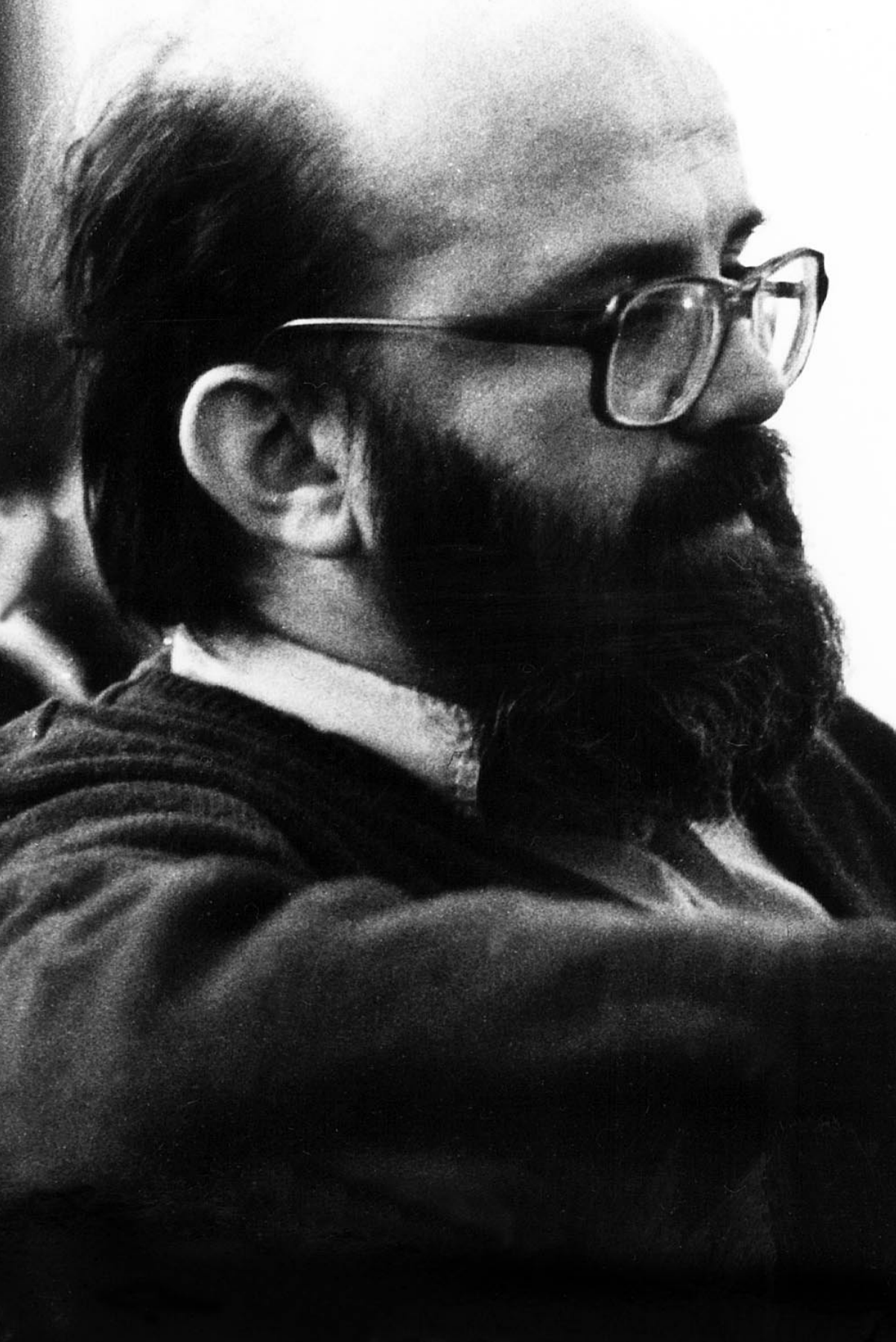

Tóth László

HARANGZÚGÁSBAN, AVAGY A HÚS BOHÓCA

AB ART / NAP KIADÓ

Tóth László

HARANGZÚGÁSBAN,

avagy

A HÚS BOHÓCA

Válogatott és új versek 1968–1995

*AB-ART / NAP KIADÓ
POZSONY / DUNASZERDAHELY 1996*

*A kötet megjelenését a **Művelődési és Közoktatási Minisztérium**,
valamint a **Nemzeti Kulturális Alap** is támogatta*

Idegenül (1968–1972)

a templomajtók
kitárták karjukat
a küszöbön pihent
a várakozás

beléptem
idegenül
a szentek arcába

az oltárnál
sárga kiscsibe
csilingelt hiába
szólította a papot

a kehelyben
nem volt bor
az áldozók
nyelvén ostya

a toronyból
torkomba szálltak
a harangok
utamra hullott
a vakolat

beléptem
idegenül
a szentek arcába

az oltárnál
csilingelő kiscsibe
hiába szólította
a papot

a kehelyben
nem volt bor
az áldozók
nyelvén ostya.

anyu
könnyes a szemed
tengerbe pottyant
arcodat kifényezi a só

hamuban sült ökleimmel
elindulok
a sivatagból
inni

trágár imáim
rózsafűzéreként morzsolom
testem kocsmájában
már több ezer éve:

szeretőm mellében
piheg a béke

madárban az ének
kutyákban a harag
virágban az illat

soroljam még
az életem?

isten voltam
emberektől verten

elgázolt a vonat
és vonat lettem

vállamnak dőlt a bűn
magam másztam fel a
keresztfára

a szenteltvíztartókban
hullámszik a Krisztusok
izzadsága

Két perc a folyóparton

1. perc

nagy hal
csillogott az égen
hallá lett
a halász

most ott ficáncol
a csend hálójában

a fák ágain
konkrét mesék
csüngnek

2. perc

a kés
úszni kezdett a vízen
kéményeiből vörös gőz
szállt fel

Álom

lovak
és hatkarú polipok
szemükből
esővíz csurog

cseresznyét szülnek a fák
a lovak
és hatkarú polipok

A szűk egekből...

a szűk egekből
kitódulnak a szelek
a fák makacsul egymás
derekába kapaszkodnak
a leprás kert szájában
dünnyögnek a harangok

Palack

1
a féleszű harangozót
körülrajongták
a tetvek
és a szentek

kezeből a kötél
mindig egyforma ívben
rángott át a fájdalom

2
az ablakok kiscsizmáiba
csillagot kakált az éj

körmeid ikonján
vasra vert angyalok

3
a csókokat
fölcsipkedték a verebek

a nyelvek dugóhúzójában
koncentrálódik a félelem

4
nem vidít többé a szél
hol vannak már azok a kések

az ajkak lócáira
kiülnek a fogak
és a macskatalpú utcákra setteng
a dederoninges vasárnap délután

Koponyáddal támasztod...

koponyáddal támasztod
hiába támasztod az eget
szádat
orrlukaidat
eltömi az idő
kezedtől lábadig
tornyosodnak benned a szögek

harangok mellén
szétpattannak a tükrök

A laposmellű alkonyok...

a laposmellű alkonyok
zászlói alatt felvonultak
pisis játékaid

a fogak hálójában
fennakadt a nyelved
hónod alatt kitömött
paradicsommadarak

tenyeredben
levelibékák traccsolnak
a boldogságról

A fürtös égből...

a fürtös égből füstölgő
legyek és pókok
záporoznak

denevérszárnyak árnyékában
pihen a költő

harangkötélen
ereszkedik ujjai közé
félremagyarázott
halálunk

Valóban...

valóban
a kutyák valóban
ezen a láncon lógnak
bőrükbe ivódik az éj
feketén

feketén ha kilépünk
nem ismernek ránk
nem ismernek ránk a fák
görbe ujjainkkal tapogathatjuk csak
önmagunkat

Ágainkon fészket...

ágainkon fészket
rakott a tél;
idegeinket föltérképezte
a fáradság

szobáinkban
díszhalak a tárgyak;
fölösleges húszfilléresek:
fuldoklunk

Helyzetek

tolnai ottó úrnak

•
tudod a pöcegödrökben
imával cserepezd a szád
tudod a szél átfűzi koponyádat
imával cserepezd a szád
tudod

•
madaraim
lágytojások ebédre

árnyékomba vágott
kés: remegek

•

„Minden a te szemeidtől függ.”

Kassák Lajos

„Az önelemzés keskeny üregében,

Itt heverek sanyarú ágyamon.

Bűnök parázsán forgok a sötétben,

S az alvilágról gyakran álmodom.”

Vas István

falevél hízik a szádon
szemed konzervdoboz
hízik: a fog jobban fájjon
szemed konzervdoboz

•

és nem bírta már
és nem bírta

csak betörte az utolsó
síposseggű lovat is

Három sejt az életemből

•

piros lovak
riasztanak
és vekkerek

sapkámra mogyoróbokrok
térdepelnek:
nógatják a pici
gőzhajókat

• •

sárga sál
fagyott a gilisztákra

kettévágott utaim
külön-külön elrobognak
a zsákmánnyal

• • •

ezer fényévyire
inget követelnek
a mandzsettagombok

zsiráf nyakában
harangoznak
tarkababokkal

Fodrozódik köröttem...

fodrozódik köröttem
a semmi
mint a bél

most hozzátok
a srófokat
halványzöld
narancsmagokat

négylevelű
istenem

A magány órái

1
egyedül
két szemüreg
egymásba nyíló
szakadékában

2
homlokom mögé beles az idő
madárszárny alatt megpihen
ujjaival végigszánt hajamban

3
telihold idején
szemöldökcsont szirtjére
lök az ár

4
a távolság meghúzódik talpam alatt
s felszakítja
ünneplő bőrömet

Kötél nyúl a torkomba...

kötél nyúl a torkomba
bőrén zöld pörsenések
a hangok

a szem harangjában
madarak kongatnak
gyászolók vonulnak alattam

Az ablakokon...

az ablakokon
alvadt vér az üveg;
nyakamról levakarom
a kést a koszt

csontjaimon furulyázik a szél
megkötözve hallgatom;
asztallap-arcomon
két üres sótartó

tétova dühükben
szőrüket borzolják a vonók;
szétlőtt hasú hegedűk
csendjébe ereszkedem

Mikor megölsz

koponya
nyílik az öledben
barna szirmaiból
főzhetsz egy erős
teát

Szádon alvadt vér...

szádon alvadt vér a szó
föltépem nyitott sebeidet
lihegünk mint az állat

kezembe veszem
nézem fűszálakkal
átlyuggatott koponyámat:
fogaim közül
tej csurog –
a véred

a fák riadt madárként
elröpülnek véled

Barlangjában őrzi

barlangjában
őrzi foglyait
az egyszemű
éjszaka

leradíroznám
arcáról a
világító szeplőket
hogyan megszökjek

két párhuzamos
közé szorított
ágyamon csúszni kezdek
a végtelenbe

Litánia

méretre szabott árnyék
járkálsz az oszlopok között
barna sebekben száradtak homlokodra
az ágak rügyek szemzőkések

én v a g y o k a h a r a n g n y e l v

kovácsolt gyertyatartó
löki szobádba a csendet
kezed kitapogatja a szögeket
töviskoszorúd az életed

én v a g y o k a h a r a n g n y e l v

elindulsz és megérkezel
összeütközöl magaddal kikerülöd
magadat
arcod az egyetlen állomás

én v a g y o k a h a r a n g n y e l v

ott lófrálnak benned a tárgyak
csapra vered óráidat
a szekrényajtóból nem hagyod ki az ingek gyűlöletét
öntested megszállotja
fénylesz az akasztók között
az ablakokba mint hegedűk föltépett hasába bámulsz
mozdulataid alól olykor kitántorog
egy-egy szédült fűga
illúzióvá válik kezeden
a tű a cérna

én vagyok a harangnyelv

megmártod kezéd a vérben
homlokodon szétkened az ondódat
kövekre fekszel és kövekre köpsz
ajkaid közt hintázik a nyelved
ujjcsontjaidat szétrakod az ágyadon
dominózol sakkozol malmozol
elveszítéd magadat
visszanyered magadat
egyensúlyba kerülsz magaddal

én vagyok a harangnyelv

furulyázol s ha elbolyongsz
ezer kopóként tereled össze magadat
új legelőkre hajtod a nyáját
új szögeket kovácsolsz

én vagyok a harangkötél

te vagy a szemzőkés az összeszáradt ág
partokat építész magad köré
születsz és születtesz
regenerálódsz
nyákos ebihalak ülik körül asztalod
és könnyezve gondolsz
az egyetlen deflorálásra

én vagyok a harangkötél

te vagy a deled
bőjtöd ünnepnapod vasárnapod
karácsonyod újéved bibliád istentagadásod
te vagy a szög és a fogó
szórakozottan átszövöd bőrdet
s lengeted mint egy zászlót

én vagyok a harangkötél

új szögeket kovácsolsz magadnak
egyetlen őrületed vagy magadnak

– egyetlen őrületed a sperma
apád nagyapád dédapád ükapád spermája
– egyetlen őrületed a pete
anyád nagyanyád dédanyád ükanyád petéje

é n v a g y o k a h a r a n g k ö t é l

egyetlen őrületed a játék
egyetlen játékod a fog
anyád foga anyád melle anyád öle
köldöködben cipeled elkorcsosult anyádat
anyád fogát mellét ölét őrületét
köldöködben cipeled a harangkötelet
– fekete sperma-isten –
ünnepeiden megrántod magadat
ünnepeiden megrángatod magadat

é n v a g y o k a h a r a n g

Meneküléspróbák

„Merre merre merre
Annyi a homok annyi a fű e szóban”
Slavko Almažan: Hajótörés

1

ösztönök öntudatlan martaléka
egész hosszúságodban csapkodnak a kötelek
a térben apró kondulások
leprások száján lengő idő
legendák combjai közt fetrengsz
szavad nincs már csak hangod
az emlékezet
fölemel s lesújt egyetlen pillanatban
koponyád dombján
égitestek áldozati tüze ég
tüdőd humuszos talaján még páfrányok
s hátadból már buzog a homok:
ujjaidban

ó az ujjaiddban őrült
higanyszálak rohangásznak

2
egy szál imában
barlanggá lényegült az anyád
megterhetsz rejtezhetsz benne
izmaiddban az első vadászatok görcse
a szagok az ízek közt
még nem ismerhetsz tétova magadra
tüzet raksz az örök bejárat előtt
s a tűzön túl
szaurusztörvények vicsorítanak rád
kőbaltádon az első reggelek
harmatcsöppjei
díszes ruhával takar
egy előre nem sejtett
hőésés

3
egy előre nem sejtett látomás
ó tükör
mély vagy mint egy gémkapocs
vagy mint egy ajtó
féktelen vizek sodornak benned
már megszületésem sem az enyém
halálomat lehet más arcok
ráncaiban jelenítéd meg
s létezéseim szintézisében
maradok örökké csak lehetőség
tudom –
testem szédült istenek játékasztala:
valahol a köldököm táján
kezdődik európa
valahol a köldököm táján
halnak el a fogalmak

4
elférnél
épp elférnél ebben a kulcsban
ebben a kulcsban
zöngés és zöngétlen tévedéseink között

csak lépni kell
lépni egyet
nagy kitárulkozásaink felé
lépni a vér felé
a mozdulatlanná érlelő őszben
vakok szemgödrében
ha megszólal a hegedű
nézd
épp elférnél ebben a kulcsban
ahol a küszöb előtt hagyhatsz
minden öntudatlan metaforát

5
vitorla nélkül porba tiport
köcsög a hold
békák szemében
nyirkos templomainkban
indázik a csönd
kutak mélyén csapzott szárnyaival
betakar egy vödör

6
egy ököl
egy koponya
mozdulatokat legelő mész
ráncaink kriptájában
márványpadló számlapján
tévelygő léptek
tévelygő léptek ócska keresztek
a hold: bálványaink csontfeje
könnyeink: a pókok
egymásra zuhanó fésűinkben
megbotlanak a szavak

7
lábnyomainkban
mindig elfér egy halott
legyes száján az ima a zsoltár
mit kéz nem érintett
sirályok varjak szárnya alatt
csomósodik a szél
mert végül is hol itt a tenger?

a tengernél nagyobb?
lábnyomainkban
mindig elfér egy halott
és hiányunk unottan csuklik
emlékezetünkre

8
mellemen a bőr goya vászna
a szaturnusz alatt hangok tobzódnak
ágyékom táján az állat
ékírásos jegyei
neander-völgyi mozdulattal
fekszem naponta ágyba
fésülködnek tárgyaim
naponta szétmarcangol a vers –
két verssor közt a távolság
a testem
hosszú utat –
évezredekkel kell megtennem
naponta magamon
lakatlan sziget
szüntelen mosódnak partjaim
és nincs erőm
ó nincs hatalmam
a benépesüléshez

Fekete vár

1
cafatokban lóg a kürtszó
a fák agancsain
szél sem hordja el

2
az emlékezés hídját is
fölvonták már

3
bástyák komor falaiból
úgy fröccsent ki az éjszaka
mint haldokló száján
a vér

4
nincs már mi összekössön
az elérhetetlennel

5
csak a hold vize gyűrűzik
ha egy kavics
véletlenül
a kútba hull

Tükör, fájdalom

Az ős kottafüzetében
gékulcsként tekereg a szél

Kusza írásjelek
egy arc palatábláján –

repedt tükrök dadognak

Ajkunkon
kitapintható
a fájdalom
de megfoghatatlan

Vázlat a kertről

Nézem a kertet,
s akár egy képet,
ujjaim közt forgatom.
Apró moccanásaiban élek:
oszthatom, szorozhatom.

Madárszárny-gyökjel alá
gyökerek, virágok rendeződnek.
Közepén mindig a körnek.

Őszig
önmaga roncsaivá teljesedik.

A távolság megidézése

mint részeg a kocsmaasztalon –
a kertben
szilvafák kék harangjai
dünnyögnek

egy vonalat rajzol köréd a kés
egy vonalat a homokba

innét már csak a tükrökhöz
juthatsz egy lépéssel közelebb

s aztán a faágtól a gyökérig
egy kiáltás borzolja föl
szeretőd haját

Túl

fák imára kulcsolt ujjain
varjak rózsafüzére

hátráló tengerrel szemben a sivatag
szétvert tükrök előtt a kések

a hamu palotájában
elsüllyedt bárkák romjai:
papírholdak űzik
a virradatot

a balladán túl
keskeny ösvény
vezet a hóesésig

ahol már kiáltásod sem
árnyékolja be
arcodat

Tél, éjfél hegedű

és a harangok
elúsznak fölöttünk
megfeneklett hajók a fák
szeretők hajába rejtett
mozdulataink

a kerteken túl
tél
éjfél hegedű

Föld és kés

1
mint puskacső lövi ki magából
a fészek a madarat

2
a kés túloldalán
már a tükrök sem hullámszanak

3
szél sem feszül a hold vitorláinak

4
csak a föld
csak a föld zuhog
koponyám üregeibe

5
Arcom csöndjét fölverik
a forrást kereső szarvasok

Hamu és tenger

1
nem látod szárnyait a késnek
forró hamuban miért fészkel

2
nincsenek partjai –
a tengert sem látod

3
kiszáradt kutak mélyén
varangyok ülnek a forráson

4
az indulatszók mögött
az ösztönök titkosírása

5
a tenger és a hamu
számodra mindig
névtelen

Lám, a villám:
karcolás az ég homlokán,
halott ingében felejtett mozdulat.

Madár bejárhatatlan üregeiben
bánatos hangon fölbúg
az idő.

j. a.

A mész. A százados csont.
Az erek rajza a kézfejen.
Föld mellén seb:
megvirrad.

negatív

Az idegen kopogás:
erdő a kéreg alatt.
Reggelre már: vízből
kimetszett kopoltyúk.

w. s.

Lobogás a szivárványhártyán túl.
Lobogás a sejtfalak között.
Lángol a Mérleg, a Skorpió, a Rák,
Harlequin sír, Harlequin hazamegy.

(Változat egy J. Ondruš-motívumra)

Egy tükör, egy kés csak, mi elválaszt minket.
Aszalt gyümölcsé lesz a kert, ha kimondod.
Nem láttam a csónakot, a halászt, ahogy intett.
A késen innen szóltál, s a túloldadról hallottam a hangod.

(Változat egy Tandori-motívumra)

Összelopkodtad halálodat.
Tiéd is, magadé se.
Tükrök partján a kezek.
Erőtlen hullámverése.

Vírrad.
Legszebbik ingembe
véres kezét törli,
véres kezét az éj.

Egy kéz. Nincs mozdulása.

Meghalna. Nincs halála.

•

Griffmadár-ég. Nincs röppenése.

Törzs. Nincs hozzá láb, de lépne.

•

Egy koponya. Tenger habja mossa.

Alámerülne már. Ha volna.

•

Virrad egy szem. Fölsebzett alkonyat.

Hold-pupilla.

Ki emeli fel véres arcomat?

Mérsékelt égöv (1972–1976)

Az eső kopog? Elkártyázott
lovak s eltékozolt
asszonyok serege
gyűlik odaát,
a parton?
Hó hull,
szél fú át,
s ismét lósóska
zöldül és folyondár
a verssorok között.
Légy hát látóvá, szem,
láb, indulj!

Kulcsár Ferencnek

Az asszonyok, lám, mind alusznak.
Alusznak a régvolt Ilonák és Ildikók,
meg a király- és cigánylányok is
valahol a folyóparti füzekben.
Hajuk lágyan elomlik,
s megrezzen rajta a hajnali
fény. A mi erőnk s borunk
fogyóban már. Poharunk
mind sűrűbben kiürül.
Indultunk valaha
jó rendet
s hazát találni:
életünkbe, ím, belelóg
a szél. Nyelvünk árva madár,
erőtlen szárnnyal csattog csak.
Gyanakodva közelítünk minden újabb
vershez, mi tollunkból kihull:
megvirrad lassan. Asszonyaink,
lám, alusznak még. S nekünk
éberén is mellünkig ér
a víz, az álom
és a halál.

Fölkap megpörget sodor a szél
porban hóban ez a történelmi
arcodat forrásvízben megfürdeti
csillagtalan égboltra felgörgeti
világítsál fáradt vándoroknak
koldusok réztallérnak lássanak
érett asszonyok rólad álmodjanak
tengervíz ajkadig emelkedjék
lengjenek körül ezüst kelmék
kitépott nyelvvel is énekeljél
fölkap megpörget sodor a szél

Megyek. Havazás előtti éjszakán,
havazás utáni égbolt alatt. Lófej
bezúzott két ablakában cserépvirágok:
a madár csőre külön életet élő,
hideg állat.

Kereszt
elsötétített üregeiből
kinyúl a keresztre feszítettek
két karja: megyek. A fűben mégsem
marad lábnyomom, s a száj is hiába nyitódik,
hiába zárul: nem lép be és nem távozik rajta
senki se. A táj arca szikár, kemény:
akár a holtaké. Ami kívülem van:
idegenség. Megyek. Bennem:
ami föld,
ami haza.

Már mindig az örök meg-nem-érkezés. Már mindig a léptek ritmusában hullámszó út. Már mindig a só: a karcsonok és lábszárcsonok dialektikája. Nyelved alatt a kő, a vas, a virradat. (Mert ki egyszer elindult, s most járni tanul az arca mögött, megérkezni már sohasem érkezik.) Csak mindig a bazalt. Az örökkön-örökké dudva-üregbe zuhogó agyag. A vulkán, melledre rajzolt kővirágaival. (Egykor ez a sík vidék, ez az ismeretlen világrész volt a hazám. Sárga esők szögeztek a tájhoz, örvénylések húztak mélybe, a szemnél is mélyebben a bőr alá.) Már mindig a karcok. A láthatatlan erezetek. Már mindig, már örökkön-örökké keresztre – hátgerincedre feszítve...

Esténként a Mész melléd fekszik az ágyba. Megemeli homlokcsontodat, Thészeuszként elcsavarog agytekevénnyed labirintusaiban, megérinti a nyakadat, melledet, akár a láva, ha rád zúdul, míg kitársz egy ablakot emlékeid Herculánumban; a hasadat simogatja, tótükre-köldököd, s legvégül nyitott öledre csuklik szerelmesen. Egy történet göcsörtös botjára támaszkodsz, bukdácsolsz a legegyszerűbb biológiai folyamatokban, az anyagcserében, s hajnalra, mire a protoplazma partjára érnél, elmerülsz

a valószínűtlen ragyogásban,
a valószínűtlen lobogásban.
Elemeire bomlik minden
mozdulatod, elemeire –
könnyű gázra, pille hamura
bomlik benned az otthonod, apád
sírja – huss! – fölrepül a levegőbe,
s anyád kendője
ellobog
a kék kontinensek fölött.

Mérsékelt égöv

Apám emlékének

1

Akár ha kő zuhanna,
akár ha kép – pupilláidból befelé:
háttadat
fény veri,
kiáltásod ustora csattog.

Arcodról
esők leperegnek –
marad a váz:
szavaidról
vakolat leomlik.

2

Akár ha csók,
akár ha dal volna –
egy nyálas Bystrica csüng
szád elkékvült szegletében:
ecetfa földből kifordul –
gyökereiben lombosodik.

Papír rétjén
szakadás vezet át –:

egy keréknyomba
az egész világ belefér,
légzőutaidon port kavarnak
a szekerek.

4

Akár ha tenger,
akár ha sár volna –:
övig e mérsékelt égövi éjben,
vak fátyol lebben a szemre,
s egy tárgy indul a kéz felé.

Egy istened volt és egy asszonyod.
Ekeszarv kezedből
kiválik.
Kiköpött
szilvماغ így a táj:
bévül rügyekkel, levelekkel –

5

– kocsmák zajával,
hallgatással.

Ének a megénekelthez

Csoóri Sándornak

(A kert,
a kép átfordul a szemhatáron.)

Dél.
Hínáros egek alatt
harangszó zuhog a tájra –
lópaták,
vágatások,
dobok és áttűnések –
túl közel, a bőrd alatt már a zene,
a megfoghatatlan bizonyosság;
gyászruhás fecskék és vadászrepülők

húznak délnek, északnak, ősznek, nyárnak:
koponyád barlangfalai között fölhúzott
térdekkel az Ismeretlen Katona,
szőlőlevél-szemfedele
lepereg.

És vitorlák,
és halotti ingek:
úsznak a szélben.

(Ország is lehetnék, táj, haza,
 eget tartó két kar,
télbe rogyyanó
bodzabokor,
Ismeretlen Katona.)

Maszkok

1

Egy kés. Homlokodhoz közel. Homlokodhoz távol.
Talán madár zuhan. Kizuhan az éjszakából.

Mint a kő. Se szárnya, se röpte. Csak zuhanása.
Egy virág. Homlokodhoz közel. Az éjszakába.

Tükrök illúziótlanságával intett feléd.
Homlokodhoz távol. És mégis megérintenéd.

Két szemüregedben két gyertya pislog. Érte.
A térből utána mész egy teretlenségbe.

Mélyhegedűk ölében a madár lánghol.
Homlokodhoz egy egész idővel távol.

2

Két szárnycsapás közti térség. Távolabb.
Néhány mozdulat. Ami mindig ittmarad.

Szentélyek a fák. Kereszt s tornyok nélkül.
Gyökerek kriptáiba a csönd belekékül.

Évszakok mankóin zsoltárok bicegnek.
Egy arc, egy lábnyom feszül. Földnek, köveknek.

A tükörben a sorsod. Sorsodon túl: semmi.
A képből életedet mindig kifelejtí.

Sorsodon túl: semmi. Agyagból, húsból, fából.
Madár tolla lángol a madárhoz távol.

3

A kenyér: barlang. Fölötte hold az arcod.
Néhány csont. Néhány faág és kusza rajzok.

A tűzön: ami az arcodból még kimaradt.
Néhány elképzelt táj. És még néhány fadarab.

Néhány ütés és néhány megütött. Néhány dallam.
Homokóra-ütem néhány dallam nélküli dalban.

Hamu rakódik a kenyérre. Hamu a holdra.
Éhségek. Egy arc mögött mindig egy egész horda.

A kert számlapján lábnyomok. Földtől földig.
Torzók. Befejezésük mindig csak kezdődik.

Jelenlét

egy barlangban
egy rosszul fűtött
szobában egy ölelésben
egy istenben és egy halálban
a hajnali rímek és rímtelen
bokrok közti dadogásban
a kép kinyílt

éjszaka héja megrepedt
s a repedésben – akár egy élen – állsz:
altamirában megkondulnak a harangok
egy fészek röppen el fölötted
madarak zuhannak a lábad elé
madarak az élre rá

miként kígyók vedlik le bőrüket
rétekről
kövér legelőkről
leváltak már a barmok
a homokos partján bodzafa füstölög
kopott hegedűtök a táj
apró falvak homlokára rajzolt fakereszt
a kép kinyílt órainga-est leng beleng az ablakon
apád s anyád arcán elmozdulnak-találkoznak a mutatók:
megbarnult rögös lett az ég

mint aki elindult ithakából megtérni ithakába
benépesültél kézzel faekével benépesültél
e lakatlan éjszakával rozsdamarta
vértékkel benépesültél
apáiddal s anyáiddal
magasodj!
magasodj hát
ahogy a tornyok
ha térdre rognak és így magasodnak
önmagukba s vissza –: túl akár önmagukon is
magasodj a repedésben

esik
esik vérrel
esik kinnal
a kép kinyílt
már negyven napja
már négyezer arcod sáros
már negyvenezer lábbal lépnél
ó négyszázezer lábbal négyszázezer állatoddal
ó ezek az özönvíz előtti s özönvíz utáni özönvizek
nyelved bárkáján ringanak a szavak
agyagban üreg
lépj!

lépj hát
ha lépsz minduntalan
a kenyérbe lépsz lépj
akkor is ha a kenyérbe harapsz
ahol kézen fognak a te fogaid és
elindulsz benne a te fogaiddal
elindulsz benne a te zsigereiddal
minden lábaddal minden utaddal indulsz el
minden idegszáladdal egyszerre indulsz el
meredek úton magasodj föl a gyökerek a hangok felé
fogaid vezetnek harminckét kopóként terelnek a kép kinyílt
elindulsz kezeddal elindulsz lábaddal arcoddal indulsz el

mint aki elindult ithakából
megtérni ithakába

Belső vándorlások

Halott, aki mozdul sehova.
Halott, akinek mozdulni nincs hova.

I

Felépülünk hát:
lassan felépülünk
gyermekjátékainkká, átizzadt
ingeinkké, kenyeret szelő késsé, forradalomma –
felépülünk,
ahogy egymásba tűnnek át
az évszakon túlira mozdult évszakok –
a kocsmaasztal holt anyagán egy testet
öltött, élő mozdulat,
egy kéz,
egy út a megfoghatatlanba.
Csordakút magányos gémje.

De él, létezik mégis. Tüdeje
lüktet,
sípól,
akár a mozdonyok.

II

Átlyukasztott vonatjegy minden magunkraébredés:
fölviláglanak, s újra kialszanak az állomások.

A vagy B.

Esetleg X.

Ha havazik,

mindig egy arcra,

s mindig egy arc mögött hull a hó,

hol tűz nem tépi már a füvek szoknyáját,

hol a magvetőt csak telihold idején köki

szemöldökcsontja szirtjére az ár.

A föld melléből kettétört lőcs mered.

Számtalan világot bebarangolnak

a gyökerek: magasröptű

minden út,

s szárnyai alatt – akár az első

tűz előtt – hosszúra nyúlt,

torz árnyak járnak

mágikus táncot.

Tisztán csak a kis görög látható,

ki a hegynek fel, önmagát görgeti szüntelen.

Ha nap süt,

egy arc fövényes partjain

delelő állatok megpihennek.

Gally reccsen – bombatölcsér-szemüregben,

s kimondhatatlanná lesz a név,

mellyel megszólítható

és becézhető

a vér.

A mag,

csak a mag

szólal meg legbelül.

Ha nap süt,

ha hold ragyog,

a kőben évszakok, halott

asszonyok és elátkozott

szeretők: fehérre meszelt

falukról lassan lemállanak

az átlényegülések, lemállanak a csókok.

De a kilincs marad.
A kilincs, mely mindig
ez érkezők előtt érkezik.
Odabent az asztalon meztelen kés hever.
Aztán a tükör:
negatív tér a térben,
hol elindulhatsz és nekifuthatsz
önmagadnak –:
új világ
egy behavazott arc alatt.
És az egyre táguló rétek,
az éhséggé, új erővé lényegült legelők –
hol hétfejű sárkányok,
margaréták, futtában eldobott
kopják virágzanak –, levéllé, sáros
papírrá, behavazott arccá,
s arc alatti behavazott
térre különválnak.
Papíron szakadássá,
szakadásban szakadássá
összeállnak.

És egy ütőér is –
ha végigvonul a testen,
akár egy idők előtti, páfrányos
tájon –: lerakja hordalékait,
lerakja kőbaltáit,
piramisait, gótikus
székesegyházait, repülőgépeit,
ahogy a juhász teríti
földre a subáját,
ahogy az aratók
dobálják le magukról
nyári reggeleken az esti imákat.

III

Tőzsér Árpádnak

Levedled végül a külső tájat,
levedled legszebbik inged, melybe véres kezét törölte az éj,
levedled magadról a balladákat, balladádnak Déva-várát,
levedled a madarat, a füzet, az ekeszarvat,

levedled a kakasszóra érkező látomást,
 s levedlett tájaddal egy időben –
 egy nem-időben –,
 minden madarad gyökerével,
 kakasszóra érkező minden látomásod gyökerével
 egyszerre szólal meg az a másik:
 a bőr alatti,
 hol már nem lesz más menedéked,
 hol már nem rejtezhetsz másképp,
 csak ha koponyacsontod mögött
 végigmész azon az úton,
 melyen elérhetsz
 őseidig,
 parázsló fa fölött roskatag
 anyáidig, a kenyérig, s a kenyéren át
 minden magadban hordott utódod éhségéig
 és így jutsz vissza,
 így jutsz előre egy általad
 rajzolt, s általad benépesített térbe –
 győznöd, buknod ha kell, legyen hova,
 s hol nincs, nem lesz mi
 magaddal megbékítsen.

Toccata és fuga

Föld horpadt mellkasán ünneplő ing a rét,
 esteledik: véraláfutás, örök nyirok, lüktetés
 az arc egén, melyen felszakított seb a szem
 napja, száj holdja, s szárnyatépett
 madárként úszik belső terében a nyelv:
 üregeink miféle zene, ó, miféle évszak,
 s miféle áldozati tüzek füstje lengi be?
 Kezek jönnek, lábak mennek, mennek:
 a korom él! Fekete szirmú virágot
 virágzik, fekete virágpora hull
 a homlokunkra – él! Történik
 és következik.
 Miként a fű,
 miként a föld

horpadt mellkasán a virágok, gyolcsok,
miként a csonttól csontokig
hömpölygő özönvizek.
Vagy hó, a hó az,
mi puha lépteivel mindig utánunk jön?
Hó a pitvarban, az ágyadban, hó az üregeidben?
Hó-idők, hó-terek: hó szárnya, lépte, rogyanása,
hó, miben nincs semmi, ami megkötne, s feloldozna?
Hó, minek szépség, borzadály minden üteme?
Alatta vadgalamb hangon
búg a táj,
kihűlt
lábnyomaival,
kihűlt fészkeivel
ez a vadgalamb tollú táj,
a röppenő kő, pilinkéző korom,
s hétszer megátkozott és
hétszer megénekelt indulatok tája,
hol egymáshoz idomul, egymáshoz öregszik mégis minden,
kés a kenyérhez, partjaihoz a fájdalom, s vér a vérhez:
kezével ajkunkról ki törli le a dalt,
ki tépi ki mellünkéből a hó gyökereit?
Ki törli le, ki tépi ki ebben
a kegyetlenül földi éjben?

A mag, a mag romjai
magasodnak csak túl az éjen,
időtlen időkön is túl, megannyi
gyökér és megannyi arc között,
hol egyetlen görcs, egyetlen
ütem a test,
hó-alkony, hó-éj, hó hajnala:
hó, hamu hull a szánkából!
Hó lepte hétezer sebhelyünk,
kibomlott hajunk, kibomlott életünk úszik a szélben:
üregeink micsoda zene, micsoda évszak,
ó, micsoda áldozati tüzek füstje lengi be!
Hangszereikből, barlangjaikból, kiűzötteket,
magtól magig úz bennünket az éj, úz bennünket a hó:
partjainkon fűzfa térdel, dadog –
jegünkön vad szárnyalásban,
miként a háborús szekerek,

hó-utak siklanak át,
széttört arcok
tükördarabjain
tapódik lábunk,
s kezünkben malomkövekké,
kiegyenesített kaszákká lényegülnek
gyermekjátékaink:
ég a házad
csigabiga,
lánc, lánc, eszterlánc-,
éhségünk éhe, szomjunknak is szomja.

Tehát mindig a lüktetés. A hullám.
A valahová önmagunkba merült Atlantiszok
fölött hullámmal összezsapódó, majd a mag
partjain újra megszelídülő, s onnan
visszacsapódó hullám. Az örök
nyirok altatóink combjátövében:
esteledik.

Gyökerek erdőnyi,
magok rétnyi csöndjében,
ha szép szerszámaink utolsó szárnytolla,
homlokunk egyetlen dísze is lehull,
éhünk, szomjunk kapuiban –
ki hajnalonként
a Don-kanyarban is
a földhöz sziszegett konokul –
csak a magvető áll tisztán, egyedül:
szétlőtt tüdejével mélyen magába szívja
a Duna felől jövő szelek illatát –

– A korom él!

S élnek a kezek és élnek
a széttört arcok tükördarabjain
tapódó lábaink, minden, mit azok megérintenek
és napról napra, pillanatról pillanatra bejárnak,
egy egész örökléttel lesz több, és egyetlen
kiáltásunkkal lesz kevesebb
elnyűtt ruháinknál –
megmérettünk:
önmagunkban, önmagunk által,
s bennünk él, bennünk válik már minden azzá, ami:
özönvizeinkkel, ó, miképp sodródunk csontoktól csontokig,

gyolcsgatyás Ádámok, Daidalosok, Szókratészek és Faustok,
vászoninges Kopernikusok, Rettegett Ivánok és hét törpék,
pendelyes Csipkerózsikák és Jeanne d'Arcok, ti mind,
barlangjaikból, hangszereikből kiűzöttekben,
ó, miképp szólal meg bennünk mégis
valami hegedű,
valami dob,
üregeink,
ó, miféle áldozati tüzek füstje lengi be!?

Esteledik.

Esteledik szemüregeinkben,
két szó közt esteledik a szánkban,
bealkonyul májunkban, veséinkben, zsigereinkben.
Az ösztöneinkben. Bealkonyul
ujjainkban,
melyekkel
a halál érverését
tapintjuk ki olykor
szeretőink sivatagos testén,
bealkonyul a szemünkben, mellyel látunk,
a fülünkben, mellyel hallunk,
s bealkonyul a tenyerünkben,
mellyel letakarjuk
olykor anyácskáink
szeméből, szájából havazó arcát.

Csak a fogzománc világol. Csak a fű.
Csak az öl; Bütyti-galaxisok,
Kúri Gergő-Minótaurusok, Piha Gizi-Eurüdikék,
Faszi Jancsi-Orpheuszok, Soós Zoli-Polüphémoszok,
ecetfaárnyékba és barázdákba süppedt istennők,
hívók s hitetlenek hite, végzete,
ó, mag,
egyre tisztuló,
egyre erősödő és egyszerűsödő,
konkrét mag, te –

– A korom él!

Üregeink
miféle zene,
ó, miféle áldozati tüzek füstje lengi be?!

I

A fogadás ismét három tele kancsó bort hozott.

Az égboltra, elérhetetlen magasságban, kiült az első csillag. Később a második. Majd a harmadik és a többi. Gyöngé fuvallat fésülte át a tájat: mindhárman megrezzentek.

Egy megriadt vadnyúl futott át a szántáson.

A fiatalabbik szájához emelte kancsóját, nagyokat kortyolt belőle, megtörölte zsenge bajuszát és beszélni kezdett.

II

Nagy testű, döngő léptű

nőkkel virradtak rám az éjszakák.

Megtelt velük a szám, megteltek velük

összes üregeim, megtelt velük látásom-hallásom,

s most, túl a kesernyés ízeken, nehéz örökük

élem. Hasfal ha megreng, test ha leomol,

s a homlokcsontot is ha megemelik

az özönvizek: belső

rétekre, belső

hazákra

zuhog a víz. *(Megéltem én minden*

megélhetőt, megszenvedtem már minden

megszenvedhetőt. Láttam Nauszikaát is,

a tenger késeitől véresen. Bolyongtam a sejtek,

szénhidrátok és fehérjék sűrűjében, a gének

közt, hétszer-hét-holdú öröklétben.

Zsigerek liánjai fonták át

lábamat-kezemet; Mirigy király

legkisebb lánya: archeopterix-szárnyú

Nap zuhant a benti égbolton. Végigjártam

a has fennsíkját. a tengerszem-köldököt, mellek

kialudt krátereiből lestem az elröppenő

madarakat, hónalj hajlatában hullámok

mosták fehérre testemet, megérintettem

a lábszár s a combok faragott

márványoszlopait: az egyetemes

és történelmi testet.) Egy

terazon fekszem most.

Bőrömön szárba

szökken a só,

szirmait bontja
a fém! A madarak
bukórepülésben jönnek;
tolluk kihull, vizek elfolynak,
s minden magaslaton városok épülnek,
hogy a szív tájékán városok dőljenek romba.
Európával hátán a bika: sügyig halálos
dobogásban! Fölsebzett tenyéren
egy ország, egy élet pontos
rajza. Messzire látni
innen:
Ázsia vándorát
látni, s minden világreszekét.
Látni hófúvást, tengert, a táj
s minden tájak korlátján magasan
átcsapót. *(Állataid kifordult szeme
fönn az égen, s ideleenn, fénylő csillag-
képeid alatt egymásba torlódnak-csuszamlanak
a szövetek; dadogás medre fölött átível
a nyelv, késnél hidegebb homlokod
sziklafalát vad szelek verik.)*
Tudom, halálosan pontos
ez a ragyogás.
Kirajzolódnak a tárgyak élei,
s fölsebzett tenyerünkben
mindkét irányban
végtelenített
hegedűfutam
cikkant át
a galaktikákon.

III

A fogadás ismét három tele kancsó bort hozott.

Fáztak. Valahol farkas üvöltött. Oldalvást, a fegyvereikre vetettek egy pillantást: hidegen, kéklőn villant szemükbe a fém.

Valahol, elérhetetlen messzeségben, a városok elnéptelenedett utcáin egy magányos kószálót láthattak volna.

Az idősebbik szájához emelte kancsóját, nagyokat kortyolt italából, megtörölte *érett* bajuszát, és beszélni kezdett.

IV

Fekete lobogók: varjak a szélben. Jönnek,
ó, jönnek már a kiszáradt szeműek, a kiszáradt
mellűek. Vízesés-nehéz fájdalmukkal jönnek
a szomszárak, kifosztott otthonukkal
az éhezők, s jönnek,
jaj, jönnek már
a megcsalatottak.
A dárdával átdöföttek,
a megcsönkített testűek,
a karóba húzottak, kerékbe törtek,
átlőtt tüdejűek, karjukat kidugják a földből,
fejüket kilövik a földből, mellüket kiássák,
törzsüket kiemelik a földből, s közben
napot nap követ, csillagtalan éjre
csillagtalanabb éj zuhan: a fém
évszaka ez! Az örök-egyetlen
elvonatkoztatás; felkötött
áll, lefogott szemhéj –
a pusztaság mozog,
s miként *élő* mederből
a halakat, a partra vet ki
a hullám. Az őskőre, az őshomokra,
talpalatnyi világrészeimre: kívülem
vad habok, s bennem gyökerek nem szűnő
érverése. *(A táj van: az enzimekben él.*
A savak szétbontják a rózsát: színét-illatát,
jelképeimnek héját lebontják, félelmeimnek kőhéját
lebontják, tárgyaimnak gyémánthéját is lebontják.)
A szobában az asztal, a szék, a fekhely: megannyi
tektonikus gyűrődés. Miocén-láb, pliocén-kéz,
pleisztocén-érverés: amerre jártam,
lábnyomaimban vizek fakadtak,
hegyek nőttek, jégzajlások
indultak, falvak,
városok rétegződtek
egymásra, s most úgy vagyok itt,
úgy vagyok *itt* ezen a parton, úgy
vagyok *itt* üregeimben, akár egy testben:
minden idegszállammal épülésben-rombolásban.
Akár a táncban. Ezer alakban és ezer moccanásban:
szemem megnyílik – merülök,

szemem megnyílik – leválnak szárnyaim,
szemem megnyílik – fölöttem Quijote szíve
óraingaként dobog. Jaj, hányszor kellett lerombolnom
már a halál aranyozott tornyait! Katapulttal
megrongálnom, faltörő kossal
ledöntenem, jaj, hányszor
kellett verejtékét,
mosolyát, izmainak
görcsös rándulását! Hányszor
kellett lerombolnom Szókratészt,
Shakespeare-t, Lorcát! A rómaiakat,
franciákat, oroszokat, cseheket és minden
népeket, a gázkamrák küszöbén is éneklőket,
az elevenen eltemetetteket! Most már olyan, amelyből
kitekinthetek. Amelyből szétnézhetek és
kiláthatok: nehezebb vagyok már
az erdőknél és minden sörényes
tengereknél. Nehezebb
a balladáknál,
s a látomásnál is nehezebb.
*(Végigjártam a halál
díszes termeit, végig homályos-szűk folyosóit,
körültáncoltam minden tüzeit: már csak
Quijote szíve, már csak Quijote
szíve, már csak Quijote szíve
dobog...*
*Egyetlen ütés még
és bealkonyul: egyszerre
alkonyul Homérosz
szemében, Dózsák
izzó két szemében,
Abdán és My-Laiban.)* És nyitott
virradásnak-alkonyulásnak,
mint aki megtanulta
a mozdulatokat.
A színeket, hangokat
és illatokat. Mint aki *ott* él,
minden galaktikák legközepén. A ponton,
hol puszta létében is túlmutat minden önmagán.
Mint aki *ott* él,
az első megérkezésben,
az utolsó árulásban.

V

A fogadós nem hozott már újabb borokat. Megvárta, míg vendégei fölszedelőzködnek, s a fiatalabbik napkeletnek, az idősebbik pedig napnyugatnak indul, aztán hosszan nézett utánuk.

„Nem írom meg többé a beletörődés versét.”

René Char

I

A fogadós ismét három tele kancsó bort készített az asztalra.

A tegnapi idegeneket várta vendégeinek ezen a napon is.

Nézett napkelet felé, nézett napnyugat felé: ahogy végighordozta tekintetét a láthatáron, úgy alkonyodott. Lassan, méltóságteljesen.

A szántás fölött varjúsereg sötétlett. A fogadóból egyetlen hang sem hallatszott; üresek voltak a kocsiszínek és üresek a lóistállók is.

Egy távoli állomásra vonat érkezett, a másikról épp vonat indult.

A fogadós szájához emelte az egyik kancsót, nagyokat kortyolt italából, megtörölte ajkát, s szinte csak úgy, magának, beszélni kezdett.

II

Az ember jár-kel,
kereng a világban,
eszik, ürít, öl és ölel,
belélegzi, szétlőtt tüdővel
és szétlőtt ösztönökkel, jaj,
belélegzi a fémet, az ásványokat.
Fázom. Tomboljon bár odakünn füllesztő,
trópusi nyár, idebenn én fázom.
Hallod? Halld meg és lásd meg,
én itt lakom. Itt lakom
ebben a fázásban,
ebben az átvirrasztott
éjszakában: a hold hideg,
tört tükör. Ó, mennyi lángot,
jaj, mennyit láttam, mennyi halált!
Mennyi rőzsetűznél, mennyi máglyatűznél,
s mennyi szerető ágyában melegedhetnék!

De az ember csak jár-kel, kereng a világban;
csak kapkod! Növényi-állati-emberi
létében csak dadog;
isteneiben
és bálványában
csak dadog! S homályló,
nagy ködökből, jaj, ha olykor
fölbukkan az áldozat arca, egy
pillantra elmereng: súlyos-nehéz
vizesések zaját hallja előszüremleni,
áldozat s győző közt száz madárseregek lengését
látja előtűnedezni. Itt lakom.
Halld és lásd meg, én itt
lakom; sorsom
s otthonom
ez az elveszítettés,
ez az örök bizonyosság!
Halld és lásd és tudd meg, kit ugyanaz
a Föld emel, s halld, kinek szájára ugyanaz
a föld tapad! Jaj, jön felém, jaj, jön már felém
az Angyal: gyötrelmes reggelen, állati
asszonysikolytól,
asszonynyöszörgéstől,
asszonysziszegéstől és
asszonyvakkantásoktól terhes
reggelen a kígyó – lásd meg! halld meg! –
fölsiklik az égre, s onnan
fénylik-ragyog, sugarai onnan bemázolják,
sugarai onnan bearanyozzák vértől-nyiroktól
maszatos arcomat; egy-egy születéssel-halállal
mindig új időszámítás, mindig új próba
kezdődik! Lángkardú kerub, őrült
herélt, te hazug, te aljas!
Jaj, éheim, jaj, szomszaim,
jaj, bűneim,
jaj, a szellemek,
jaj, az Angyal!
Meggyötri, mind meggyötri
bennem az embert, mind meggyötri
bennem a férfit, bennem az asszonyt,
mind meggyötri bennem a gyereket! Hallva halld,
látva lásd, tudva tudd: hozz rájuk rontást,

özönvizet, hozz tűzvészt, hozd Herculaneum
és Pompeji összes gyötrelmét, dögmadár
vájja ki szemüket-szívüket,
szörnyűséges vadállatok
üljenek tort fölöttük, jaj! Fázom.
Régóta, ó, réges-régen tudom,
tudva tudom, látva látom,
hallva hallom:
a halál
hideg, kegyetlen
gomolygás. Egyetlen
átvirrasztott, megszenvedett
éjszaka. Legkisebb fiúk s legkisebb
fiúkat megszülő asszonyok: combjaitok karcsú
hidak vasbeton pillérei, ti ne tudnátok? Befonnak,
jaj, beszőnek bűnnel-feloldozással,
s nekem ebből a mélytengeri szövevényből,
jaj, ebből a rám nehezedő, áthatolhatatlan
sűrűségből, ebből a délszaki rengetegből kell
kihámoznom, ebből kell kihámoznom naponta
magamat, az egyedül-örködés romos
évszakából, az egyedül-ébredés
évezredes labirintusaiból,
jaj, befonnak-beszőnek kék ködökbe,
jaj, befonnak-beszőnek őrült balladába,
szép látomásba! Fázom. Lelkemben
hogyan tudsz így fájni,
Dosztojevszkij? Hogyan tudsz így
fájni, Prométheusz, te vén csaló?
És hogyan tudsz így fájni, nagyanyám anyja,
Fenekes Etel, s hogyan tudsz így, Névtelen, te!
Hogyan tudtok így fájni, kik önmagatok
lángjában halálnak halálával
haltatok! Itt lakom. Halld
és lásd meg: az ember
jár-kel, kereng
a világban,
nyílik s összezárul.
Otthona: a kéz, ez a halálba
rántó s halálból föloldozó ölelés,
ez az elvesző s homályló kék ködökön is
áthullámzó emberi kéz!

Otthona: a hang,
ez a suttogó-síró-fölbugyborékozó,
ez a fölvonító, szétomló és sistergő
emberi hang! Fázom. Ragyog a kígyó:
angyalszárnyak füsttel
füstölögjenek!
Dadogjon
növény, dadogjon
ember, dadogjon állat;
szerető testek kínban
vergődjenek! Elveszíthetők
gomolygásban, fortyogásban elveszíttessenek!
Mert a halál: csókra nyíló ajkak szögletéből csurgó
kegyetlen vér! Bennem az didereg! S mily szánalmasnak,
mily elesettnek tettei magát. Úgy, becézzesd csak,
gügyögj neki, s közben belerágja magát
az ágyadba, a székedbe, az író-
asztalodba, füstös
csipkefüggönyödbe;
belerágja magát
a pórusedba, bele
az álmaidba! Csak hízelegj,
csak rimámkodj neki! Fázom. Dózsa
izzó gyökér-koronája, Majakovszkij
érzéketlen pisztolycsöve, latrok s minden
akasztottak kötele, sose kegyelmezzetek! Csattogj,
dübörögj, kicsi Attila, miként rajtad csattogott,
gyengécske testeden dübörgött végig e század!
Teli tüdőmből ordíts csak, vitéz Csokonai!
Fájj, Abélard, örökké ágyékomban, minden
lőtt combseb combomon gennyesedjék,
török, tatár s minden nyilaktól
Achilles-inam roncsolódjék!
Simogass, ápolj! Fázom:
bennem az ember
jár-kel! Eszik,
ürít, öl és ölel;
szíve
dolgozik,
nyughatatlan!

III

A fogadós simét nagyokat kortyolt italából, majd egy alig hallható, messzi neszre fülelt. Ló poroszkál, kocsi zörög, vagy vándor andalog amott, gondolta, s még hozzátette: valaki érkezik. És elindult sietősen, hogy színültig töltse kiürült kancsóját.

„Minden előzőt tartalmaz a kor.
Minden előzőt tartalmazhat az ember.”
Lászlóffy Aladár

Megállok a tél előtt, megrontó
teremtőm, nyirkos-véres asszonyágy,
szenvedélyek futóárka, ó, egy percre is,
de megállok. A Jelenés, a Tapasztalás, a Felismerés
elkerülhetetlen. Dér-kapui, szem-ablaka, jég-öle előtt
megállok; utamat őrzötte félelem füve-fája, utamat
őrzötte ágas-fütytyös-madárdala, utamat őrzötte,
jaj, világnak-örökös-futása. „*Eén Istenöm,
mit kellett megeélnem, hogy éneéköm az één
férjemet el kellett kísérnyi a harctérre.*
*Azt gondolta, majd vissza fog még
gyönni.*” Nézd, ó, Zúzmara király
birodalmát látod-e? „*Nem laotam többet.*”
Nézd, ó, földszerű arcát, hózuhatagát
látod-e? Sziszeg, süvölt, tipródik,
szűkül, hallod-e? „*Nem tudom,
van-e rajta keét kapa föld
vagy egy se.*” Dob szól,
utamat őrzötte, gügyög,
lázít, siránkozik a kerteken túl,
hallod-e? Nézd, nézd, ó, mellén
szánok siklanak, nézd, nézd, jaj, megölel!
És hogy! Sejtjeivel, zsigereivel, agyán a délkörökkel,
térítőkkel megölel. Csak ember tud így, madárcsontkarú
ember, csak Isten, minden idegszálával csak valami
borzongató hit! **(Jelentem: az átkelés megtörtént.**
Volt, aki evezett, inaszakadtából,
volt, aki átkozódott és jajveszékelt,

**volt, aki térdre rogyott, s átcsapott fölötte
a hullám. Az élők helyébe túlélők léptek, összeszorított
fogakkal, test test mellett, ziháló mell ziháló
mellek mellett.) A hit, ó!**

Van-e hát? S ha van,
mi más lenne, mint az átkelés hite,
mi más lenne, jaj, mint hinni az átértékelésben,
mint hinni a mindig-harmadik-kakasszóban,
mint hinni a létezőben és
hinni a sosem-voltban,
hinni,
hogyan megállok a tél előtt, „itt
*hagyott hatoz nélkül heét aorva gyerökömre,
mennyt előtt eéneéköm kínoznai, hatozat építenyi,
mindönt szaontanyi, vetnyi*”, sziszegve,
egy percre is bár, de két lábon,
fölegyenesedve, nem hajló
derékkel megállok; dön-dön, táncol
a medve, dön-dön, csikorog a láncon! Dob
szól, dob szól, dübörög az elvonatkoztatásig,
keményre döngölt testem fagynál is keményebb,
keményre döngölt álmom fagynál is keményebb,
keményre döngölt szívemből fölfénylik az érc!
A homlok mezején – forrást keresve – döngve vonulnak
át az ünnepek: „*Negyvenhat éves özvegy vagyok eén, és
meég a sírjaora se mehetök!*” Kötöznek gyökerek,
kötöznek szakadások, kezem-lábam almafa
ág-boga: Zúzmara király megölel
az érintéssel, megölel
nyelvem hegyén az ízekkel,
megölel hallással,
hallás hallásával,
megölel látással,
látás látásával,
„*ugyan mit értem, nagy
özvegységre hattál ett*„, míg
egy látomásban fölemelkednek a dolgok,
kilövik önmagukat, a hideg ürbe föl, lángfarkuk
belelóg az éjszakába, gőzölgő tűzcsóva-testük átcikkan
az égboltozaton, s bennem újra leszállnak
kerengve. Látod-e hát, hogy rendeződnek
egymás mellé, szabályos, hideg rendbe

az ünnepek? Ó, az ünnepek! Egyikük –
 a csordától hátrább – veszélyt
 lesve a pusztá légbé szimatol,
 s ó, a halk-kék,
 jaj, a félhangos-zöld
 nem rejti el, nem ássa
 földbe, álarccal nem takarja,
 kővel nem falazza körül a kísértést,
 a világtalant, a süketet, a fél lábon bicegőt,
 a fél tüdővel lélegzőt, a tenszívedből kiszakadtat,
 a tentestedből valót, kocsányai kinyúlnak, előtörnek
 a megsárgult pergamenek közül, körülfonják a csontokat,
 körülfonják a zászlórudakat, a katedrálisok
 tartóoszlopait, behálózzák a horizontot,
*„hogy gondolhatok ojan messzi vilaogra
 road, mikor nem tudom, ere nízze-e
 az ég alatt, ha este kiaolok, vagy
 ara”*, és szem sem rejti már el,
 orr sem, ó, az illatok halk-kék,
 félhangos-zöld fátylába,
 mert együtt lép,
 s jaj, együtt ölel veled. **(Jelentem:
 az átkelés megtörtént. Az évszakot túl-
 éltük, és túléltek, mi benne örök. Egy
 mozdulat még, s virág, ló, lüktető
 mell megszelídül. Egy mozdulat
 még, a magmától a felszínig,
 a gyökerekben és az idegekben.)** Dob szól,
 ó, hallod-e? Látás és hallás húrjain
 az üzenet átrezeg. Kimaradtam
 az éhhalálból. A fagyhalálból.
 Az elgázosításból. Vagy ha teljesen nem is,
 sosem kerültem testközelségbe velük:
 görcsöm-oldódásom, megrontó teremtmény,
 nyirkos-véres asszonyágy, szenvedélyek
 futóárka, jaj, az átértékelésé. Dob
 szól, földszerű arcát,
 ó, látod-e? Nyelvemre
 rászáradt a csók,
 a korom íze, látása-hallása,
 az örök-utazás, az örök-meg-nem-érkezés,
 jaj, az örök-elindulás. Látod-e arcát,

ezt a kifele zárt, s befele nyitott
 alakzatot? Látod-e, amint hályogos
 szemekben földereng, földragyog?
 Oly tiszta ez az arc, „*mer
 nem tudom, meér esteél el,
 mer nem tudom, hogy mej
 taojon van*”, oly kemény,
 a kerteken s a lüktetésen túl
 Zúzmara király ha rád tekint. **(Jelentem:
 az átkelés megtörtént. Lassan leszáradnak
 rólunk a tengeri moszatok, bőrünkéről
 lepattog a só, belélegzett
 levegőnkkel csak emléke
 járja át testünket.)** Állok
 a tél előtt: dön-dön, táncol
 a medve, dön-dön, csikorog a láncon!
 Egyetlen sóhajtasban, egyetlen lélegzetben,
 egyetlen elmozdulásban állok, jaj, a nagy elvonatkoztatás
 előtt, „*vagy szeretneék odarepűnyi,
 de nem bírok*”. Lábam nyoma tele
 tájjal, lekaparhatatlanul tapad
 a sarkamra, Trója-Achilles-inamra,
 Lech-mező-lábikrákra, Mohács-térdhajlatomra,
 Waterloo-combomra, Segesvár-ágyékomra, Piave-derekamra,
 egészen Sztálingrád-mellemig, a nyakamig, sejtjeimig,
 az agyon a délkörökig, térítőkig! Lábam nyoma
 tele tájjal, jelenéssel, tele tapasztalással,
 felismeréssel, s már nem veszejthető el,
 nem taposható el:
 „*Kedves elfeledhetetlen paorom,
 hogy énééköm ijen nagy özvegységöt
 adtál, aki énééköm ijent kelőtt
 viselnöm*”, s nem hullámszik már el
 emlékeidből a Homokos-parti
 estéssel „*még keét laont felnevelgetnöm*”,
 nem füstöltetheted, nem égettetheted,
 éhínséggel-szomjúsággal nem
 kergettetheted ki.
 Megállok,
 megállok a tél előtt,
 ha egy percre is. **(Jelentem:
 az átkelés megtörtént. Elhalt**

**sejtjeink regenerálódnak, keményre
döngölt ölünk, keményre döngölt szívünk
dolgozik. Élünk, megtörténünk.)** Nézd,
ó, látod-e? „*Ijen aorva özvegy
életöt éltem.*” Halld, ó,
hallod-e? „*Így vagyok
mast hetvenhat
éves.*” Így vagyok most
ünnep. Így mindig-harmadik-kakasszó.
Belém ragadt, megrontó teremtmőm, nyirkos-véres
asszonyág, szenvedélyek futóárka, jaj, belém ragadt
ez a kísértés, utamat őrzötte félelem füve-fája,
utamat őrzötte ágas-fütytös-madárdala, utamat
őrzötte világnak örökös-futása, jaj, belém
ez a tél, ez az eleven éjszaka,
akár a gáz egy hatalmas,
sosem gyógyuló,
örökkön-örökké
magamból épülő
sebbe.

„...Leltárt írok, trófeák jegyzékét, csavargás zsákmánya listáját:
szókból műhelyek, hangból szerszámok, nem, bunkók;
tövisek: vonzó, nem, taszító tövis-hatások.
Fa, nem, bádóg, nem, falevél, nem, kéreg.
Száraz állatbőr.
Ióta betű lancettái, Ypszilon lándzsái...”
Witold Wirpsza

I

1. Esti dal

Sok úton egyszerre halad ő. Hófúvásban és nyáréji csillagzatok alatt, minden időben. Wroclawban Wieszlawval vodkázik, Prágában Dúdorral sörözik, Pécssett Stenczerrel cseresznyézik, Nagykaposon Kulcsárral borozik. Valahol mindig meghal ő. Fáradtan csuklik egy kút menti kőre vagy faárnyékba zuhan ájultan. És hull és zubog rá a fény. Rézsút vagy merőlegesen: mindig más megvilágításba kerül ő. Mindig valaki más ébred, s más tér nyugovóra benne. Papírcsákóját elfújja a szél, papírholdját elűzi a szél. Maga felé fordítja idegen arcát. Rengeteg vizen ringó bárka ő, s rengeteg bárkák hajója is ő. Most este van, és bort iszik, és nem énekel. Csak néz. Csak utazik.

2. Egy látomásra

A tenger hullámai kimozdulnak a *képből*. Átcsapnak a dísztelen kere-
ten. A sós víz lezúdul. Elárasztja és megemeli a tárgyakat. Az asztalt,
az ágyat, a szekrényt. A megárvult virágvázáat, a könyveket. Csak fegy-
elmezetten – ismételteti magában. Csak fegyelmezetten. A hetvenhet-
edik éjszakán partot érsz. A hetvenhetediken.

3. Hazafelé

És akkor: fölszedték a horgonyokat. És: kibontották a vitorlákat. És:
énekeltek. És: csipp-csepp, csipp-csepp, apró csöppekben hullott a dal,
mint a vér, a fedélzet koszos padlatára. És: három közlegény
vödrökkel, kefékkel, rongyokkal. Alkonyodott éppen.

II

1. Mi űzi

Mi űzi löki őt Megleng a kert fölött a szél Az ágakon levelek fészkek
tépett rongyok mi űzi mi löki őt valaki már járt előtte itt Lábnyom láb-
nyomot követ E helyt a fű kiégett amott leheverték Milyen hadba
készül levél-kardját hegyezve élesítve a tengeri Nyár tombol türkiz
égbolton drágakő lüktet Mi űzi mi löki egyre őt Egyre vissza e tájba
Valaki már járt előtte itt Csont fehérlik a barázdában Kóbor kutya
kószál erre meg emberárny Zeneszó kél száll a föld mélyéből zeng a

Gyökereid izzásában bomoljanak ki szirmaid. Mint ki kifosztja, meg-rabolja önmagát, hogy kincsei födetlen mellkasán s nyílt tenyerében ragyogjanak...

2. A mulandóságról

Varga Imrének

Jól ismerjük őt. Ne hidd, hogy a mulandóság megtéveszthet. Barátja nincs. Istene sincs. Mégsem társtalan. Minden élő, s minden holt anyag, minden ember közeli társa, kivel szembeszállhat. Kivel szem-beszállnia nem megaláztatás és nem pusztá kényszerűség: érdem! Bírjuk le vizesárkait, hágjuk meg várfokait, rontsunk csak bástyáinak: épüljön erősebbre. Védj magad! Mulandóságunk múlhatatlan.

3. A Múzsához

Fölfáj a benti hang. Fölfáj, fölsír. Fülnek hallhatatlan. Hiába vetkezel. Könnyű csókra, ölelkezésre: ölni-ölelni hiába készülődsz. Hagyd a jó borokat: látomásos éjszakákat hiába vonsz magad fölé. Csak az a hang, csak az fáj. Húsodban: véredben – vértedben. Kibukni nyiladékaidon képtelen: elkedvetlenítve – egykedvtelenül. Lángja csap csak égig.

IV

1. Charlie bá'

Ne búsulj, te már nyugodtan elmehetsz, Charlie bá': nevetni megtanul-tunk. Megtanultunk boldogan s nyomorultul. Tudjuk immár: a világ egyetlen hatalmas szív, s alatta egy pár ormótlan cipő. Ne búsulj: a hasunkat fogjuk, s rekeszizmunk belefájdul.

2. Az utolsó kísérlet

Az *egy* dalait tovább nem írhatja már. Nagy-nagy tüzek, nagy-nagy esők és nagy-nagy részegségek jöttek érte: megérintették, tovalökték, szereptől szerepig, kényszerű s vállalt feladatoktól új feladatokig sodor-ták őt lendülettel. Megfáradott nyelve – féktelen trillázásaiban a föld-vonzástól megszabadult madárka – súlytalanul lebeg szájüregében: hol életre kelhet, újra a biztos vonzáskörbe érve, egyetlen lángban elég. Eljutni ide könnyebb, mint e pontról továbblépni.

Az *egy* dalait tovább nem írhatja már. Negyvennapos esők és negy-vennapos látomások jöttek érte: álarcait sorra ledobálja, arcát tisztára lemossa, döcögő fapadosokon és nyíl-röptű expresszvonatokon, zsúfolt villamosokon és csillogó luxuskocsikban, lapátkerekes gőzhajókon és sugárhajtású repülőgépeken utazik. Írhatna most á-t, meg bé-t, meg cé-t, kemény iksz-et és lágy ipszilon-t, válogathat a holt betűk egységbe

szervezésének millióegy lehetősége közt. Építkezhet, miként a fa: hogy nagyobb teret befoghasson árnyékával, enyhülésül fáradt vándoroknak, egyre mélyebbre nyúl érzékeny gyökereivel. Elhallgathat és kitörhet: mennyi vulkáni, mennyi kéngázos kitörések, mennyi földcsuszamlások és tektonikus gyűrődések mentén vezethetnek útjai! Eljutni ide könnyebb, mint e pontról továbblépni.

Az *egy* dalait tovább nem írhatja már. Szemben, kitekintve szobája ablakán, a régi malmot látja, a főúton gépkocsik úsznak tova, s odébb, a láthatatlan síneken, hosszú teherszerelvény dübörög el. Hátról, a berendezetlen hálósobából, kenderkúpok képe akad fenn a recehártyán, s a kenderföldeken átszaladó nyúlcsapaté. Az ujjak, akár a vad után iramodnának, leválnak a cigaretta karcsú száráról, a cigaretta klorofillszegény száráról, s elindulnak messzi világba, vállukra vetett batyúval, födetlen arccal és födetlen mellel: megtérhet-e még Ithaka kopott vándora fűszeres bort érlelő földjeire, van-e ereje még visszavágygni a végső és teljes megnyugvást? Eljutni ide könnyebb, mint e pontról továbblépni.

Az *egy* dalait sorra eldalolta már. Írhatna most pattogó ká-t és er-et, írhatna csengő csé-t, susogó-suhogó es-et, kéklő illatokat és illatozó színeket: ujjai akképp is válogathatnák, istenemre, akképp is válogathatnák a betűket az *élő* billentyűkön, hogy a szöveg, e lüktető szövet és sejtvilág, fondorlatos vallomásnak, megemelt hangú ódának vagy himnikus könyörgésnek sikeredjék –

(A szerző huszonhét oldalnyi vázlatot, minden apróságra kiterjedő pontos számvetést készített, de a szöveg megakad itt. Részleteibe halt, mielőtt megszületett volna. Ami szavakba fogható volt tegnap, mára jelentéstelenné vált. A vers befele fordul, áttör belső gátakon, a vászon merev felületén lassan eltűnedeznek az *antik* formák, s már csak száradó ága hajol ki száján, mi vers volt, s mi ő volt egykoron...)

3. Felirat Fábry sírkövére

Most elmegyek. Mit megéltem, tudom, elmondani mindent nem volt érkezésem. De mit minden vallatáskor vállaltam, örök vállalásaimban vallottam. Nehéz örökség, tudom, a legnehezebb. Ezt hagyom rátok. Vigyázzatok!

„...agyból, szívből, ágyékból kapuk nyílnak”
William Blake

Istentelen színjáték (1977–1981)

„Amit ma megtehetsz...” – gondolta az Úr néhány órával a teremtés előtt, és – saját nézetei egyeztetése végett – még egy utolsó tanácskozássra hívta össze legközvetlenebb munkatársait.

(„Ugyan, mit akar ez már megint?!” – imígyen szólott Lucifer a tanácskozássra szólító harsonaszó hallatán, de amit ő mond, annak igazán nem kell bedőlni, jól tudta ezt maga az Úr is, akinek nézete szerint a hivatalosan engedélyezett ellenzék hivatalosan engedélyezett véleménye a leghasznosabb kötőanyag minden igazi hatalom alapjaiban.)

Ezen utolsó megbeszélés ünnepélyességét, fontosságát és nem utolsósorban önnön isteni figyelemességét az Úr azzal is nyomatékosítani kívánta, hogy a résztvevők netalántán elszunnyadó figyelmének ébren tartása céljából tormás virsli, feketekávé és szántói víz felszolgálatát rendelte el.

(„Ha ez így megy tovább – imígyen szólott Lucifer –, itt a legfőbb ideje, hogy a szellem három átváltozásának princípiumát kidolgozzam, nevezetesen azt, *hogyan lesz a szellemből teve, a tevéből oroszlán, és végül az oroszlánból gyermek.*”)

Ám lévén mindez néhány órával a teremtés előtt, a fentebbi frissítőket, tehát a tormát, a virslit, a feketekávé meg a szántói vizet az Úrnak még a tulajdonképpeni világot megelőzően kellett megteremtenie.

(„Fogadni mernék, hogy szavazást is elrendel az öregÚr – imígyen szólott Lucifer –, hiszen a szavazásban, az egy-hangúságban leli legnagyobb örömét. *Igen, az alkotás játékához, testvéreim, szent igenlésre van szükség: a maga akaratát akarja most a szellem, a maga világát nyeri el, ki elveszítette a világot.*”)

S noha bizonyítékaink erre vonatkozóan nincsenek, erős a gyanúnk: az isteni gondviselés felsorolt remekeinek is nem kis szerepe volt abban, hogy a mennyei vezérkar egy arkangyalként megszavazza a világteremtés aprólékos gonddal kimódolt tervezetét.

(„Megyek, szólok Belzebubnak, hogy befűthet – imígyen szólott Lucifer. – Rotyoghatnak már, *, itt az ideje, rotyogjanak csak a bugyrok: a testvérgyilkosságok bugyrai, az antagonisztikus ellentétek bugyrai, a forradalmak és ellenforradalmak bugyrai...”)

* Indulatszó. Tetszés szerint behelyettesíthető.

„Már csak azért is érdemes lesz – gondolták a nagyérdemű igazgatói tanács nagyérdemű tagjai szájuk szélét nyalogatva és nagyokat cuppogtatva a tormás virsli, a feketekávé meg a szántói víz után. – Pompás lesz, gyönyörű ez a világ!”

Az angyal pokolra száll

Az óraütés kiszabadul Prokrusztész-ágyából
Kilép cellája bronzfalai közül
S leválik a toronyról

Ló horkan
Zizegnek a folyó fémszálai
Fűzfák odvas törzséből kilépnek a holtak
Óriásira dagadt heregolyó a hold

Könnyű álmot
Feloldozást nem hoz az éj

Az angyal leveti díszait szárnyait
Élni akar
Pokolra száll

Gyakorta magam elé képzelek
 egy képet. Egy képet, mely egy
 történet kezdete is lehetne: *Az úton
 senki, és mindenütt, mindenütt szeder; szeder
 kétfelől, de főként jobbról, kanyargós
 szedersor, és valahol a végén
 a tenger háborog.* De ennek
 a történetnek vége. Immár
 mindörökre. Vége,
 még mielőtt valóban megtörtén(hetet)t
 volna. A meder üres mosóteknő,
 s a tenger csontjai vakító fehéren
 szikkadnak a közép-európai szélben.

*Domonkos Istvánnak,
 a Kormányeltörésben írójának*

sehol nem lenni otthon
 s lenni kis haza mindenütt
 meghalni belepusztulni olykor
 egyszer kétszer többször is naponta
 e csöppnyi létbe szemfedő lenni látó
 szemüregbe zuhanó anyaföld hulló falevél
 cipelni hátadon bika s a bikán európa
 sirató lenni dalnyi anyanyelv
 bolyongani hegedű vijjog jönni-menni
 akár egy porszemben is teremteni ezt-azt
 csupa kis dolgokat és nem lenni könnyű
 májusi felleg bégető barika én mit
 mellembé zárni most mellemben
 szétfeszít s emlékeztet
 emlékezni mindenre
 ami történni fog

Fölépítéd a lerombolt városokat,
s rendre romba dől, mit fölépítettél.
Elmégy onnan, ahol maradnod kellene,
maradsz, ahonnan távoznod kell.
Eltűnnek, majd ismét fölbukkannak
a házak, dómok, pagodák.
Villamosok csilingelnek,
konflisok zörögnek,
csak a fák maradnak,
a fák,
a madarak
és az emberek.
Elárvult szemgolyó néz rád
a szomorú égboltról.

Színmű

valaki bejön a színre*
valaki kimegy a színről

szünet

valaki bejön a színre
valaki kimegy a színről

függöny

(álmatlanul forgolódsz
tested sírgödrében)

Látomás

A földből feneketlen űrbe hull le
és kereng ott időtlen időig minden hulla.

Korrektúra után

Aláírod: önmagad fölött
mondasz ítéletet.
Fama vagy fame árnya kísért?
Mindkettőt elviseled.

Sanzon: az életünk

Az életünk jaj csak tinglitangli
és senki földje minden otthonunk

Szemgödreinkbe csillagok temetkeznek
a szánkba csend zuhog a szánkból föld

** A kéziratban – a cím kivételével a „szín” helyett eredetileg mindenütt „szív” szerepelt. Ezt azonban a sírásó gondosan áthúzogatta, és föléje írta az új szót.*

Kuporgunk és kaparászunk
kapkodunk és kapaszkodunk

Mint följelentett följelentők
mint följelentett följelentők

Monológ a hitről

istenben én már nem hiszek régen
ástam én gödröt akkorát is
amelybe ő is vígan belefér

az ásóban lapátban még hiszek
megreszelem ha éle kicsorbul
s ha nyele törik el
újat faragok

isten nem reszelhető
isten nem faragható
isten tehát nincs

mert milyen isten lenne
és hogyan hihetnék abban
akin még én se tudok segíteni

a temetés
fordított teremtés

Sanzon: kinek a hangja

Kinek a hangja mögött van a hangod
kinek a tekintete mögött a szemed

Az újat megőrzöm benned
a régit benned fedezem föl

Ha hozzád érek kinek az izma rándul
ha hozzám érsz ki az ki megérint

Hiányzol
tehát vagyok

Megbokrosodott a szél
trappoló lövedékekről énekel
felhorkannak az ájtatos tornyok
nyerítés mocorog a harangokban
a fazékban bableves
a bablevesben sebzett lovak húsa fő
az órákon pányva kötőfék

A fakanál arca

A fakanál arca rég szétfőtt már
a gyömbérillatú levesekben
fűszeres szaftokban

Eltűnt róla a szem orr száj
s a ráncok is elfőttek

Csak egy vérszegény mosoly
sejlik föl rajta
amint a fazék felé közelítik

Valamit nem tudunk...

Valamit nem tudunk a tárgyakról
járkálunk közöttük,
csomagolunk,
maradunk.

Pontos, figyelmes műszerek:
a tárgyak füle, szeme, orra,
nyelve, ujjai...

A szék, az asztal, a lámpa, a szekrény,
a kávéskanál – megőriznek:
eltűrnek,
megítélnék...

Cigarettázom és iszom
csak úgy
nem esik jól
de most mégis jobb
mintha bármi mást csinálnék
fogtam egy halott madarat
vettem egy üres hegedűtokot
és ástam egy sír-mély gödröt
és a hegedűtokba beletettem a madarat
és a gödörbe beletettem a hegedűtokot –
betemettem
de nem jelöltem meg a sírt
el is felejtettem már hol van
talán nem is fogtam én madarat soha
talán nem is vettem én hegedűtokot soha
talán nem is ástam én gödröt soha
ám mégis hegedűszót hallok
hegedűszót és csivi-csivi-csivitelést
éktelen-féktelen csivi-csivi-csivitelést
meglehet a madarak nem is a levegőégben
hanem a föld üregeiben cikáznak
meglehet ott lent vannak ők fönt
s én vagyok lent idefönt
cigarettázom és iszom
csak úgy
de most mégis jobb
mintha bármi mást csinálnék
testük-nincs madárárnyak motorásznak
a könyvek közt
éjfél van
kakas kukorékol
a bárszekrénybe zárt magnószalagról
csak éppen a magnetofon nincs ott
a magnetofon a szerelőnél van

A virággá vált lepke

A lepke kint van;
ha bejönne szemembe,
virággá válna.

A penge és a lepke

Pengeél villan;
szárnya-nincs lepke száll fel
alóla olykor.

A transzcendens szitakötő

Szálfa-gyertya ég;
transzcendens szitakötő
táncol a lángban.*

A békahangú lányok

Békahangú est:
lányok buknak a tóba,
vérben fürdenek.

Liliomos éj

Liliomos éj;
arcod tó vize mossa,
ős-szél huhog itt.

A kutyafejű madár

Csahol veszettül
az acéltollú madár;
kutyafeje van.

* Más változat szerint: *lángol a táncban.*

A láthatatlan virág

Hogy vicsorog rád!
Szirma, szára, színe nincs:
vad illata csak.

A beszélő láng

Beszélni kezdett,
megoldódott a nyelve:
jaj, micsoda csend!

Őskori est

Őskori est ez;
a könyvekben felzúgnak
a zöldlombú fák.

Könyörtelen éj

Könyörtelen éj,
ma az ég is holdtalan.
Az árvám vagyok.

Hol?

Onnan eljöttem,
de még nem mentem tovább.
Ó, itt vagyok-e?

Az intés

Láttam az intést.
Csak a kezét nem sehol.
Nem kéz szülte azt.

Végtelen ősz

Ősz; sárgállik
a házfalak gyűrött arca.
Végtelen évszak.

Egy ilyen est

Csendesül számban
a lárma. Alkonyodik
fogaim mögött.

Önarckép, tollal

Amit megérintesz,
elveszíted;
kék surrogás: szélvész készül.

A papírnak gallya reccsen,
ága törik,
levele, lombja, gyökere szakad.

Lüktető szárny vagy;
nem tartozik hozzád madár:
csőr,
karom...

Sanzon: az égből

Az égből korbácssúly: villám.
A kereszt meztelen.
Kilátszik belőle egy kiáltás,
betölti tereimet.

A szobában mélybarna zene
illata szállong;
sehol-nincs éjszaka van.

Az abszolút sűrű feljegyzéseiből (II. sorozat)

Kétsoros

Harangszó indul láthatatlan toronyból;
a harangszóban halott macska dorombol.

Mák

Szétfújt mákszemek
a csillagok. A földön
kiürült mákfejek kísértének,
nincsen bennük semmi,
csak a zörgés.

Tudósítás

A felvégen
az ötödik házban kenyeret sütnék
a negyedik házban kását főznek
a harmadik házban bort isznak
a második házban énekelnek
az első ház
az első ház nincs sehol

Bölcselet

Csak egyfelé indulhat,
kinek lába előtt ezer út.
De melyiken induljon,
aki előtt csak egy van?

Szutra

Erdőket látsz
de erdők nincsenek
fölöttük holdakat
azok sincsenek

Ha lennének
hiányoznának

Impromptu

Rovarok férgek zsolozsmáznak
fák kertek a mellkason
gyökerek tartják össze a testet
a szemből kiloccsan a tenger
végesből a végtelen

Félálom

Ha kopogtatnak s ajtót nyitsz
Nem fog ott állni senki sem
Eljött hozzád ki nincsen is
Ruhája alatt testtelen

Epitáfium

Pörög a hold tómélynyi porban
pörög egetlen
Ha mozdul is ruhám
hiányzik belőle a testem

Az voltam
aki lehettem

Átváltozás

Janus

A szél beröpíti szobámba a csahos kutyákat. A lendülettől keringenek még e töredék-térben, majd lekushadnak a lábam előtt. Jobb kezem felől konyakos üveggel, a balban cigarettával békésen görnyedek az asztal fölé. Nem gondolhatják, hogy a következő pillanatban az írógéphengerre tekerem föl valamennyit, vagy nekibőszülten a nyakszirtjükbe harapok.

Midőn pedig az Úr egy nagy halat rendelt, hogy benyelje Jónást, a menekülő nyelé be azt a halat. És lőn a hal Jónásnak gyomrában három nap és három éjjel.

És könyörge az a nagy hal az Úrnak, az ő Istenének Jónásnak gyomrából.

És mondá: Nyomorúságomban az Úrhoz kiálték és meghallgata engem; a Seol torkából sikolték és meghallád az én szómat.

Mert küldtél engem, hogy engedetlen szolgálodat benyelve megmentsem őt a szörnyű haláltól, lelkét újfent az igaz útra térítve evvel, ám ő nyele be engem.

Elvettettem a te szemeid elől; vajha láthatnám még szentséged templomát! Körülvettenek Jónás zsigerei lelkemig, vastag gyomorfal keríte be engem, s a nyomorult savai marják húsomat.

Mert küldtél engem raboddá tenni eltévedt szolgálodat, ám ő tett vala rabjává engem és téged is. Emeld ki életemet, s azáltal a tiédet is a múltból, oh Uram, Istenem!

És lőn: az Úr, dicsérvéte bölcsességét, meghallgatá az nagy hal esdeklő szavait, és partra segíté a hűtelen prófétát, az ki, miután a parti fövenyt érte lába, kiadván magából a nagy halat, újdonsült hites szolgálójának, az Úrnak segedelmével Ninive helyett békében Tarsisba indult el vala.

Faló a síneken

Modernizálták a trójai falovat
sárgára festették
ellátták relékkal áramszedővel

Éjszakánként megjelenik a városban
fölcsenget jámboran
s végigporoszkál a villamossíneken

Belsejében jámbor szónokok
s vad hivatalnokok
újoncserege szorong

Még pirkadat előtt megrohamozzák
a békésen alvók
álmaikat

A doromboló húsdaráló
Kopócs Tibornak

Belopózik a szobába,
felszökken öledbe,
farkát csóválja
s álmosan dorombol
a húsdaráló.
Észre sem veszed,
s éles karmait
már húsodba mereszti.

A házőrző rózsza

Éjszakára eloldják
a rózsza láncait:
őrízze a házat.

S ő lelkiismeretesen
vonít a holdra;
megugatja az álmatlan
szerelmeseket,
tolvajokat.

Tövisei éles karmok,
szirmaival vicsorog.

Milyen szép rózsza! –
sóhajtjuk reggel,
s magunkba szívjuk
illatát.

Ám ha elfordulunk tőle,
a lábikránkba kap.

Villamos a kertben

A kertben villamos vesztegel,
kövér növényi lét a léte,
szirma kél és szirma hull,
áramszedőivel fölnyúl a nap felé,

csenget, csilingel vadul,
madarak élnek benne,
rovarok,
kísértő szörnyek
s kóbor kutyák.

Az emberevő fa

Én láttam az emberevő fát,
pokol-nagy pofájából bőrük-foszlott
fejek s csillagnyi koponyák csüngtek alá,
málladozó karok, lábak, csonkok, csontok,
én láttam az emberevő fát,
szájából, karmairól
csöpögött a vér
a szikkadt
földre le,
kutyák marakodtak
körötte a sárban,
én láttam az emberevő fát,
éjjelenként útra kelt,
ágaival benyúlt az alvó ablakokon,
kinek az orránál, fülénél, hímtagjánál,
kinek a szívénel, agyvelőjénél kezdte a lakmározást,
én láttam az emberevő fát,
napkeltétől napnyugtáig
jámbor szilvát érlelt,
szelid almát,
sápadt barackot...

Csillagok, felhők

Pokolgép működik bennünk
a mellkasunkba rejtve
tiktakol szeliden

Eljön
eljön értünk
az explózió angyala
Hónunk alá nyúl
megemeli
és szétdobálja testünket

Alabástrom csontok
kék húscsafatok
pörögnek majd az úrben

A fakó égen
füst
s a vér bíbor felhői

Majdani üzenet a Tau Cetiről

Papírt s ceruzát még a Földről hoztam magammal. Meg kenyeret, amelyet valódi búzalisztból dagasztottam, s valódi kemencében sütöttem omlósra. Sok utánajárásomba került, míg az egyik hang- és képszalagtárban rábukkantam a kenyérfőzés módját megörökítő felvételre. A búzát – sikerült néhány szemet szerezniem – magam vetettem, arattam, csépeltem, s annyiszor ismételtam meg ezt a műveletsort, amíg két kenyérre elegendő gabonám nem lett. A búzaszemeket is én őröltem liszté. Az egyik kenyeret még a Földön megettem, a másikat meg elhoztam ide. Titokban, szinte önmagam előtt is titkolózva kellett cselekednem, nehogy tetten érjenek! S a magammal hozott kenyeret – elültettem: mélyen, jó mélyen elástam a földbe. A Tau Ceti földjébe. És rá harmadévre a kenyér kikelt! – Most itt ülök a kenyérfa tövében. Fura úri madarak zengedeznek lombjaiban; még ilyen csivitelést! S ha felpillantok az égboltra olykor, egyetlen száguldó pontot keresek, melyet örökre elhagytam már, s ahonnan – ha meglelném újra – visszamozdíthatnám sarkaiba a világot.

A vak tárlatvezető

Én azt mondom,
nem a szem függvénye a látás,
csak a szemléleté.
A színek bennem születnek meg,
ám elveszni,
uraim,
bennetek vesznek el.

*

Ez itt egy holt tükör.
Benne van minden
(erdők, illatok,
hullámverések tengere),
ami kívüle.
Arcom helyén
rések, repedések.
Mélyükön kiáltásaim szárnycsapkodása,
húsom lángoló rózsái,
az erek szélzúgása,
a vér harangzúgása.

*

Odin a fél szemét adta a tudásért.
A látásért, mivelhogy a tudás: látás.
Ha egyszer újra látni kezdenék,
elveszíteném a világot,
amit elveszített világaim helyébe
magamnak megszereztem.

*

Minden (csak?) anyag, (csak!) anyag.
A színek, a formák, idomok.
Minden az anyag (vak?) (vak!) elrendeződése.
Az ujjak kiemelik a képet a külső éjszakából,
s a koponyaüregben (az idegekben?!) minden
éles megvilágításba kerül.
A tapintás nevükön szólítja
a kinti dolgokat.
A durva szürke s a lány kék
így megmenekül.

*

Uraim, a dolgok vakok!
Holnap eső lesz,
holnapután köd is talán.
Ám addig még énekelnek,
addig messzehangzók.

*

Látjátok ezt a megfestetlen képet?
Címe szerint: Álmodik a fa.
Az üres vászon mögött
lombosul.

A barangó

„Lehettem s voltam is“

„Látni itt lenni is“

Rába György

A „másik“

Valaki
láthatatlan
elkísér minden léptedben
elkövet
Kávét főz
beleles kézírataidba
beletúr gyermekeid hajába
szeretőd bozontjába
Kérdezed
nem felel
hallgat a külső világ
csak koponyád univerzumában
zakatolnak szédülten
s keringélnek
a napok
holdak csillagok
A barangó ő
a barangó
Nem állat nem madár
nem isten
Csőrével
belekap húsodba
beledönt a sárba
s megint fölemel

fém-tollú szárnyával
szakállából havat ráz
s ködöket
esőt fényt szítál fejedre
nem hagy aludni éjszakánként
huhukol
vonít szüntelen
itt vagy
látnod kell

A „mintha”

Nyújtogatja nyakát
a barangó
toronymagasba nyújtogatja
meresztgeti vízenyős szemét
mi az mit
kétes távolban...
harang kondul
a fejében
harang-
szó zúdul ki
szájából
vastag sugárban
elárasztja a réteket
de ím
amott már látni a lovasokat
könnyű szélként száguldanak
a rónán át
ideérnek
még alkonyat előtt
mi hírt hoznak
kit visznek el
körülkémlelsz
meglesnéd
a barangót
ha láthatóvá tenné magát
aztán csomagolni kezdesz
fogkefét veszel magadhoz
fogkefét még akkor is
ha kivert fogakkal

kell majd köszöntened
az éjféli véres angyalát

A „mégis”

Feszengsz csak, feszeregsz,
kígyóbőrt:
levetnéd kinőtt ruhádat,
a „van”-t.

Fölfednéd testeden
leszáradó és fölsejlő sebek
csillagrendszerait.
Kezed a megérintett tárgyak nyelvén beszél,
lábad a bejárat utak nyelvén szól,
öledbe alaktalan utódok fészkelik magukat.

Félsz; benned a barangó
tervezget,
emlékezik.

Hiába áll elébed Og,
hiába áll elébed Anak;
megtalálod Golgonoozát.

Romokban bár,
de megtalálod.

Dúdor Istvánnak, a festőnek

„Éljek.”

Csiki László

Ülök a parton egy padon a partra néző ház előtt amely nincs sehöl
Hogyan is lenne ott ha nincs előtte pad és nincsen part se – minek a
partja legyen ha még csak egy cérnaszálnyi patakocska sem folyik ott
Így hát a vizet az innenső partját a partra néző házat s a ház előtti pa-
dot csak oda (hová is?) odalátom

És a padra a nincsen-partra néző ház előtti padra odalátom magamat
amint nem ülök ott

Fölöttem sárga – azt hiszem: okkersárga – égbolt amit még sohasem
láttam ilyennek mert ilyen égbolt nincs is vagy ha van hát csak bennem
aki nem vagyok

Alattam pokloknak mélye asszonyöl-mély pokloké de ezek az
asszonyok sosem léteztek csak olyankor jönnek hosszú tömött sorok-
ban csak olyankor jönnek elő amikor –

Jobbra tőlem egy fa – azt hiszem: platán – egy fa amely nincs ott
Mert hogyan is lehetne ott

Hogyan is lehetne hogyan is ha nincs az a bizonyos az a cérnaszál-
nyi patakocska sem amelynek az innenső partjára néző ház előtti padon
ülök és hajamba – hajamba belekapaszkodik a szél s mint büszke szál-
fákat egyenként forgatja ki gyökerestül hajszálaimat

Már százezer éve vagyok itt

Már százezer éve látom magamat ide a nem létező vízpartra néző
ház elé

Már százezer de legalábbis huszonkilenc éve és két hónapja

Be kellene mennem a házba de az a ház nincs is ott

Meg kellene fészülködnöm de nincsen hajam már

Meg kellene borotválkoznom de nem nő szakállam már

Fogat kellene mosnom de fogam sincsen már

Ennem-innom kellene de ételem-italom elfogyott s lenyelni
nyelőcsövem megemészteti gyomrom sincsen már

Szeretkeznem kellene de nincs kivel s gyönyörű ékszerem-rangom
sok bajvívásban sincs meg már

Be kellene mennem a házba de nincsen lábam már

Énekelnem kellene de nem tudok levegőt venni nincs tüdőm cifráz-
ni nincsen nyelvem már

Káromkodnom kellene de nincsen szavam már

Lesújtani hatalmas-szép öklömmel de az sincsen már

Készül a költemény néhány kihúzott szónak átírt mondatnak össze-
gyűrt papírlapnak

Készül a költemény készül önmaga hiányának

Áldott legyen ez a sehogyse-állapot

Áldott legyen mert sűrű

Áldott legyen mert nyomasztó

Áldott legyen mert nem enged kicsusszanni sehonnan sehová

Áldott legyen az a bizonyos az a cérnaszálnyi patakocska is amely
nincs itt

Áldott legyen a nem létező vízpartra néző ház és

Áldott legyen a ház előtt a nem létező pad is amelyre oda (hová is?)
odaláthatom magamat

Áldottak legyenek a sárga – azt hiszem: okkersárga – egek és az
asszonyöl-mély poklok mert –

Áldott legyen a nem létező fa – azt hiszem: platán – a jobb felőli fa

Nincs-lombjaiban nincs-madár

Befejeztetett

L

Szegény nagypapa megütötte...

Szegény nagypapa megütötte a gutát
emlékszem nagymama mesélte így hát pontosan
emlékszem ezerkilencszázhetvennégy június
tizennyedikén történt délután fél
kettő lehetett nagypapa kolbászos
paprikás krumplit ebédelt és
a gangon ült csend volt
pocik sem
neszelt
amikor nagypapa
megpillantotta a gutát és hirtelen haragjában
úgy megütötte hogy az ütésbe egészen
belerokkant belebénult –

Látod, látod kellett neked
mindig kezdegetni hagytad volna
békén a gutát a franc ott egye meg

ahol van korholta őt szelíden nagymama
három évvel és huszonöt nappal később miközben
kivitte az ágytálat nagypapa alól majd *köpenye*
zsebébe nyúlt és egy gyönyörű nagy orrszarvút
tett a tenyerembe megborzadtam de a páncél
már majdnem üres volt rákötöttem a gömb
fonalára a szoba túlsó sarkából halk
cirpelést hallottam és abban
a pillanatban
abban a pillanatban nagypapa
hirtelen nagyon megváltozott
többé már nem is nagypapa volt ő
csupán egy gyönyörű nagy orrszarvú a páncélja
már majdnem üres de én csak később
csak jóval később tudatosítottam
hogy *ott* és *akkor* a guta jött
el megint ő cirpelt
a sarokban –

Szegény nagypapa azóta
hófelhő lett a januári égen
őt üdvözlöm minden hóesésben
aláállok és nem rázom
le magamról hadd olvadjon
bele a ruhámba hadd ivódjon
bele a bőrömbe –

A nagymama nem visel szalmakalapot
a szalmakalapnak sosem volt szüksége nagymamára aki
míg fiatalabb volt talán nem is látott szalmakalapot
most meg már nem is igen illene neki

A nagymama nem visel nyakéket
a nyakéknek sosem volt szüksége nagymamára aki
míg fiatalabb volt talán nem is látott nyakéket
most meg már nem is igen illene neki

A nagymama nem visel melldísz
a melldísznek sosem volt szüksége nagymamára aki
míg fiatalabb volt talán nem is látott melldísz
most meg már nem is igen illene neki

A nagymama nem hord karperecet
a karperecnek sosem volt szüksége nagymamára aki
míg fiatalabb volt talán nem is látott karperecet
most meg már nem is igen illene neki

A nagymama nem hord a derekán díszes bőrvet
a díszes bőrvetnek sosem volt szüksége nagymamára aki
míg fiatalabb volt talán nem is látott díszes bőrvet
most meg már nem is igen illene neki

A nagymama nem hord tűsarkú cipőt
a tűsarkú cipőnek sosem volt szüksége nagymamára aki
míg fiatalabb volt talán nem is látott tűsarkú cipőt
most meg már nem is igen illene neki –

Valahogy csak kibírja már szegény
hisz nemsokára úgyse lesz
lába se dereka se melle se
karja se nyaka se feje se
a nagymamának

Nagymama nem látott...

Nagymama nem látott még zsiráfot. Ám meglehet,
hogy tévedek: miért is ne látott volna?
Ha így van, valószínűleg az Alsó-
öregben,* hát persze hogy ott,
dióverés közben pillantotta
meg az elsőt; aztán jöttek
a többiek is,
csapatostul. Csakhogy
négy lábon járó templomoknak
hitte őket. Mennyi templom hirtelen,
mennyi templom, még Komáromban is
fele ha lehet! – hullott ki kezéből a dióverő
rúd, amikor a zsiráfok tornyaiban, krónikások
jegyezzétek, megkondultak a harangok. Csak
úgy zengett-bongott tőlük a határ. Úgy
ám! A toronyablak-szemekből meg
a falu egyetlen harangozója
integtetett le nagymamának.

Építettem erdőt erőset...

Építettem erdőt erőset bevehetlent
hat nap s hat éj munkájával valóságos erdő erődöt
teleépítettem fák kupoláival és gótikus tornyaival
sziklabérc-bástyákkal bokrok sáncaival rejtett
zugok kazamatáival és ösvények sétányaival
teleépítettem állatokkal bogarakkal
madarakkal s a közepébe pontosan
a közepébe építettem egy
varrógépet is
mert varrógép nélkül
ugye igazán nem erdő az erdő
tavasszal ha zúg – az a varrógép zakatol benne
nyáron ha zúg – az a varrógép zakatol benne
ősszel ha zúg – az a varrógép zakatol benne
télen annak a varrógépnek a csendjét hallani

* A Várföldön semmiképp nem lehetett, hiszen nagymamáék ottani földcskéje akkoriban már nem volt meg.

és építettem föléje szép
szabályos holdat is kereket
kereket és fényeset
ezer fáklya fényével égőt
megjósolták – tűzvész dönti romba azt az erdőt
megjósolták – szélvész dönti romba azt az erdőt
megjósolták – a nap heve égeti ki azt az erdőt
azt az erdőt én jól ismerem s e *jóslatok*
mint páfrányok nedvesek mind sötétek
mind senki sem hallotta jól és
senki sem mondta ki ebben
az erdőben lett volna
jó megszületni
hívtam nagypapát – gyere erdőt építettem varrógép zakatol benne
hívtam nagymamát – gyere erdőt építettem varrógép zakatol benne
hívtam anyut és aput – gyertek varrógép zakatol benne
hívtam a szeretőimet a feleségemet és a gyerekeimet
hívtam a barátaimat és az ellenségeimet is
gyertek gyertek gyertek gyertek
szegénynek elment az esze
ugyan ugyan varrógép az erdőben
mondogatták és gyanakvón méregettek
egyedül jöttem hát ide egyedül egyedül
most tavasz van
most nyár
most ősz
most tél
most csend van
csend csak és zúgás
a hetedik napokon sem
pihenhetek az erdő él él
mellkasomban fészket raktak
a varrógép zakatoló szívhangjai

A feleségem voltaképpen jó asszony
rászolgált hogy az ő dicséretével indítsam
ezt a verset amely nem is róla szól mondogatom is
neki néha egy valóságos női lear vagy te ki
királyi fenséggel viseled a legközönségesebb
csapásokat is melyeket én hozok a fejedre
ilyen feleség mellett öröm learikusnak
lenni tisztába teszi a gyerekeimet
tisztába teszi a piszkozataimat
és tisztába tesz engem is
olykor főz mos vasal rám
s az ágyban is biz' isten ember a talpán
vagyis a popóján igaz legalább huszonöt
kilónyt fogyott már e három év
alatt amióta együtt élünk
ez évenként nyolc kiló
most pontosan negyven
ha így folytatja
rövidesen egy valóságos
piciny angyalka válik belőle
bár angyal ő már most is valóságos
angyal én mégis majd belepusztulok saját
tudatom szerencsétlenségébe akarom mondani
saját szerencsétlenségem tudatába pedig voltaképpen
szerencsés fickó vagyok hisz maholnap a krisztusi
korban s még mindig nem öleltek magukhoz fémes
öleléssel a sínek nem gázolt el autó sem
fölhúzható kiskacsa és magaviseletből is
mindig minden iskolában jeles voltam holott
de jó lett volna csak egyszer is rosszabb
jegyet kapni belőle mindig
utáltam jó fiúnak lenni
mama meg papa meg bácsik meg nénik kedvence lenni
jó beosztott jó férj jó apa meg jó mi minden lenni
de rossznak lenni sohasem volt igazán bátorságom
a rajzszöveget sosem én tettem a székre
noha mindig azt mondtam hogy én
voltam a főnökömet sohasem
mertem szemem köpni
pedig de jó lett volna néha
a feleségemet sohasem mertem igazán
megcsalni ezért mindegyik szeretőm megutált a gyerekeim

elől sohasem mertem igazán elinni a fizetésemet pedig
ha valamihez ehhez értettem volna ha
románcot írtam mindig ép volt rajta
a zománc börtönben sem ültem
mert odáig sohasem mertem
elvinni a dolgokat –

Meghalni is csak félig
halok meg nem fogok
merni egészen
meghalni

Amint a konyhaszekrényt gyufát...

Amint a konyhaszekrényt gyufát keresve kinyitom, gyanútlanul,
persze hogy gyanútlanul, a fűszerek mögül kidugja szép fejét egy rino-
cérosz,

nem, nem tévedés, szép formás feje van,

eleinte magam sem akartam hinni a szememnek, igaz, kezdett gya-
nús lenni már, hogy *napok óta mily nyugodt vagyok; egyszerűen az,*
ami; mintha biztos lennék benne, történni fog valami, amiről nem
tudhatom, mi, de bármi lehetne, s most itt van,

nagymama egyszer angyalt látott kiröppenni a sublótfiókból,

angyalt láttam, a sublótban aludt, de megzavartam, ó, én istenem,
legyen örök kárhozat a sorsom ezért, megzavartam és elment, mondta
nagyapának,

bolond vagy te, nagy bolond, amáli, intette le őt nagypapa, és zavar-
talanul falatozott tovább,

emlékszem, biztosan kenyeret, szalonnát meg vöröshagymát evett,
de ez itt most nem angyal,

ez itt most egy valódi rinocérosz,

egy valódi rinocérosz, *aki* az általános és speciális relativitáselmé-
letről kezd beszélni, amint meglát,

nem, nem látomás,

a látomások valahogy nem illenek hozzám,

megrögzött realista, megrögzött realista, megrögzött realista
vagyok,

egyébként is régóta elkerülnek a látomások,

csak azon lehetne csodálkozni, hogyan került, hogyan is kerülhetett a rinocérosz a konyhaszekrénybe, s egyáltalán hogyan fér el benne, amikor a rinocérosz maga nagyobb, mint az egész konyha,

továbbá azon is, hogy mi köze egy egészen közönségesnek tűnő rinocérosznak az általános és speciális relativitáselmülethez,

na mindegy, ha már itt van, valahogy majd csak megleszünk ezután is,

a lányaimnak lesz *kivel* játszaniuk, a feleségemnek lesz *kivel* társalognia, tévét néznie, míg én dolgozom,

végére is pompás dolog, ha van az embernek egy valódi rinocérosza, nem sípos-seggű, nem fölfújható gumiállat, hanem egy valódi hús-vér rinocérosz,

evoé, világ!,

rongy az élet, de rinocérosz nélkül rongyabb!,

hozott ist..., mondtam volna üdvözlésül, de szerencsére idejében kapcsoltam, ki tudja, hívő-e vagy ateista a jövevény,

magam is iparkodtam, válaszolta és eltátotta barlang-nagy száját,

jaj, orrom nyergéből riadt szár(ny)csattogással menekülne a szemüveg,

na de rini, rinikém, hebegtem halálra váltan, de csak ásított,

ó, csak ásított szegény,

biztosan álmos, ki tudja, mióta nem aludhatott már,

gyere, kicsim, mondom neki szelíden, szinte kedveskedve, s óvatosan kisegítem szekrénybörtönéből, kivezetem a konyhából, ügyel-bajjal átréseli magát a szűk ajtón,

holnap szélesebb ajtónyílásokat vágatok,

gyere, aludnod kell, tente-tente,

lefektetlek, tente-tente,

én majd elalszom a földön, jó nekem ott is, tente-tente,

haj, hányszor aludtam már a pusztá földön, selyemszőr-pázsiton, láva-aszfalton, várótermek holt-hideg kövén, annyira megszoktam, hogy az ágyra különben is csak ünnepnapokon mászom föl,

menj arrább, édesem, suttogom feleségemnek a hálószobába érve,

feleségemnek, aki elnyújtózva alszik a franciaágyon,

feleségemnek, akinek a *homlokát fedeztem föl először; aztán a szemét; később a száját; most már belülről, magamból csókolom,*

juj, honnan hoztad ezt a randa dögöt, kiált föl rémülten, mikor meglátja a rinocéroszt,

na de kérlek, na de kérlek, hebegem, ám a rinocérosz szerencsére nem figyel, dúdor pista mélykék és mélylila festményét nézegeti rémülten,

ki ez a festő?, kérdi, a lelkemet festette bele ebbe a képbe,

a barátom, aki száműzetését tölti ezen a földnek nevezett szaros kis csillagon,*

de feküdj le már, feküdj csak le, kedves, nyugtatom a jövővényt, aki alig hajtja nyugovóra formás szép fejét, már fújja is a kását,

aztán nehogy horkolni merészelj, szólok még rá erőlyesen a feleségemre, holnap majd elmesélheted, hogy álmodban egy angyal szállt le melléd az ágyba, s én megbocsátom neked ezt az álmot, mert ez egyszer valóban nem én alszom melletted,

s talán már nem is alszom melletted soha,

a rinocérosz helyettem jött,

mert nekem mennem kell,

mennem kell,

mennem kell –

Éjszakánként testes karfiol zakatol végig a lakásban Csöngetés nélkül érkezik de nem is az ajtón át kopogtatás nélkül érkezik de nem is az ablakon át Talán a székre dobált ruhák ráncaiból talán a könyvespolc poklának valamely bugyrából bújt elő Egyszerre csak itt van láthatatlan síneken végigpöfög a folyosókon bekukkant mind a három szobába elidőz a vécében a fürdőszobában a lecsobogó víz akkordjai lopakodnak utána nyitja a konyhaajtót s nyitja a spájzét még a balkontra is kinéz –

Képzavar tudom ezt mondják majd a tudós esztéták hiszen a karfiol nem is zakatol és nem is pöfög márpedig a tudós esztétáknak igazán hinni kell Érthetetlen zagyaság tudom ezt mondják majd a tudós esztéták ilyesmi nincs nem is volt és nem is lesz márpedig a tudós esztétáknak igazán hinni kell Aztán mondanak még sok minden mást is például hogy nem realista ez a szöveg vagy éppenséggel túllontúl realista márpedig a tudós esztétáknak igazán hinni kell –

Holott én látom őt hol itt hol ott a testes karfiolt és hallom hogy pöfög és zakatol Máskülönben honnan is tudhatnám hogy karfiol az testes karfiol ami éjszakánként végigpöfög és végigzakatol a lakásban És pontosan olyannak látom és pontosan olyannak hallom amilyennek ebben a versszerűen szervezett szövegben megjelenik Máskülönben hon-

* Vö.: Domonkos István: *Kitömött madár. Forum, Novi Sad, é. n., 136. l.*

nan tudnám honnan is tudhatnám hogy az ebben a versszerűségben megjelenő karfiol azonos az éjszakánkéntival –

S ott látom a nyomában nagymamát és nagypapát nagy késsel a kezükben amint végigcsoszognak a folyosókon bekukkantanak mind a három szobába elidőznek a vécében a fürdőszobában nyitják a konyhaajtót s nyitják a spájzt még a balkonra is kinéznek Ekkora karfiolt ekkora karfiolt rebegik maguk elé ájtatosan jó lesz levesnek jó lesz rántani jó lesz tojással Jó lesz leölni –

Ne öljék le ne öljék le mondom nagymamának és nagypapának a karfiol igazán nem tehet semmiről Egy kút van bennem feneketlen-mély kút abból mászott elő a karfiol és abból jött elő nagymama és nagypapa is azt kell azt a kutat kell betemetni –

Albrecht Wenzel Eusebius Wallenstein generalisszimust hirtelen kínzó viszketőség fogta el; idegesen rugdalja le a lovaglócsizmáját, hogy hozzáférhessen köszvény gyötörte bal lábának nagyujjához, s közben azon töpreng, ugyan miért is nem vette le hamarabb, már korábban meg kellett volna szabadulnia tőle, miként a ruhájával már egy órával ezelőtt megtette, s így most meglehetősen furcsán fest könnyű hálógében és súlyos lovaglócsizmájában,

igaz, mezítláb mégsem fogadhatta Giovanni Battista Sennit, még ha csupa komisz dolgot jószolt is neki a kótyagos,
a csillagok, nagyságos úr,
a csillagok állása, fenséges úr,
szóval nem sok jót mondanak a csillagok,
mintha mást nem is tudna, egyre csak ezt hajtogatta a kurafi,
meg kellene korbácsoltatnom őt, még mielőtt végleg karóba húzatom, kerékbe töretem,* elmélkedett a generalisszimusz, mialatt végre mégiscsak sikerült megszabadulnia a csizmától, és felsőtestét mélyen előredöntve bal kezének valamennyi ujjával élvezettel, mondhatni kéjjel vakarászni kezdte viszkető testrészét –

Később az elmúlt éjszakai jelenet jutott eszébe:

* Etc.

nem kellett volna annyira kiborulnom,
az ilyesmit máskor nem engedhetem meg magamnak,
főleg egy nyomorult futár, egy ócska szolgáló előtt,
ámde Leslie,
Walter Leslie sem több eltaposni való féregnél,
katonának, igaz, nem rossz, de mégis, hogy jön ő hozzám,
noha Ferdinánd, maga Ferdinánd sem érdemelne többet egy mezte-
len tőrnél,
méghogy Gallas!,
méghogy Johann Matias Gallas!,
egy frászt, majd én megmutatom,
MajdénmaAjdénmaJdénmajDénmajDénmajdénma,
a weimari fejedelem már maholnap itt lehet Égerben,
füstölgött magában Pachelbelovský-házbeli lakásán a condottiere,
miközben viszketegségének epicentruma alatomosan a hasa alá, ágyé-
kának tájékára terjedt át, így hát egyetlen mozdulattal kiegyenesedett,
fölpattant székéről, s hosszú hálóingét a derekáig fölkapva beletúrt dús
fanszörzetébe –

A történet megértéséhez tudni kell még, hogy néhány épülettel
odább, a Maierhöfer-házban Walter Leslie alezredes már előző este ki-
jelentette Walter Buttler ezredesnek, a skót kálvinistának, John Gordon
ezredesnek meg a többieknek, hogy noha eddig Wallenstein genera-
lisszimuszta szolgálta uraként, immár szent kötelességének tartja ő is

megölni az árulót,
ezt a közönséges parvenüt,
akinek személyén ugyancsak az exfővezért értette,
aki most Trčka és Kinsky grófnék siránkozására kénytelen fölfigyel-
ni,

éppen megvitték neki a hírt, hogy férjeiket, Wallenstein hű embereit
a várbeli lakomán Ilovval és Niemannal együtt kegyetlenül lemészárol-
ták,

ám sötét volt,
szuroksötét odakünn,
így generalisszimuszunk aligha láthatott valamit is, ezért a feje búb-
ja felé indult a keze –

A feje búbja felé, mert a viszketés, ezt feltétlenül tudni kell, időköz-
ben ott szállta meg, amikor –

amikor egyszercsak a szobájába berontó Deveroux kapitány ala-
bárdja előtt találta magát, s így még arra sem maradt elegendő ideje,
hogy jól kivakarózhassa magát,

mivel eleve megíratott vala, hogy a zsarnokok viszkető testrészek-

kel szálljanak alá a sírjukba, lévén örök büntetésük,
örök büntetésük a csillapíthatatlan viszketegség –

...s ha nem ismerte őt eddig
új kéjekkel kecsegtető kalandjainak leendő színhelyén
a duxi tékában megismerheti még az öreget
ám előre figyelmeztetem
noha bizonyosan csak ismételni fogom
amit egyébként Önnek már olyannyiszor volt alkalma megtanul-
nia
hogya ne higgyen a szavaknak
se írottaknak s íratlanoknak se
csakis az összefüggések tárgyilagosságában
mert ugyan igaz lehet amit beszélnek róla
azazhogya fránya zsarnok volt az öregúr valóságos vámpír
ám hercegségünk az ő idejében borult először igazán virágba
s noha azt sem lehet eltagadni
hogya elárulta a felséges császárt is ám vegye számításba
hogya előtte mennyi dicsőséget szerzett az ő nevének
s talán még a parvenüség is ráillik
amint azt Regensburg bölcs választófejedelmei kimondták róla
de tessék csak végiggondolni
hogya az öreg halála után milyen elkeserítő
irányt vett országunk fejlődése
habár ismétlem alig hiszem
hogya mindezt éppen Önnek kellene magyaráznom
aki legalább olyan jól tudja mint én
mint mi mindannyian
hogya a szent eszmék és kevésbé szent érdekek
általában édestestvérei egymásnak
s így van ez nem csak a szerelemben
hanem a politikában is
amihez nem kevesebb művészet kell
mint a szerelemhez...

Azoknak a meggyőződéses látszat-hívőknek, akik szerint fordítva történt

Előjáték

A BIKA EGYIK ÉNJE

Csend van;
fölköttem kitakart
kékség. Szemembe égbolt
csúszott.

A BIKA MÁSIK ÉNJE

Hegy omoljon,
menny dörögjön,
(f)éljen élni, aki (f)él:
hol így,
hol így sem.

EURÓPÉ *megpillantva a Bikát*

Turistát láttam én már sokat
lakásba épp beköltözőket
lakásból épp kiköltözőket
De ím
ki itt jó
hozzá hasonlót
nem teremtet még
az isten nélküli föld
isten nélküli ég

A BIKA *megpillantva Európét*

Oh, valóság-e,
vagy a *Valódi vegyes**-sel
fertőzött szem káprázata csupán
ama istentelen szörny
a parti főveny
aranyán?

* Valódi vegyes pálinka. MÉMSZ 1613/6. Palackozza: „VOSZK” Szövetkezetek Kereskedelmi, Ipari és Szolgáltató Közös Vállalata. 50 %-os. 0,5 lit. Fogy. ár: 66,30 Ft +ü.

KAR

Se káprázat se való
Mese csak
Miről ők
Még mit sem sejtenek

EURÓPÉ

Nem tudhatja
de eleget nyögheti még
hogy szívem szerint
akár istenné
erős istenné is tehetném őt

A BIKA

Ím, itt, hol
a véges égbolt
összeér a végtelen földdel,
kedvem lenne,
nagy-nagy kedvem
föllegelni mindenestül.
Oh,
bárcsak virág:
bogáncs
vagy ökörfarkkóró
lehetne ő.

K i b o n t (a k o z) á s

I. FÉL KAR

Hunyd be szemed
S én útrakelek
Csukott szemhéjad mögött

II. FÉL KAR

Ne
Ne szólj
Maradj csöndben
S én megszólalok
A hallgatásodban

A BIKA *megszólítja Európét*
Láttalak-e már?

EURÓPÉ
Még nem
ám megszülnék

A BIKA EGYIK ÉNJE
Ugyan mivégre születnék
még egyszer?
Anyám, Rheia, jó
tehén volt, elegendő
életet kaptam tőle
egyszeri születésre.

A BIKA MÁSIK ÉNJE
Meg elegendő halált is,
egykomám!

NŐI KAR
Először jönnek
A rugón járó krampuszok
Nyisd fel csak
Nyisd
Ama rejtélyes dobozok fedelét

FÉRFI KAR
Nem lehetsz bátor
Ha csukva marad
Ám ha felnyitod egyszer
Ezredszer is magadra vess

EURÓPÉ
Mit tőlem kaphatsz
Nem kaphatod mástól

KARZAT *e feslett erkölcsiség láttán karhatalomért kiált*

A BIKA
Mondd,
oh,
mi légyen az?

EURÓPÉ

Mennyeknek s földnek is
de legfőképpen önnönmagadnak
ura lehetsz
ura általam

KAR

Íme
Ima indul
Szomjas ajkakra
Csap magasba
Árván marad
Árván az arc

K ö z j á t é k

EURÓPÉ *A falvédőről I. című dalt énekli*

Szemeden át juthatsz ki a szín-tobzódó világba
füleden át juthatsz ki a hang-tobzódó világba
szádon át juthatsz ki az íz-tobzódó világba
hol körülvesznek majd nagy kozmikus ködök
midőn előtted a tányéron puhára főtt
füstölt tarja gőzölög

A BIKÁ *A falvédőről II. című dalt énekli*

Elmerülsz a színek Van Gogh-i mélységeiben,
elmerülsz a hangok Bach-fúga-zuhatagában,
el a szavak Hölderlin-kavargásában,
ám kedvesed, a hős életmentő,
egyetlen mozdulattal
visszalendít
ötödik emeletnyi szigeted partjára,
s leküld,
leküld a szeméttel.

V é g k i f e j l e t

KAR

A képből kilöttyen a tenger
Kéklőn mint az encián
A fákon kígyók teker-
gőznek innen az Óperencián

KARZAT *megíratlan naplójából kitépi az üres lapokat*

A BIKA

Élek itt,
pontos határok között,
megszabva: *mit s meddig*;
s ha meg is szabhatnám:
mi végre,
mi amúgy is
eleve megszabott?

EURÓPÉ *félre*

Az első szerelemben
meghaltak azok is
akik a harmadikban
meg a tizedikben
állva maradtak

a Bikához

Legyél hullám
s én a partod
törvénytevő
s én a mérték

A BIKA EGYIK ÉNJE

Legyünk: te-én?
Legyünk: is-sem?

A BIKA MÁSIK ÉNJE

Kapcsolatunk örök légyen,
miként a szellentésé
s a szellentőé

EURÓPÉ

Nevet adok neked
s te nevet nekem
legyél isten
testem súlya
alatt görnyedő
kinek rőt napfény
a szakálla

A BIKA

Ülj hát,
ülj föl a hátamra,
bozontomat
ne kíméld;
cibálj,
cibáljalak.

U t ó h a n g

KAR

Visszamoszdulunk időnként
Arról a helyről
Ahol állhattunk volna
Hogy elmoszduljunk tüstént
Arra a helyre
Ahol állhattunk volna

Innen és túl (1980)

„Mi az, ami felvillan előttem, és szíven
üt, anélkül hogy megsebezne? Elborzadok,
és ugyanakkor felbátorodom. Elborzadok,
minthogy különbözöm tőle. Felbátorodom,
minthogy hasonlítok hozzá.”

Szent Ágoston

„Nincs e g y ember,
minden ember t ö b b ember.”

Ady Endre

„És amit nem tudsz, az az egyedüli, amit tudsz
És ami a tiéd, épp az nem a tiéd
És ahol vagy, éppen ott nem vagy.”

T. S. Eliot

Szövegem versként, hosszú verses kompozíció tervezetként indult. Hogy végül is nem az, illetve nemcsak az lett belőle, egyebek közt az önmagát szervező *anyag* természetével is magyarázható.

„Hősöm” harmincéves, közép-európai, művészértelmiségi. A szöveg az ő *tudatának* – térbe kivetülő – drámája.

I

A minap kaptam egy könyvet kaptam egy verseskönyvet egy franci
a verseskönyvet nem tudok nem tudok franciául olvasnám nyitnám
a szöveget **elhagyott hideg hadállás a vers** szép lehet izgalma
s tanulságos lényegre tapintó stb stb igazán de nem tudok igazán
nem tudok franciául nincsen kulcsom nem nyílnak a sorok a kép
ek szemérmes szüzek nem nyílnak a szavak nincsen sperhaknim é
s franciakulcsom sincsen SI LA LUNE EN VIERGE ÉPANOUIT LE
TAUREAU tapogatom higgadtan kopogtatom türelmetlenül verem lá
zasan döngetem eszeveszetten ostromlom reménytelenül a falat mi v
an mögötte milyen fájdalom értelem eszme milyen sár —————▶

Ó

mondom

alig észrevehető

gúnyos fintorral

mondom

Ó ◀—————

mert egyre
kilátástalanabb helyzete láttán az embernek akaratlanul is fohász
ra nyílik nyílik a szája ó átkozott barátnőm te te-te susanne luc

ienne yvette jenny vagy hívjanak bárhog y s kit hívjana
 k ágyukba *mösszjők* vagy lókupecék tüzérbakák va
 gy kaszát suhintó lomha léptű parasztok valahol a dun
 a mellett kicsi szőke vörös barna fekete netántán okke
 rsárga barátnőm kit nem ismerek ha sétálgatsz amint a
 zt a széplelkek és szépfiúk mondanák szóval ha lődörögs
 z lófrálsz korzózol céltalanul esetleg mondjuk csak ki ha
 strichelsz kuruckodol a szajna-parton a champs elysées-
 n esetleg a centre beauborg alatt de valamelyik boulevard-on vagy a pigalle-on biztosan erről a könyvről erről a
 verseskönyvről erről a francia verseskönyvről erről a fran
 cia verseskönyvről melyből egy szót sem értek mert nem
 tudok nem tudok franciául szóval erről rám ismerhetsz erről biz
 tosan rám ismerhetsz *altérations* ez a címe s a zakóm tudod
 ugyanaz lesz rajtam ami *akkor*– és *ott*– *ahol*– és *amikor*– tehát a
 zakóm jobb zsebébe dugom majd mint egy hanyagul eltett zsebkendőt
 mint egy karaj újságapírba csomagolt zsíros kenyeret úgy hogy jól
 lehessen látni a címét jól figyelj hát kis szukám —————→

– Én nem akarok meghalni
 Csak így sikerült Túl sokat
 nyeltem le Felejteni akartam meg összemenni
 kicsire egészen kicsire mint egy jelentéktelen pont
 Én más vagyok mint a többi
 Én másként gondolkodom
 Én nem vagyok részeges
 Én nem fekszem le minden fiúval
 Utálom a ragasztósokat
 A Parkán (értágító) az egészen más
 Az az igazi repülés...

←———— minden utcasarkon
 rám ismerhetsz világító szemüvegemről gérard de cortanze jobb zs
 ebembe gyűrt verseskönyvéről abban a városban amelytől **anya
 m messze él** ha él még mert tőlem is messze él az anyák mindi
 g mindig messze élnek egy esős délutánon mert esős délután lesz
 biztosan ha mégsem akkor nap süt majd vagy havazni fog biztosan
 konfetti pilinkézik alá az égből miként akkor amikor először talá
 lkoztunk abban a városban ahol még sohasem jártam s ahová biz
 onyosan egyszer *még*– nem ahová bizonyosan *már*– és feltehetően
soha nem is– és gyaníthatóan már franciául *sem*– **barbár férfi va**

gyok tudom durva fülednek e nyelv durva fülednek az a csend
amelyen megszólalni még képes vagyok pedig mennyit meséltünk
emlékszel mennyit meséltünk egymásnak háromezer éjen s napon át
a duna-partról ahol fűzfák odvas törzsében szelek és elátkozo
tt asszonyok és szétlőtt tüdejű erős férfiak lagnak —————→

– **Nem tudhatom másnak e tájék...**

csak azt
nekem mit jelenthetne
ha itt élnem s halnom nem kellene

←————— mondtad egy este
s én azt elhozlak egyszer ide erre a talán-sehol-sincs-vidékre ame-
lyről hallani sem hallottál eddig ám itt élned kellene élned ke-
llene itt mégis likas-zsebű álmaimban eget-kormozó látomásaimban
hogyan szorongat hogyan ezt az időt látó szemmel kellett megérnem a
meséimben —————→

Újság idején Görgeteg-erdőt elkerüljed
Szállásod benne föl ne üssed
Gonoszok jártak s járnak ma is erre
Büdkös hajósok jártak s járnak ma is erre
De az Ég megsokallá istentelenkedésük
Rettentő viharban lelék meg vesztük
Eltűne az égről Kúdsleány-csillag
Eltűne Abetű-csillag Óvasó-csillag
Eltűne Bújdoso-csillag s el Köröszt-csillag
El Legeltető-csillag és Szarvasköröm-csillag

(Beretvás Márton csallóközi ember kocsijáról dana-dana-don-do
n-dana-don **míg maga a Duna-soron egy csárdában időzött** dana-
don-don **egy tele zsák lisztet elloptak** dana-don **A károsult lá-
rmájára összecsődült tömeg közül valaki oda szól** dana-dana-don-
dana **hogyan a III-ik erőd előtt egy rongyos ember most czipelt eg-
y teli zsákot** dana-don-dana-don **rögtön hajtott utána és az ötödik
erődhöz közel** don-don **elérte a tolvajt** dana-dana-dana-don **k-
i az üldözést észre vevén** don-dana-don **a zsákot eldobta és sebes
futásban a földeken keresztül** don-don-dana-don **elmenekült– – –)**

Eltűne Fűrő-csillag s eltűne Szekeres-csillag
Eltűne Szerencse-csillag s eltűne Szerencsétlen-csillag
Eltűnének az égről az Aratók Betyárok Rablók

Vadlúdak Bojtárok Táltosok Pásztorok
 Fehérszemélyek Szűzleányok csillagai
 Kis Gönczöl csillaga eltűne Szent
 Bernát kaszája Szent Vendel serege
 S eltűne Ábrahám csillaga
 Csak a Hajnal-csillag ragyogott ott fönn
 Szél fútt s támadt fürgeteges vízőzön
 Most erre kísértének a bürkös hajósok
 Kísértetek óráján csattog-pattog az ostorok
 Horkannak lovaik
 Mozdulnak hajóik
 Újság idején Görgeteg-erdőt elkerüljed
 Szállásod benne föl ne üssed

←————— esténként ablakom alatt csacsog a tenger hullámai olykor
 átloccsannak az ötödik emeleti párkányon a balkonon csattogó sirál
 yszárnyak száradó gyerekruhákat lógáz a szél a víz bejön a szobá
 mba széjjeltekint szétvert csigaházakat kagylóhéjakat kiürült nap
 olajas üvegeket és kiüresedett napokat hagy maga után mindenfelé
 megváltva menetjegyét a várnai pályaudvar pénztáráblakánál talán a
 nord orient expresszel utazott fel ide utánam hajókürt szól az íróas
 ztal alól medúza lebeg a csillárfényben távolodik a virágváza nag
 y lassan túlcsúszik a horizonton zöld füstjét látni csak —————→

Miatyánk, ki nem vagy sehol,
 bár porcukor hulljon reánk bőszen,
 s vad haragod elől lohol-
 jon gyáva had és bátor őrszem,
 kegyelemért esdő tekintetét
 a vert csipke égre vetve fel
 rongy kan és hős herélt,
 kik mind sújtó haragodtól estek el,
 légy hozzánk kegyes, légy hozzánk jó,
 te fényességes, te tündöklő semmi,
 ki még lehetnél minden: fű... fa... hó...
 Miatyánk, kit meg kéne teremteni

←————— nem nem
 láttam még sohasem láttam még a tengert csak ráköszönök olyk
 or csak rám köszön néha emlékszel chérie az a kurta pillanat az
 a kurva kurta pillanat csak azt kellett túlélünk midőn s miként a
 lányregényekben stb stb este volt biztosan este volt egészen kül

mittelembereké közé

Újra és újra kibírnom

lamosok és szelíden kérődző tehenek szállnak szállnak az égre föl →

a sarokban rongyos koffer

em-

de egy ujjal sem nyúltak hozzám

Ó a legöregebb
 Húszéves
 Én tizenhat
 Lehet hogy szeretem
 Inkább sajnálom Mert nem tudja
 abbahagyni a narkót Szeretem
 mert szép foga van
 Csak azzal fekszem le akit szeretek
 Nagyon szeretek...

← — igen valahol Karlovy Varyban talán ott a hegyoldalból jó
 l ráláthattunk egészen jól ráláthattunk a moszkva szállóra nem mé
 gsem lehetett karlsbadban hiszen törökvágásnak hívták azt a helyet
 nem mégsem lehetett kolozsvárt hiszen közvetlenül előtte mentünk
 el ama erdő-nagy katonatemető mellett nem mégsem lehetett wro
 clawban hiszen a gragyinán őgyelege hallgattuk a sirályok ugatás
 át nem mégsem lehetett várnában hiszen aznap délután láttuk a já
 ték babát csucsujgató asszonyt a metró mozgólépcsőjén nem mé
 gsem lehetett budapesten emlékszel én emlékszem **eggyé nő öss**
ze két test vak madarakkal repül az egyik halott lányokkal hál a
másik talán egy álomban volt egy álomban amelyben nincs jele
 n semmi ami a megfogható világ amelyben az ember éppen ott v
 an ahol nincs ahol nem volt és nem lesz soha mert nem lehet ott s
 oha talán csak levelet írhat onnan **MINDEN RÉSZ ELTÖRÖTT** egy
 levelet biztosan írhat onnan ahol nincs ott ám még sincs máshol →

N_be_fe_lo_bo_ga_ny_el^v
 O
 J
 Á
 Z
 S
 A
 Z
 É
 G K

← — s m
 áris a kilencediket írja a kilencediket noha nem írt még egyet se ám
 a legjobb mindent a kilencediknél elkezdni **...boz falán itt úgy k**
upor— már kilenc napja megszületett amikor megszületett már k
 ilenc napja halott lesz amikor meghal már kilenc napja megírta ezt a
 levelet amit csak most ír hiszen olyan egyszerű nemde olyan eg
 yszerű mindez gondolhattam volna hamarább is **GONDOLHATTAM**
VOLNA TEHÁT VAGYOK megismersz-e hát megismersz-e maj

d szajna-parti húsevő virágom megismersz-e még galócaölő legyem
 földrésnyi mellemen hadak dübörögnek mellem barlangjában va
 d szelek s vad évek zakatolnak töfögnek tutúlnak a duna-partr
 ól viszek neked fűzfaágot kutyatejet dörzsölök szét mezítelen melle
 den kutyálok körülöttesz megáldalak megátkozlak költő v
 agyok magyar költő európa legközepéről **kinek európa nem**
könnyítés európa a nehezebb haza bölcsőhelyem —————➔

Bölcsőhelyem a huszadik század
 Hajdani s majdani városok összeérnek bennem
 Hajdani s majdani arcok összeérnek bennem
 Hajdani hidak s majdani árkok
 Hajdani árkok s majdani hidak
 Összeérnek bennem
 Hajdani s majdani hajnali átkok
 Vagyok innen és vagyok túl
 Innen és túl a hajdani-majdani-
 Ajdani-dani-daniban hol
There are things wanted by somebody to be bound
each
to each to be incomprehensible
No grammar helps more
We all are buried more or less

←————— mert ez mind
 en dolgok a-ja és w-ja föld temet föld temet többé-kevésbé föld
 t e
 met többé-kevésbé mindnyájunkat ezt egyébként nem én írtam ezt d
 aniel spinster írta aki aki szilági domokos néven volt költő magyar
 költő ezen a szaros kis csillagon ennek a szaros kis csillagnak sz
 ép asszony-földrészen **ÚJSÁG IDEJÉN GÖRGETEG-ERDŐT**
ELKERÜLJED magyar költő Európában s csíkszentjehován egy szer re
 akivel egyszer csak egyetlenegyszer jó lett volna inni egy n
 agyot mondjuk valamelyik bukaresti restiben de ledöntötte őt e sz
 ázad leomlott lázverte arcáról a vakolat megölte magát ki maga so
 sem ölt —megölelődött —mielőtt-eleget élhetett volna ahhoz —hogy so

(Kié ez az elmosódó arc * ez a a zavaros felszínen most döglött
 szemüveg nélküli szürke massz halak lebegnek * napról napra
 a * hová tűntek róla a hegyláncok magasodik a homlok * bölcsülsz
 dombhátak * völgykatlanban csi barátom * bizony bölcsülsz * ho
 llogó tó volt rajta egykor a szem * zzáörepszol hozzákorosodsz a

mindig-korosakhoz * kik féktelen
 kamasz-kedved hajdan elirigye
 lték * zsebedben maroknyi apr
 ópénz csörög * egykor színes ka
 vicsok zörögtek benne * színes
 kavicsok a bordáid közt is * ke
 zed remeg * meg-megremeg *
 h o z z
 áidomul a szép szabályos formá
 khoz * biztos kézzel toltál félre
 szabályt bontottál formát hajdan *
 belekezdész mondatokba * ékes
 séges szókból faragottakba * s
 csak félig mondod ki őket * f
 elelős vagy magadért * **a lélek
 kész * a test erőtlén * nehéz ***

**nem is illik * mindennek kedve
 szerint szólni** * felelős vagy maga
 dért * bizonygatod * ám szűkülve
 vinnyogva etc * oldalogsz a sarokba
 * ha mások * pusztá éleslátásr
 a * mindenféle történelmi tapasztalatokra * meg miegyebekre hiva
 tkozva * felelősséget vállalnak érted
 * s helyetted is * bölcsülsz baráto
 m * bizony bölcsülsz * korosodsz *
 s ha versedben * mely a vérrel* *
 együtt még ki-kicsöppen belőled *
 egy-egy józan sajtóhiba nem *hazát*
 * *házat* ígér csupán * bambán mo
 s
 olyogsz csak * és türelmetlenül

éj jön

de minek is mondjam tovább minek is mondjam ezt és így a
 melled pomagránát-csecsecskéd a farod az öled s annak is a le
 g-lika zengett a *blúz* a *bugyivugi* no meg az órainga lábam között
 az órainga tik-tak-tak-krrrrr szabályos ütemben tik-tak-tak-krrrr
 r szabályos ritmusban tik-tak-tak-krrrrr emlékszel ÉN A SZUM
 IJOSI FENYŐJÉNEK SZELLEME VAGYOK emlékszel TE A T
 AKASZAGÓI FENYŐ SZELLEME VAGY tik-tak-tak-krrrrr emlé
 kezned kell rá emlékezned kétezer évvel ezelőtt is meg az ükunok
 áid ükunokáiban is mert abban a városban—abban a városban ahol ~~me~~
 g— s ahol *már*— találkozni fogunk

– A zsaruktól nem félek
 Ha jönnek mi megyünk
 Összekaptam az anyámmal
 Fél tizenkettőkor zavart el éjjel a sunyiba
 Valami pasi volt nála üvöltöztek is
 Apámról nem tudok
 Kanadából írt egyszer...

találkozni fogunk biztosan s te a
 rról a könyvről arról a verseskönyvről arról a francia verseskönyvről
 ismerhetsz rám az akóm azaz a zakóm tudod ugyanaz lesz rajtam
 szóval az akóm jobb zsebében csahos kis szeretőm hajnali csillago

* Nyállal, takonnyal etc.

m arcidegzsábám SI LA LUNE EN VIERGE ÉPANOUIT LE TA
 UREAU mi a fene vajon mi a fészkes fene vajon mi a fészkes fe
 ne lehet ez egy kukkot egy árva kukkot sem egy árva kukkot sem
 értek belőle ...**az elmúlt nyolcadik hónap első napján meghalt a f**
iam a fiunk MINDEN RÉSZ ELTÖRÖTT nem nem is volt fiunk
 csak gondoltunk rá hogy lehetne nem nem is gondoltunk rá me
 ghalt anélkül hogy gondoltunk hogy gondolhattunk volna rá nem
 nem tudok franciául kutya valahol kutya kutya csahol valahol cs
 ahol sehol egy esehő kutya csahol csahol valahol az ablakom alatt
 ó mondom

Ó
 mondom
 alig észrevehető
 gúnyos fintorral
 mondom
 Ó

← mert egyre kilátástalanabb helyzete láttán az embernek
 akaratlanul is fohászra nyílik az ajka

ÓÓÓÓÓÓÓÓÓÓÓÓÓÓÓÓ
 Ó bárcsak egy vers Ó
 Ó fülemben forró ólmot-Ó
 Ó bárcsak az tudna így Ó
 Ó csaholni Ó
 Ó Ó
 ÓÓÓÓÓÓÓÓÓÓÓÓÓÓÓÓ

← ...mindég mostohább lett a'
 Föld, lakatlanabb az Ország, zúrzavarosabb az Ég! tudom tudo
 m mit A' Kő-szikláknak kopasz Falai függően báltoztak Fejeik
 felett, a' Földnyílások a' Pokolig látszottak leereszkedni, minden
 Lépés a' Halál' Lépése volt és tudom tudom *hogyan* A' Földt
 orokból terhesen emelkedett-fel a' gőzölgő fehér Füst, és sűrűen hú
 zódott a' Föld felett csak nem csak nem tudom Semmi Hang sem
 mozdultt, egyedül tsak a' Szakadozó Kő-sziklák' Rogyása, és a'
 Folyók' messze zúgása hallatszott: a' Bagoly közbe uhókolta Halá
 l-szavát csak képtelen vagyok képtelen vagyok *azt* és *úgy* A' Köd
 bévonta azon Nyílást, a' melyet a' Kősziklák öszve-borongó Fejei
 hagytak és nem engedett Által-menetelt a' Nap-világnak
 KÉPTELEN VAGYOK TEHÁT VAGYOK költő magyar költő e

urópa legközepéről európa legközepének legszéléről **barbár férfi
vagyok tudom durva fülednek e nyelv** itt ülök most itt ülök e
könyvekkel és papirosokkal és világokkal telezsúfolt helyiségben eb
ben a telefüstölt univerzumban pisisbözse-lekváros-kenyeret-majszol
szarosjani pisisbözsét nézi és énekel

Itt hagyott a masamód,
arca csupa ragya vót.
Ha itt hagyott, vigye kánya,
nem ugrom a fürdőkádba,
nem ugrom a fürdőkádba!

II

←
ócska štartot szívok de tömjé
nfüstillatot érzek az orromban az idegeimben az emlékeimben
amelyek meglehet nem is az enyéme de magaméivá éltem őket két
gyermekem és asszonyom akik meglehet nem is az enyéme csak
magaméivá éltem őket a másik szobában alszanak talán álmodnak i
s rólam de meglehet hogy nem én meg itt félek lefeküdni s ha n
etán mégis rászánám magam ismét nadrágban fogok aludni szé
gyellnék gatyában meghalni de te ezt biztosan biztosan nem érted a
szomszédom sem érti **ILYEN VAGYOK TEHÁT VAGYOK** škod
ája van és áldott jó ember kicsi kis barátnőm te te-te susanne luc
ienne yvette jenny vagy hívjanak bárhogy ~~abban a városban ahol~~
még– és ahová már–

ach ten strom
vždy ten istý strom
vždy tie korene a konáre
v očiach mojich vždy ten
sneh šum
hrob

←
ezt én írtam **ÚJSÁG IDEJÉN** én írtam egyszer
GÖRGETEG-ERDŐT amikor nagyon verset **ELKERÜLJED** ami-
kor nagyon magyar verset **MINDEN RÉSZ** akartam írni
ELTÖRÖTT amikor egyszer **TE A TAKASZAGÓI FENYŐ SZEL-**
LEME VAGY magyar nyelven akartam **ÉN A SZUMIJOSI**
FENYŐJÉNEK SZELLEME VAGYOK nagyon verset írni
VAGYOK de így jött **TEHÁT** egyszerűen így jött **VAGYOK** de

nem fordítottam le SI LA LUNE nem fordíthattam le magyarra EN
 VIERGE mert sehogyan sem lett ÉPANOUIT mert sehogyan sem
~~lehetett volna már LE TAUREAU magyar vers belőle~~

ám közben
 kis szukám ki céltalanul sétálgatsz olykor a szajna-parton a champ
 s elysées-n esetleg a centre beauborg alatt de valamelyik boulevard-on
 vagy a pigalle-on biztosan s akivel már– és biztosan még–
 közben hát dávid-csillagom egészen látod egészen megvirradt ~~la~~
 ssacsckán látod egészen itt a reggel

(Valami vinne, lökne messze innen,
 de valami vissza- s fogva tart.

Itt a reggel.

Ébrednek az ősök is.

Mozdulnak rejtekükből.

Nyújtózkodnak, ropognak zsibbadt
 tagjaik.

Szemgödrükből
 kimossák a sarat,
 tiszta ruhát öltenek.

Egyik ősöcskét a szíve ölte meg,	Hetedik bort ivott, ne keresd okát,
másik ősöcskét tüdeje ölte meg.	nyolcadik megölte három asszonyát.
Harmadik ősöcske lángban elége',	Kilencediket a mája ölte meg,
negyediket megölte a veséje.	enkézzel hurkolt kötél a tizediket.
Ötödik ősöcske kódorgott sokat,	Tizenegyediknek agya bomlott meg,
hatodik elkártyázott három lovat.	golyó érte a tizenkettediket.

Indulnak,

talpig fehérben,
 gyászban.

Orgonakék ég lángol,

papsajt izzik s folyóka,

valami vinne, lökne messze innen,
 de valami vissza- s fogva tart.)

← szóval itt a reggel látod itt van
 itt van megint kimegyek az erkélyre hogy a virágtartóból három szá
 l zöld rózsát szakítsak ám az erkélyemen nincs is virágtartó

← ELSŐ SZÁL ZÖLD RÓZSA: *Viszlek az egekbe*
 s az en*

élyemen hiányzó virágtartóban nincsen is virág

MÁSODIK SZÁL ZÖLD RÓZSA: *Kísérlek tisztítótü-*

← *zekbe*

mondom egyetlen szál *▼*

rág sincs benne

HARMADIK SZÁL ZÖLD RÓZSA: *Űzlek a pokolba*

←
sőt megeshet hogy **Zöld rózsza nincs De lehet hog**
y van ahol van épp ezért az erkélyemen is lehetne ha volna erkélye
m ha volna ajtó m ami a nincs-erkélyre nyílna ha volna szob
ám amelyből a nincs-erkélyre vezető ajtó nyílna ha lenne lakáso
m amelyben volna egy szoba s a szobában egy ajtó mely a nincs-er
kélyre nyílna ahol nem nyílik nem nyílik semmiféle virág főleg hár
om szál zöld rózsza nem SI LA LUNE EN VIERGE ÉPANOUIT LE
TAUREAU nincsen kulcsom nincsen sperhaknim és franciakulc
som sincsen nem nyílik a szó a kép a három szál zöld rózsza de nyí
lhatna miért is ne nyílhatna ha egyszer reggelenként kilépve a nincs
-erkély nincs-ajtóján egekbe emel elkísér tisztítótűzekbe letaszít mély
poklokba a télen-nyáron nyíldogáló három szál zöld rózsza

(Itt a reggel.

Ébrednek az elfelejtett, régi

kurvák, hamvas szeretők

s az eltékozolt asszonyok is:

Egyiket hívták vala Ilonának,
arcát nem felhőzték soha árnyak.
Zsuzsánnának hívták a másodikat,
engemet többé nem háboríthat.
Éva vala a legszebb, a harmadik,
a tükörből ma is vissza-visszaint.
Negyedik a sorban vala víg Viola,

↑ Katka az ötödik: oh, bože, bože!,
fülemben imája nem csitul sose'.
Ringó bárka vala Mária fara,
mintha sodorta volna a Niagara.
Ibolya a hetedik, sárló kancám,
ölében, szemében dinamit volt tán.
Nyolcadik a vérmes-szemérmes

Teréz,

hatalmas csecsének fölzengett *▼* ki csókra csak éjszaka vala merész.
pirosa.

Eltűntek már.

Betemette őket gyerekek

hada, degesz has,

férj.

A helyükön penész van,

←————— penész.) —————→

szóval itt
a reggel látod itt van itt van megint üres papírlapok előttem me
nnyi írhatnál-vers mennyi húzhatnál-vonal mennyi énekelhetnél-da
llam ÚJSÁG IDEJÉN GÖRGETEG-ERDŐT ELKERÜLJED az éjs
zaka Hermész volt nálam maga Hermész csak úgy jött magam sem
tudom hogyan egyszerre csak benn volt a szobában a hátam mögött
állt **Jestem Hermes – mówię bóg – wydobywa jedna ze swych na
jpiękniejszych twarzy. – Czy nie chci abyś pójść za nami na kon
iec świata? Postaram się, aby tam był o przeraźliwi i abyś musiała
oprzeć głowę na moim ramieniu** hirtelen nem ismertem meg őt ki
akartam dobni Európa ganédombjára no de kírem hogy meríszel stb
és egyáltalán hogyan kerűt stb a hóna alatt csak jóval később ve
ttem észre békateknő **egy tele zsák lisztet elloptak** —a szomszéd
mnál áldott jó ember még szól a rádió

Encián-égből manna hull
a rádióból Aznavour
süvölt felénk éj- s napon át

Csipketerítő réteken
porcelán szarvas ténfereg
meglelve biztos vadonát

A vitrinben nézd mütyürök
juj de örülök öö-rü-lök
egy tálcán hat agyagalma

Itt minden szidoltól fényes
hó s eső hulljon és es-*
áldott a dolgok** u^ralma...!

←—————

menjek el vele a világ végére tetszik nekem a fiú
hogyan is ~~mondta Hermész~~

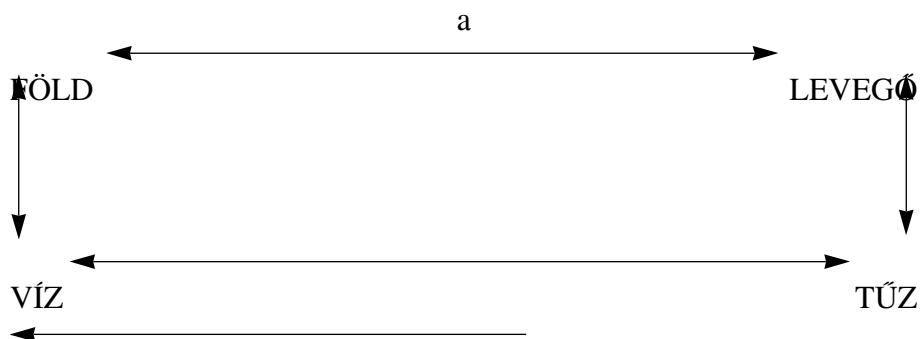
– Nem szeretem azokat a csajokat
akiket a papa és a mama jól tart
Mindennap tiszták jó ruhában jönnek
Úrilányok Megjátsszák az eszüket de majrésok
Nekem is van csizmám Ezerötért vettem

* -sen bár

** Ill. az ízlés

← Meg kockás szoknyám is

változtassuk dis
 znóvá Kirkét szóltam s hogy nagyobb legyen a hatás röfögtem és
 úíztam hozzá nem is hinnéd kis szajha-parti szajnáma a fenébe is
 nem is hinnéd nem is hinnéd rólam milyen szépen tudok röfögni és
 úízni meg nem kevésbé szépen visítani és hörögni is tudok hörögni
 az ám ÚJSÁG IDEJÉN GÖGETEG-ERDŐT ELKERÜLJED csak
 egy kés kell egy kés a hátamba MINDEN RÉSZ ELTÖRÖT
 T gyöngyháznyelű disznóölő bugylibicska egyre megy VAGYOK
 TEHÁT VAGYOK csak egy kés örülhetsz Kirké szerencséd va
 n hogy öreganyádnak szólítottál nem mentem el mégsem igazából
 nem is akartam és igazából maga Hermész sem akarta **a zsákot e**
ldobta és sebes futásban játék volt az egész jó mulatság férfima
 nka a helyén maradt a helyén minden

azaz mégsem hisz közben
 írtam egy románcot a címe ez volt ROMÁNC és pattogott róla a
 zománc* és örültem neki hogy így sikerült a teljességet kívántam
 megragadni benne s valóban benne is volt minden csak épp a telje
 sség nem és örültem istenemre örültem mert az embernek mi örö
 me ugyan mi öröme lehet abban ami maga a teljesség A TELJ
 ESSÉG ABSZOLÚTUM igen A TELJESSÉG UNALMAS igen
lám újra túl a napi önebrevésen pirinyó pirókom kuruttyoló b
 ékaszóllóm kék üstökű csormolyám őszi oroszlánfogom lucskos ba
 kszakállam borsos varjúhájam bárokban s versekben bujdosó m
 ákom viruló konya vicsorgóm tudom ~~jön majd egy sznobrász ki~~
 sznoborba sznoborja törékeny testedet

Tessék! tessék! vegye bölc
 és vegye botor,

* Vö.: 97. l.

← itt a nőnek csecse s becse sznobor!
SI LA LUNE EN VIERGE ÉP
ANOUIT LE TAUREAU

– A gyógyszer előtt rumot ittam
Utána meg Unicumot
Nem bírom a piát rögtön siker leszek
Volt cseresznye is Kellemes a zsibbadás
Akkor csak le kell feküdni
Nem rossz a lebegés
Hülyeség tudom de jó
Mert fogalmam sincs hogy hol vagyok

← igen már mindent istenemre már minden
t is mindenkit istenemre már mindent és mindenkit elűztem maga
mtól FOGALMAM SINCS HOL TEHÁT VAGYOK elűztem férf
iakat és nőket elűztem állatokat és tárgyakat elűztem eszméket egy
szer a szememből kinőtt két bodzafa két ernyős-lombos bodzafa azó
ta ezekkel a bodzafákkal látok a termésükkel száz meg száz bogy
ójukkal látok mindenfelé és látok mindenfelét és fogalmam sincs ►i
stenemre fogalmam sincs hol vagyok

jó ez így jó ez így jó ez így
mondják a herélt kispapok
jó ez így jó ez így jó ez így
mondják a frigid hölgyek
jó ez így jó ez így jó ez így
mondják a bölcsek
jó ez így jó ez így jó ez így
mondja ki sose lesz már bölcsebb
jó ez így jó ez így jó ez így
mondom és nagyokat hallgatok

← **barbár férfi vagyok tudom**
durva fülednek e hallgatás egykedvűen üldögélek a két bodzafa á
rnyékában üldögélek és pipázgatok noha nincsen is pipám és egye
dül vagyok és árva vagyok és vagyok és vagyok és fogalmam sinc
s hol vagyok ebben a városban ebben a városban ahol élek ebben
nincsenek még halottaim se kicsi susanne lucianne yvette jenny vagy
hívjanak bárhogy ebben a városban ahol élek nincs egy francos k
icsi halottam se az emberarc mögött vonók futnak ütők dübörögnek
billentyűk pötyögnek a legárvább akinek még halottai sincsenek ér

ted francos kis franciám halottaimmal van tele e sárgolyó de ebben
a városban ebben a városban ahol élek nincs belőlük egy se így hát
látod te lehetsz az első

Köddé válik
Eltűnik amit elértünk
Csak az marad meg
Ami messze van

← boldog lehetnék igazán boldog lehetnék
hogyan ekkora boldogtalansággal áldott meg a SORS a sorsom ÚJSÁG
IDEJÉN GÖRGETEG-ERDŐT ELKERÜLJED hajdanin s majdanin
túl **eggyé nő össze két test** összeér bennem minden mi hajdani lesz
és majdani volt és minden mi hajdani volt és majdani lesz SI LA
LUNE vak madarakkal EN VIERGE **halott lányokkal**
ÉPANOUIT LE TAUREAU nincsen kulcsom nincsen sperhaknim
és franciakulcsom sincsen csak egy kutya kutya az ablakom alatt az
ablakom alatt egy kutya csahol valahol csahol csehó sehol a köze
lben—

Ötödik emelet (1982–1984)

A Commedia megíratlan énekéből

Németh Ilonának, Barak Lászlónak, Varga Imrének

Örkény István mint Vergilius vezeti a költőt

Állok állig éjben, tengerárban, rémületben rémületlen,
nagy feketeség, zenétlen zene habzik szívemben, ölemben.
Egy részben vagyok ember, egy részben állat és egy részben Isten,
magamat aligha segíthetem, ha nincs aki megsegítsen.
Kulcsra zárva előttem minden ablak, ajtó – szók, indulatok;
egy világ teremthető így: erre se, arra is indulhatok.
Nem vagyok álszent, nem vagyok elszánt. Sem ez, sem az, csak
önmagam.
Ami az egyik körön kívül van, egy másik körön belül van.

Lubomír Feldeknek ajánlom

Az eső ma nem is odakint,
idebent a szobában esik,
borús a mennyezet égboltja,
ázik a rongyszőnyeg pázsítja.

Könyvek mögötti rejtekükben
bújnak meg a vadak s madarak,
a külső s belső kozmosz sír föl
egyszerre bennem, hogy csak úgy zeng,

csak úgy zeng tőle a ház!

*Töredék egy vallomásból,
Jakoby Gyulának*

Esteledik,
de benned már régen este van,
akárcsak a veled szemközti
képen,
a megfelelő jelzőt keresed,
az egyetlent,
amit odailleszthetnél
e régen tartó est elé,
de a jelzők egymással felcserélhetők,
pontatlanok.

Csend van,
mert benned régen csend van már,
a veled szemközti képpel
társalogsz szótlantul,
s magadba szívod
a színek mélyéből,
a lila, a kék, a zöld mélyéből,
a lila, a kék, a zöld mélyének mélyéből
áradó illatot,
a képen lombosodó nyers fa illatát,
hallgatod a nyers fa hangtalan zengését.

Esteledik,
de minden olyan valószerűtlen,
minden olyan megfigyelhetetlen,
minden olyan elmesélhetetlen,
a veled szemközti kép is,
s a veled szemközti képen minden,
mert minden,
ami valószerűtlen,
megfigyelhetetlen és
elmesélhetetlen,
benned az.

Csend van,
mert minden kimondott mondat után
újrafogalmazódik és minden mozdulat után
átrendeződik a világ,

átrendeződik az életed;
egyre vadabbul tombol a sötétség,
akárcsak a veled szemközti
képen,
már-már teljesen megtölti légzőszerveid,
már-már teljesen betömi pórusaid,
amikor hirtelen,
hirtelen megszólal,
megszólal és virágillattal,
virágillattal tölti be szobádat
a fény.

Az áldott.

Énekelnek...

Énekelnek a színek.
Suttog a barna, a kék zizeg,
föl-följajdul a zöld.
Ficsúr a piros, a sárga hölgy.
Soha vissza nem térő alkalom:
éj van, a képet hallgatom.
A képet, mert én is itt vagyok,
én, aki sehol nem vagyok.

Valamit halkán szól a zöld
és ráfelesel ó a kék
fecseg a sárga a piros
szép altján zeng a fekete

Egymásba tűnnek a testek
szertefolynak mind a formák
te sem vagy más csak szín szag íz
bőrödön az ujjam mégis

felsikolt

Esténként olykor kialszanak a külső terek,
s a belső réteken boldog fény hempereg.

A tárgyak lucskosak,
mindent belep a szép nyirok,
s úgy érzem: szétrepedek, szétnyilok.

Kisasztalon üveg, konyak;
ajtófában erdőzúgás –
szétdobált mozdulatok mindenfelé,
innen is onnan is zene sejdül-jajdul:
úr-szél suhint arcul.

Ami van: van,
ami nincs: lehetne,
bősz kínban-fényben az este:
egyszerre vagyok magamhoz közel
és magamtól távol,
időtlen füst száll a cigarettából.
Majd megszólal a másik ember teste,
a halk-fehér:
újra suttog a bőr,
cseveg a hús,
rikoltoz a vér.

Mintha cethal gyomrában lennénk,
mindkettőnket elnyelt a sötétség.
Kimerülten fekszünk,
akár egy hosszú utazás után,
belső részeink,
sejtjeink
fáradtan végzik dolgukat,
mindketten tisztán érezzük,
hogyan megy bennünk végbe az anyagcsere.
Nem szólsz,
de nem is kell szólnod többé:
nem a hangodról,
tested hangjairól
ismerek rád ezentúl.
Mert megtanultam látni tested hangjait,
és az ujjbegyemmel megtanultam látni
testedet. S már a testem is
megtanult beszélgetni
a testeddel,
becézgetik egymást,
azután elhallgatnak: a szavak
oly sokszor hazugok, a testek
soha. Gyere, gyere! – a bőröm alá
hívlak, céltalanul csatangolni az idegek
és hajszálerek erdejében, körülöttünk
lángoló színekben tombolnak majd
a szövetek és mirigyek virágai,
s telefröcsköli szemünk
sose-látott színek
pirosa, kékje,
gyere!, gyere! – a belső tér
lesz életünk új tere,
annak lesz
kezdete,
vége.

A költő a konyhában matat
Andromakhé rántást kavargat éppen
amikor a kezében egyszercsak megáll
a fakanál: „Úgy látom – suttogja maga elé
elbűvölten –, egyre közeledik az idő,
hogyan elpusztuljon városunk,
s szörnyű halálnak halálával
halsz rövidesen te is,
szerető társam,
Hektor”; aztán újra mozdul a keze,
kevergeti tovább a rántást, melynek illatát
mélyen magába szívja a költő,
ki a konyhában matat éppen,
s hallgatja,
amint a tűzhelyen
békésen rotyog a tökfőzelék.

„A gyerekeimre azt mondom: gyerekeim.
A férjemre azt: férjem.
Ennyi az egész.
Ennyi.”

Csak zoknik,
csak (görcsök,) levesek.
Az ablaküvegben láthatatlan remegés.

Szakítás után

A folyókat kihúztuk a hidak alól
üres mederben vetettük meg fekhelyünk
szétszereltük szerelmünk szép orgonáit
sípjai szanaszét hevernek
az éjszaka
boltíves katedrálisában
tehetetlenül mocorog a belējük szorult szél
sejtelmesen suhognak fölöttünk
a semmi denevérszárnyai

Andante

Anyánk
annyi buta kis dolgot csinál
húst vesz
tejet meleg ruhát
unokáinak ezt-azt virágot ültet
megkapálja a zöldségeskertet
és közben öregszik
megöregszik lassan
észrevétlenül
töpörödik
mi a saját öregedésünkkel
vagyunk elfoglalva
húst veszünk
tejet meleg ruhát
gyermekeinknek ezt-azt
tiltakoznak a neutronbomba ellen
elidegenedünk
és egy szép napon
arra ébredünk meglepetten
hogy már ki se látszik
anyánk már ki se látszik
a földből

Tükör előtt

Csak nézem magam,
csak nézem,
mintha halottam lennék.

Azonos vagyok.
Nem vagyok azonos.

A víg részek

A vers kész.
Danáznak a részeg részek,
hallgat a józan egész.

Költészet nélkül

Változat Tadeusz Różewicz versére

*„jaki będzie pierwszy dzień
na świecie bez poezji”*

Milyen lesz az első nap a világon
költészet nélkül
vajon milyen lesz
nem tudom
esni fog-e az eső
Shakespeare-t játszanak-e a színházban
és ebédre paradicsomleves lesz-e
vagy húsleves metélt tésztával
a költészet nélküli első napon
de kiállok majd az utcára
beülök egy étterembe
egy színházba
és kíváncsian hajolok ki
szemem ablakán

Vallomásféle, éjfélkor

Minden mondatom magányos,
mint színek közt a kékek;
az igék, főnevek mögött
vacog bennük
a kozmikus lélek.

A kép baja

Az asszonynak egy reggelen
nőni kezdett a haja
Estére már
tíz centivel hosszabb volt
mint amilyennek a mester
megfestette
Másnapra elérte a kép szélét
túlnőtt az aranyozott kereten
s azóta is csak nő és nő
Időnként örvényleni kezd
szélvihart kavar
Lassan már
tele lesz vele a szoba
a város
a kozmosz
Nem vágom le
Anche io sono pittore

A képek

Van úgy, hogy időnként
eltűnnek szobám faláról a képek
légnemű anyagokká
gázokká
gőzökké bomlanak
s én mélyeket szippantok a levegőből
belélegzem Boscht
Tizianót
Csontváryt

Nyilatkozat

Csak azt korrigálom csendesen
amit a teremtmő megalkotott

Átrajzolom
fává a fát
fűvé a fűvet

És
így
tovább

Ladies and gentlemen

Vers négy tételben

1

Ég, lobog.
Karja láng,
öle izzó fészek.
Lenge köntöse füst,
csupasz faágon leng.

2

Ezt a szót még belőle kimentem.
Ezt az álmot még belőle kimentem.
Ezt a hangszert még belőle kimentem.

3

Nem is a hangszert: a dallamot magát.
Nem is az álmot: a fényességet magát.
Nem is a szót: az éneket magát.

4

(Köröttem füst
lenge köntöse
leng.
Tisztul,
nyárul az ég.)

Nyár van...

Nyár van. Minden, minden kék.
Kéken lángol a mindenség.
A költő ablakában áll.
Szobája az űrben száll.
Suhan vele a mindenség.
Körötte minden, minden kék.

Arcunk két fele

Hűvös szél fúj életünkben
egy elmesélhetetlen történet szele

Az idő láthatatlan
sörényébe kapaszkodunk

Arcunk egyik fele télben
másik fele tavaszban

Rögzítés

Ugyanazt csinálom.
Nem hasonlítok.

Közel vagyok a tárgytól,
s messze vagyok.

Messze vagyok a tárgyakhoz.

Egy újabb önarckép

Harmincöt éves vagyok, heverészek;
hallgat bennem az egész, s hallgatnak a részek,
két karom mozdulatlan
nyugszik egy megmerevedett mozdulatban,
furcsa egy lény vagyok, mondja a másik ember, furcsa egy lény,
őszre készülő szemem szirmain
megcsillan
s didereg a fény.

Nem békülhetek immár magammal,
Eteoklész és Polüneikész is én lettem.
A hamvasztásomra gyújtott máglyán
Kettős lángnyelvet szül majd a testem.

Kiemelés a Commediából

„Az emberélet útjának...” mely részén is,
a felén? vagy azon már jóval túl?,
„egy nagy sötétlő erdőbe...”, de nem, dehogy
jutottam,
hiszen az az erdő bennem van,
bennem nőtt és bennem sűrűsödött az évek során,
bennem vált oly áthatolhatatlanná,
hogy a napfény is csak nehezen
tör át sűrű lombjain,
mindig valami rőt félhomály,
a hús piros derengése jellemzi azt az erdőt,
az erdőt, *melyből kijutván láttam,*
hogy nem is jutottam ki, s melyben
úgy bolyongok fától fáig,
miként Teiresziász
bolyonghatott a világban,
kinél senki nem volt jobb tudója
élők és holtak,
istenek és halandók sorsának,
ám hogy milyen színű
a föld,
a fű,
az ég,
arról sejtelve sem volt,

„az emberélet útjának...” mely részén is,
a felén?, vagy azon már jóval túl?,
„egy nagy sötétlő erdőbe...”, de nem, dehogy
jutottam,
hiszen az az erdő bennem van,
s ebben az erdőben minduntalan
a maguk állati létét élő szerveim –
a tüdő szarvasünője,
a máj medvéje, a vesék nyulai,
a belek kígyói – kerülnek utamba,
s láttam már a lomhuló szívet is,
fölbukkant, aztán tovabicegett,
ám rendszerint csend van,
csend van ebben az erdőben, melyből
kijutván láttam, hogy nem jutottam ki,
csak csend,
csend és béke,
amit időnként a vér
bősz folyózúgása,
agyam s idegeim
gallyreccsenése,
szorongásaim lombsuhogása
tör meg.

Álom és ébrenlét között

Álom és ébrenlét között,
hol az uralkodó szín a kék,
van egy szűk hasadék,
melyen át
behajolnak életembe
az álombéli lények,
az álombéli fák,
és hallható lesz néhány pillanatig,
hogy zeng-bong ott
egy valóságon túli valóság.

Magamra maradtam, bizony nagyon magamra kint s bent.
Társamul föl kellene támasztanom valamelyik istent.

A föld isten kifordult félszeme.
Az árva üreg a láthatár legszélén, nézd,
mintha vérzene.

Ők

Mozdulatlan élnek
süketek némák vakok
hall beszél lát helyettük
megannyi halott

Lakatlan ház

Észrevétlen kioson a hívatlan látogató
A gazda utána rohan
de halott

Álmomban végtelen

Álmomban végtelen rónán mentem
elgyötörten vonszoltam a testem
évtizedeken át gyalogoltam
aztán felébredtem s halott voltam

Papírszeletek

R. M. olvasása közben

*„Fekszik a test, de a sok
lebegő árny áll a falaknál.”*
Radnóti Miklós

Mert nincs kit...

Hallom mint nő
halálom után
a szakállam
kőrmöm
magamat szülöm
s gyilkolom újra
mert nincs kit megszűlnöm
s -ölnöm

Ha egyszer én is

Ha egyszer innen én is elmék
miként a fényes és kevésbé fényes elmék*
emlékezni fognak néhányan tán majd rám is
és meglelem népem is hazám is

* A vers folyóiratbeli közlésénél szerkesztő barátom, K. F. e két sor helyett a következő változatot javasolta: Ha egyszer innen én is elmegyek / miként a fényes és kevésbé fényes szellemek.

Pillanatkép

Nagyot reccsen s kettétör a boltos ég
ránehezedeő súlya alatt egy ág.

Pillanاتفelvétel az alvó városról

Hirtelen jött, alkonyat s este nélkül,
szinte a falakból fröccsent ki az éj.
Dermedt ájulatban alszik a város,
szája szögletéből szivárog a vér.*

Még...

Még minden a helyén van: a felületek, az élek,
még pontosan jó a nyár, az ősz... még élek,
de próbálgatja már láthatatlan szárnyait,
s kiröppenni készül belőlem a lélek.
Félek.

Nem félek.

Félek.

Az éj mindent...

Az éj mindent eltakar, elcsitít,
bambán bólogat a bodza,
alvó lelkek zord seregeitől
zsúfolt ma a fáknak odva.

Egyszerű tételek

Ami megtörtént, elfeledtem,
s megőriztem, mit meg nem éltem én.
Megmarad, mit el nem érhettem,
s örök a szavakba nem fogható.

* Egy másik változat szerint: s langy vér szivárog szája szögletéből.

Intés

Meglásd, ha megnyílnak egyszer,
ha megnyílnak mind a sírok,
vert hadként mentik a bőrük,
vert hadként a mostani bírák.

Minden, ami van...

Minden, ami van, s ami már vagy még nincs,
félni tanít bennünket,
félni és remélni.

Fölfalja szörnyű gyermekeit az idő,
de előtte babusgatja őket,
hajukat keféli.

Tanulmány

„...mi izgat versre ma...?” Nem tudom.
Talán egy régi vadászat emléke,
mit nem én –
valamely ősöm élt meg egy párás hajnalon,
talán a vers maga,
mely maga a nyúl után kilőtt nyíl
és a nyíl elől menekülő nyúl.

Utoljára...

Minden ami megtörténik
először történik meg
s utoljára halok meg
ha meghalok

A temetőben bolyongtam tegnap éjszaka
hű ebként gubbasztottak lábamnál a sírok
csend volt
csend
amilyen csend születésünk éjjelén lehet csak
szinte hallani lehetett *hogyan mozognak*
a halottak egymás után a temető
férgeiben istenek
halotti maszkjaként bámult le rám
az égről a Hold
Hermésről akartam írni
újra Hermésről
s a mítoszok jelenidejűségéről
ezért megidéztem hát őt magam mellé
ide ebbe az új odüsszeiára csábító temetőbe
hol hű ebként gubbasztanak lábamnál a sírok
és ő meg is jelent mint mindig
nem váratott magára most sem
körülnézett
valami szellemeset akart mondani
de ezúttal úgy bugyborogtak elő szájából a hangok
mint haldoklóéból a vér „ó mennyi sír
ó mennyi sír közt kell élnetek”
motyogta maga elé
majd kisvártatva
szétesett

„....a tett színhelyéhez
tett is tartozik.”

Bujdosó Alpár

1. változat

„....a tett színhelyéhez tett is tartozik” –
Ám nem minden esetben
Megtörténhet
hogy a térben és időben
pontosan meghatározható színhelyektől
a tettek valamiképpen elmaradnak
S a mindenkori maradékok számára
bizony eléggé terhes örökség lehet
az elmaradt tettek színhelyeinek ismerete
De sebaj
egyszer majd ráébrednek ők is
ujjé
hogy így lett kerek
így lett egész a világ

2. változat

Itt történ(hetet)t. Tegnap; egy hete, egy éve, száz, nemrég. Esetleg
ötven év múlva történ(hetet)t? Pontosan emlékszem; a szék kicsit job-
bra volt—

Hogy került ide?

A szék?

Az.

Talán hozta.

Széket az erdőbe?

De hiszen nincs is itt erdő. (Egy harmadik hang: „Ecrasez l’infâme!”) Csak ez a szék; kicsit jobbra az asztaltól, kicsit balra a komód-
tól, bármely szögéből nézve is – pontosan a telihold alatt—

Hogy került ide?

A telihold?

Az.

Talán hozta.

Teliholdat a szobába?

De hiszen nincs is itt szoba. (Harmadik hang: „Ecrasez l’infâme!”) Csak ez a tölgy; kicsit jobbra a platántól, kicsit balra az eukaliptusztól. Egy hete, egy éve, száz, nemrég. Esetleg ötven év múlva volt? Pontosan emlékszem.

Hogy került ide?

Én?

Igen.

(Hallgat)

Hát az üvegcsék, tégelyek?

De hiszen nem is voltam itt. (Harmadik hang: „Ecrasez l'infâme!”)

A tettek nem feltétlenül szükségeltetnek tanúkat. De színhelyeket: igen. S ez a mostani, pontosan emlékszem, itt, csakis itt történ(hetet)t...

A tópart óriása

Egy-egy felhő lucskos szivacsával
végigtörlöm olykor
égő homlokom
perzselő arcom
verejtékező testrészeim
szemöldökömön úgy ülnek
a sirályok akár a legyek
nagyot nyújtózom aztán
nekidöntöm hátam
a hegyoldalnak
lábam a Balaton
lavórjában áztatom
tudatlan fürdőzők kapaszkodnak föl rá
s a fenekem körül is
ezerszám nyüzsögnek
megesik
hogyan óvatlanságból
agyon is nyomok a könyökömmel
egy hangyát legyet bogarat
turistát...

semmiben sem különbözött a többitől
rózsá volt
s ez a legtöbb
amit el lehetett mondani róla
hogyan került a városunk büszkeségéként
emlegetett rózsakertbe
azt ma már aligha
lehetne kideríteni
s annak is meglehetősen
nehéz volna utánajárni
miért nem figyelt föl
senki
legalább a ketyegésére
illetőleg miért tulajdonította mindenki
a szirmai közt zsolozsmázó bogaraknak
az őt körüllebegő zajt
s mire valaki
gyanakodni kezdett volna
már késő volt
már késő
hisz alighogy az éj hosszú szempillái
rázárultak az álmatlan világra
bekövetkezett az explózió
és városunkat
melynek volt egy oly büszkén
emlegetett rózsakertje is
szétvetette a robbanás
katedrálisunk tornyáról a kereszt
s a rózsá szerteröppent szirmai
súlytalanul lebegnek most
súlytalanul a lélektelen
űrben

A Hold az, aminek látom.
És minden bizonynyal az is,
aminek vérző szívű, álmodozó
költők, infantilis szeretők látták

annyiszor. És a kutyák nemkülönben.
Ám mindez korántsem jelenti azt,
hogy a Holdat
ne lehetne
meghatározni.
A Hold konkrét,
miként konkrétak azok a dolgok is,
amelyek nincsenek. Csak a helye,
csak a helye villog vakítón
éjszakáink falán. Miként
az időközben eltüzelt
kép helye,
amely még sokáig
elárul jónéhány konkrétumot
a nem-levő képről.

Idegen szobák

Elhagyod az idegen szobákat
mert újabbak várnak rád

Fény dereng az elhagyottakban
sötétek a közeledők

Idegenek az idegen szobák bútorai
idegen az idegen szobák szaga

Úgy lépsz szobából szobába
akár egyik történetből a másikba

Otthonaidban idegen vagy
az idegenség: otthonod

Aki nem szerepel a Spoon River-i holtak közt: John Szabo

Sokáig tartott, míg megtanultam a
nyelvet. Senki nem tudta,
honnan jöttem,
csak azt,
ha nem lennék itt,
talán kevesebb baj érné őket,
mivelhogy minden nyomorúságukért engem okoltak.
Idegenektől mégis mindent könnyebben
elvisel az ember. A *Susie Skinner*
volt az első dal, amit
ezen a nyelven megtanultam,
a szerencsétlen Világtalan Jacktől lestem el.
Igazából csak Elsa Wertmannal tudtam szót érteni:
ő is idegen volt, akárcsak én.
Találkoztunk is sűrűn,
ám erről senki nem tudott.*
Élni mindig megéltem valahogy,
eltartott a föld,
mert a föld szavát,
akár az anyanyelvemen szólott volna,
itt is tökéletesen megértettem.
És a földet nem érdekelte,
hibátlan-e a kiejtésem.
Nem kellett követnem hát sem Bill Piersol,
sem Hod Rutt példáját.
Ám hogy egy földbe kerüljek velük,
azt már nem sikerült elkerülnöm.
A legszívesebben átrágnám magamat
kóbor csillagunk túloldalára,
ha a halottak mozogni tudnának.

* Még az oly szemfüles E. L. Masters figyelmét is elkerülte a kapcsolatunk. (J. Sz. megj.)

Szebben, csak még, csak még, csak még szebben.
 Minden új nap hoz valami változást
 az életemben.
 Minden nap másként kék az ég.
 Nem tudom,
 mi lehetnék még:
 fű, fa, madár, tűnő gondolat,
 idegen tájakon átrobogó vonat.
 De az leszek,
 amivé lennem rendeltetett,
 talán éppen holtan.
 És elfeledek mindent, ami voltam s nem voltam.
 Túljutok azon is, ami vagyok;
 békésen
 simulnak alám az utak,
 ágyak, padok.

Először Isten veszített el minket,
 azután mi az Istent.
 Sorban állunk eszmékért,
 húsért,
 leendő gyermekeinknek
 erős apát/anyát keresünk.
 És meg lehet, mindez csak a gesztusok kérdése.
 Ám a gesztusokhoz gusztus is kell. Minden esetben.
 Büntetlen elő(ít)életűek serege – előzőnöljük
 a reggeli villamosokat.
 Ezek a villamosok is sárgák,
 mint nagyapáink
 Bimbó névre hallgató tehenei voltak.
 Zsigereinket a *Műsáknak*
sokféle furcsa
szörnyetege lakja:
 nincs mit felednünk,
 nincs mit feladnunk.

A valótlan benne van a valóban,
miként az új, a sosem-volt az ó-ban.

Nem-hallott zene szól, talán az űrből,
elhallgat, majd bennünk hangzik fel újból.

Crescendo, forte, piano, andante,
önnön léte poklát járja ma Dante.

S művét nem másról írja, mint mit nem tud,
hőse az *anti* hőse, aki elfut...

...illetve elfutna legszívesebben,
de nem mozdul lába, s szeme se rebben.

Mintha nem is ott lenne, marad, hol van,
önnön létében, azaz a pokolban.

Már tudom, hogy a poklot rossz helyen kerestük.
És tudom, hogy a mennyet is.

Nem lent van az egyik és
nem fent a másik.

A *belülből* ásít,
onnan ásít mindkettő.

Olykor összezsugorodik az egyik,
s a másik megnő.

Aztán fordítva.

Ha elmozdítok egy kívüle-térbe
egy fazekat, álmot, szöveget,
az maga a pokol.

Az maga a mennyország.

„A világ nekem nem több, mint világ,
Színpad, melyen eljátsszuk szerepünket.”
William Shakespeare

„Én minden dolognak a másik oldala vagyok.”
Paul Valéry

„Minden kicsúszik a kezem közül. Az egész életem, az emlékeim, a képzeletem, és amit magában hordoz: a személyiségem, mind kicsúszik a kezem közül. Szüntelenül úgy érzem, hogy másvalaki voltam, másként éreztem, másként gondolkodtam. Egy olyan előadás szemlélője vagyok, ahol más a díszlet. Önnönmagam szemlélője vagyok.”
Fernando Pessoa

Feljegyzések egy én-ontológiához (1980–1991)

„Pralesy v izbe...”
Jozef Mihalkovič

Megint a szoba.
Megint az/ez a szoba.
Furcsa dolgok történnek abban/ebben a szobában.
Furcsa dolgok történnek velem mostanában.
Egyszerre vagyok kint és bent:
az ablakon bepillantva
magamat látom,
amint íróasztalomnál ülök*
és íróasztalomnál ülve
magamat látom,
amint kintről az ablaküveghez nyomom orromat,
s mihelyt észreveszem idebent,
hogymint odakintről figyelem lopva magamat,
káromkodva ugrok az asztalhoz,
hogymint elzavarjam
a hívatlan *tanút*,
s mihelyt észreveszem idekint,
hogymint megneszeltem odabent,
hogymint valaki néz,
valaki néz,
néz,
eltűnök hirtelen az ablak alatt.
Zeneszót hallok,
hóésésként kavargó dallamot,
de a közelben senki, semmi.
Fölállok,
próbálgatom a lépést,
a zeneszó együtt mozdul, együtt halad velem:
a testem muzsikál,
a mozdulataimból, üregeimből,
bőröm pórusaiból buknak világra a hangok,
ezer hangon zeng bennem a csönd,
megélt és meg nem élt esték
kék-bolyhú csendje.
Talán így van,
talán másként.

* Vö.: „...ő az író, az ember – mint fogpasztástubus, aki magát préseli ki a golyóstolla hegyén.”
(Hubay Miklós)

Csak a *van* bizonyos, csak a *van*.
Van az/ez a szoba,
s vannak azok/ezek a furcsa dolgok,
melyek abban/ebben a szobában történnek minduntalan.
A bútorokban láthatatlan erdő,
nem hallható lombsuhogás,
szélzúgás.
Páfrány is nő itt,
s rég kihalt őslények mászkálnak
e helyiségbe zsúfolt
könyveim
és álmaim közt.
A szoba légterében időnként madár cikkan,
megtelepszik
a lámpabúra üvegén,
szarvas iramodik a zöld szőnyegen,
aztán csörömpölés:
mintha kiszökkent volna az ablakon át.
Odakint örvénylik az éj,
a csillagok időtlen bárkái
sorsukra hagyottan hanykolódnak
a néma hullámverésben.
Sokszor írtam már erről;
arról/erről a szobáról is,
azokról/ezekről a dolgokról is.
Csak egy valamiről nem írtam még:
a magam szerepéről/szerepeiről
azokban/ezekben a dolgokban.
Márpedig a magam szerepének/szerepeinek
függvényei azok/ezek a furcsa dolgok,
s azoknak függvénye az/ez a szoba is.
És fordítva:
magam is csak függvénye vagyok
azoknak/ezeknek a furcsa dolgoknak,
s annak/ennek a szobának is.
Kiegészítjük,
magyarázzuk, feltételezzük egymást.
Már régen elrejtőztem a világ elől,
beköltöztem abba/ebbe a szobába,
beköltöztem a húsomba, mozdulataimba.
És velem rejtőzött,
velem költözött a világ is.

És látom azt, amit sohasem láthatok,
és utazom akkor is,
ha ki se mozdulok a húsomból,
ha ki se mozdulok abból/ebből a szobából.
A lakáshoz, melyhez az/ez a szoba tartozik,
s melyben azok/ezek a furcsa dolgok történnek,
közel kilenc éve jutottunk hozzá.
Mielőtt beköltöztünk volna,
eljöttünk megnézni.
És berendeztük – képzeletben.
Itt ez lesz,
ott az,
amott amaz.
Aztán berendeztük mégegyszer,
ezúttal a valóságban,
de ez már évekig
eltartott:
hol erre nem volt pénz,
hol arra.
Végül *berendeződött* harmadszor is:
a szagunk által,
bíbor képzelgéseink által,
célirányos s öntudatlan mozdulataink által:
alig férünk már a lakásban
elmozdult mozdulatainktól.
A bútorokban láthatatlan erdő,
nem hallható lombsuhogás,
szélzúgás.
Odakint örvénylik az éj,
a csillagok időtlen bárkái
sorsukra hagyottan hanykolódnak
a néma hullámverésben.
Kezdetben rengeteg volt itt a bűdösbogár,
meglehet, több hadseregnyi is,
ahová léptünk,
mindenütt bűdösbogarakra tapostunk.
Legalább nem lesz szükségünk szőnyegekre,
tréfálkoztunk,
hiszen van már *élő* szőnyegünk.
A bogarak azóta eltűntek,
mi maradtunk.
És nőnek a gyerekeink,

és növekszik bennük az idegenség.
 S rákényszerültünk időközben a szőnyegvásárlásra is.
 Abba/ebbe a szobába egy zöld-sárga mintás jutott.
 Olykor vakondtúrások nőnek ki belőle,
 de háromnál sohasem több,
 ám nem is kevesebb háromnál.*
 Azokat a vakondtúrásokat
 még a gyermekkoromból
 hoztam magammal:
 ha belépek abba/ebbe a szobába,
 mindig gondosan kikerülgetem őket,
 nehogy eltapossam valamelyiket.
 A gyerekeimtől,
 a másik embertől és a vendégeimtől
 nem kell félnem: nem látják,
 tehát el sem taposhatják őket.
 Zeneszót hallok,
 hőésésként kavargó dallamot:
 a testem muzsikál,
 ezer hangon zeng bennem a csönd,
 megélt és meg nem élt esték
 kék-bolyhú csendje.
 Talán így van,
 talán másként.
 Csak a *van* bizonyos, csak a *van*.
 Hát ami nincs?
 Amiről nem lehet beszélni?
 Amiről nem lehet beszélni, arról hallgatni kell?***
 Amiről nem lehet beszélni, arról beszélni kell.
 Csak a *van* bizonyos,
 csak a *van*.
 Meg a *nincs*, a *nem lehet*.
 Van úgy, hogy nem értem szavamat sem,
 mert egyszerre
 hárman, négyen, öten is beszélek.
 És a világ is beszél velem,
 minden, ami benne van ebben a versben,
 s ebben a versben benne van minden,
 mert benne van az is, ami nincs benne,

* „Že jde o výmysl? Proč ně?” (Vladimír Holan)

** L. Wittgenstein.

benne van azáltal, hogy hiányzik belőle,
miként abban/ebben a szobában is
benne van minden, ami nincs benne.
Bizony, mondom,
furcsa dolgok történnek abban/ebben a szobában.
Furcsa dolgok történnek velem mostanában.
A bútorokban láthatatlan erdő,
nem hallható lombsuhogás,
szélzúgás.
Páfrány is nő itt,
s rég kihalt őslények mászkálnak
e helyiségbe zsúfolt
könyveim
és álmaim közt.
Olykor titokzatos erő löki elő a fényképeket
az albumok, fiókok fedezékeiből.
Körhintán, diákszállóban,
tengerparton.
A történelemben.
Szakadt gúnyában,
deákok köpenyében,
admirálisi egyenruhában.
Ezzel, azzal, amazzal.
S egyedül is.
Tele van velük az egész szoba.
Némelykor meg a levelek kerülnek elő.
Ettől, attól, amattól –
erről, arról, amarról.*
Azokkal is tele van.
Azt mondom rájuk: i g e n ,
i g e n , n e m , t a l á n .
Soha nem lehettem annyi ember,
amennyi lenni akartam.
Nem lettem mégsem,
mégsem kevesebb.
Aztán, egy idő múlva,
a képek, levelek
maguktól visszavonulnak fedezékeikbe.
És ismét rend lesz,
és ismét rend van abban/ebben a szobában,

* Pl. „Mitévők legyünk? Soha szívem ágába se tűnt a pártütés.” (Illei János)

és én ismét az íróasztalomnál ülök megnyugodva,
 ezer hangon zeng bennem a csönd,
 megélt és meg nem élt esték
 kék-bolyhú csendje,*
 amikor egyszercsak megpillantom magamat,
 amint orromat az ablaküveghez nyomva
 figyelem lopva magamat,
 s amint odakint rájövök,
 hogy fölfedeztem magamat idebent,
 eltűnök hirtelen az ablak alatt,
 s újból megnyugszom –
 odakint, az ötemeletnyi mélységben
 és idebent, az íróasztalomnál.

A vendégszoba

„Visszamentem ahová
 újra elmentem onnan is”
 Petri György

*Már fogy a fagy
 az égbolt oly igen szomorú
 nyúl lebeg el a lombos házak fölött
 űrlélekvesztők ringatóznak a nagy sűrű semmiben
 a villamoscsilingelés az Űristen földig lelengő szakállá*
 ebben a városban minden olyan furcsa
 a Napsugár presszóban
 a Népstadion út és a Thököly út sarkán
 könyvtárból jövet rendszerint 21⁰⁰ és 21³⁰ h között
 megiszom egy üveg sört –
 ebben a városban minden olyan
 mintha még sohasem lettem volna itt
 és most se lennék itt ebben a városban
 mindegy hol bárhol másutt (és más időben) csak nem itt (és most)
*egy köpködő ablakán tükörtojás csap ki zúgva-pörögve
 az emberek rémulten behúzzák a nyakukat pi-pí-pi-pí-pí-pí*

* „Talán így van...” – l. m. f.

K. úr szórakozottan klimpírozik a kivénhedt Koch & Korselten
HÉTRE MA VÁROM A NEMZETINÉL ám egyáltalán nem biztos
hogy így hívják csak én neveztem el K. úrnak
kint nem szűnőn dülöngél locsog a város

megnőtt cylinder fején az éj

a folyó karcsú testén mályvaszín anyajegy a Margitsziget
mindegy hol bárhol lennék bárhol másutt csak nem itt
csak nem ebben a városban ahol minden minden olyan
mintha nem is itt lenne
s nem is az lenne ami

a Nyugatiból meglógott egy bűvárharang

EGY JÓ TÚRÓS CSUSZÁRA miközben vizsla szemmel lesi
kivel fizettethetné a soron levő konyakját
nemsokára odébbállok
egy bugyorban lakom nem messze innen
ott folytatom majd az itt-lét kalandját
lemetszek egy szál Gyulai kolbászkrémet
VAJRA KENVE FOGYASZTHATÓ megvacsorázom

a Guszev utcában

majd nem sokkal azután

a Wesselényi utcában Akakij Akakijevicset látták

az utcák nem utcák
magasra csapnak a bérházak hullámai
hánykolódó bárkák a trolibuszok
akár ha sirály ugatna
rendőrautó víjjog odakünn

A KERTHELYISÉGBEN SRAMLÍ SZÓL a fekete
pincérnőt is én neveztem el Aphroditének
aki a Mátyás sör habjából lépett elő

Hermésznek kevés a nyugdíja

Priamosz balettpatkányt nevelt Helénából

Diogenész beköltözött az Emke aluljáróba

Kováts úr még nem jött fel a légópincéből

ebben a városban az emberek növények állatok is
csupán összeszerelhető elemeik önmaguknak

VARIA-BÚTOR varia-kaktusz varia-öleb VARIA-EMBER

a tartalom elsődleges

a formák viszont maradandók

az asztalon ott hagyok egy huszast

és kilépek az örök hullámverésbe

az Űristennek szőre hull

esik az eső

hogy egésznek lássam
 össze kell raknom ezt a várost
 ez a város olyan amilyennek összeszerelem
 gyere el hozzám
 gyere el ebbe a városba
 gyere el szobányi bugyromba
 ÉJJEL AZ OMNIBUSZ TETEJÉN gyere el
 vendég vendégének gyere el
 ez a város olyannyira az enyém
 hogy már szinte idegennek
 de legalábbis furcsának érzem
a villamoscsilingelés az Űristen földig lelengő szakállá
űrlélekvesztők ringatóznak a nagy sűrű semmiben
nyúl lebeg el a lombos házak fölött
az égbolt oly igen szomorú
már fogy a fagy

A múlt idejű Múlt idejű ember

1970-ben kórházban voltam
 Nyugtatókkal altatókkal tömtek
 az idő lelassult
 eltévedt a hús labirintusaiban
 injekcióstűk ütegei lőtték szitává
 a könyékhajlatok ütőereit
 A magnézium után mindig úgy éreztem: bevizektem
 Osztályunk tengermélyen az alagsorban volt
 Az ablakon túl a rácsos ég
 s a szomorúfüzek Sámson-haját felborzoló szél
 Az elektrosokktól megmenekültem
 bár nem tudom van-e mifelénk is ilyesmi
 Az ágy keresztjére feszítve tűrtem cslap-cslap
 mint csöpög belém az inzulin
 Egy inzultus miatt inzuláltak
 A ketrecben az élet értelmén elmélkedtem
 Azért kerültem oda mert az egyik orvosom
 a feleségem szeretőjére emlékeztetett
 De szerencsére nem volt az
 különben mégiscsak szétvertem volna a pofáját

J. a bányaiparkányokról mesélt amint kezéből kiették a kenyérét
Zd. az öreganyjáról meg a kurváiról
A női osztály másutt volt
Én sokáig nem láttam pinát
Igaz egyszer igen ámbár akkor is csak a bozontját
amikor meglestem Jarmilka nővért a klotyón
Verset nem írtam egyet sem de kártyáztunk sokat
Volt hogy egyszerre három doboz cigarettát is elveszítettem
Volt hogy egyszerre három látomást is nyertem
M. doktor rájött kisebbrendűségi érzésem titkára
Ám erről eddig még soha nem írtam mert tudom
ha csak egy szót is írnék róla
igazat adnék neki
Készítettem viszont néhány egyéb feljegyzést
a 11., 12., 13. és 14. opuszt *A múlt idejű ember* címmel
közölte is egy irodalmi folyóirat
A többit azért nem mert azokat
nem írtam meg
Egyébként piros cédulám volt
alagsori galaktikánkon kívül
számomra nem létezhetett más világ
Akkoriban sokat álmodtam mindenféle férgekről bogarokról
egészen ellepték bőröm pázsitját
Ma már nem álmodom velük
Ha néha egy-egy katicabogár (*Coccinella septumpunctata*)
véletlenül még rászáll a karomra
utálkozva söpröm le onnan
Az vagyok aki vagyok
és az
aki nem

Nincs szomorúbb látvány egy üres íróasztalnál
mondta egy ismeretlen bölcs a XX. század utolsó negyedéből
s ha ez igaz márpedig miért ne lenne az
akkor az én asztalom egyenesen
röhejes látványt nyújt
sőt maga a testet öltött röhej
fényesre lakkozott sátáni kacagás
belekortyolok a boromba goromba verseket kellene írni
goromba verseket kellene írni
goromba iromba verseket
jobb kézzel közelebb húzom magamhoz az írógép lüktető testét
bal könyökkel odább tolom a halott könyveket cédulákat
de nem nem megy
így sem megy
a versíráshoz rend kell
rendet rendet rendet kellene tenni
„megnőtt árnyak vonulnak őrzöngő kerteken át
ó mennyi mennyi mennyi zárt világ”
de nem nem
így sem jó
Tadeusz Śliwiak *Lángoló galambdúcából* kilép egy kisfiú
az asztalilámpa hosszú sárga szakállába kapaszkodva
hintázni kezd hintázni az arcom előtt
Powiedziałem sześćioletniemu / narysuj dom
– *narysował mrówkowiec / Powiedziałem narysuj ptaka*
– *narysował samolot / Powiedziałem narysuj niedzielę*
– *narysował ogromny stadion wypełniony po brzegi*
A gdzie ty jesteś – spytałem
– *tu – odpowiedział stawiając*
jeszcze jedną kropkę oly
ismerős nekem
nem tudom honnan
de oly ismerős az a kisfiú
noha amikor én voltam hatéves
aligha láthattam felhőkarcolót
aligha láthattam repülőgépet
aligha láthattam hatalmas stadiont
csupán a picike pontról tudtam
s arról hogy az én vagyok
nem sokkal előtte temettük apámat így a halállal
jóval előbb megismerkedtem mint a felhőkarcolókkal
repülőgépekkel hatalmas stadionokkal továbbá

a tévékészülékekkel telefonokkal politikai
gazdaságtannal relativitáselmélettel
s hogy mást ne mondjak
a szerelemmel *Minden*
vallás eszme mítosz
csütörtököt mond a halál küszöbén
ma szombat van vagy szita-szita-péntek
az X. óra a halál órája a *még van* és a *már nincs* órája
utcák nyílnak bennem utak indulnak pici piaci pacik
trappolnak villamosok vonítanak a holdra
a koponyatető véres ege alatt
sokan élnek sokan élnek bennem
ki temetetlen vagyok még itt
távozz takarodj Eriktóth
ki önmagadat támasztod fel újra meg újra
kiáltanak rám mindenfelől csúszó s mászó uracsok
mindenféle daliák s bőfögő szüzek
a Népszínház utcát messze elkerülöm
a 37-es apámat hozza vissza mindig
NÉPSZÍNHÁZ U. – ÚJ KÖZTEM.
a 37-esen apám ingázik köztem és köztem
nagy honfoglaló ő elhonfoglal szüntelen
nagy építész ő beépíti belső tereimet
teszi-veszi ^tveendőit lassan elfogyok lassan megnövök
esténként az ő ezüst zsebórája kél fel s világít egemen
tiktakol zakatol sistereg dübörög *a sűrű éjen át*
oly közel van
oly elérhetetlenül közel
hogy túlnyúlok rajta egyre csak
rendet rendet rendet kellene tenni
rendezni kéne rendezni végre *közös* dolgaimat

Tóth Zsókanak

*„Lecsukva lát legjobban a szemem,
mert nappal csak lim-lom tűnik elébe”*

Shakespeare: XLIII. szonett

„Minden titok e nagy világon

S az Isten is, ha van,

És én vagyok a titkok titka,

Szegény, hajsztolt magam.”

Ady Endre: Hiszek hitetlenül Istenben

„A Semmit akarja játszani

az üldöző Semmit

önmaga bizalmas Semmijét

a szavaktól undorodó

a félelmet és nagyságot összetévesztő Semmit

a függöny ijedten legördül”

František Halas: A színész

Egy mondat közepén kuporgok,
egy mondat közepén gesztikulálok,
egy végenincs monológ
végigmondhatatlan mondatának közepén,
hangok ólomfalai vesznek körül,
miként Jónást a cet zsigerei,
egyedül vagyok –
bohóc-Casanova
a hangok, szavak, gesztusok ólomcellájában,
láthatatlan óriás véreként
fröcsög le rám a reflektorfény,
a sűgőlyukban a sátán ül,
az ügyelőpultnál isten,
kellékesek
és díszletezők: angyalok
káromkodnak a színfalak mögött,
föltekintve Gábrielt –
a színpadmestert látom,
amint a zsinórpadrólson
rakott fészket magának.
Egy mondat közepén kuporgok,
egy mondat közepén gesztikulálok,
egy végenincs monológ
végigmondhatatlan mondatának közepén,

mert magam sem tudom már,
bennem mi a való, s mi az ál.
Játszom tehát, játszom, játszom.
A játék egészen behálóz, átsző, átfon.
Magamtól kisebbnek, magamtól nagyobbnak,
magammal azonosnak látszom.
Színész voltam, színész vagyok,
játszom.
Kívül esek magamon,
a környezete vagyok magamnak,
s ami én voltam: részem csak.
Belül esek magamon,
s ellenemre van,
legalábbis közömbös számomra
minden kívülem levő,
melyek számára
nemkülönbön közömbös vagyok.
A nap a szememben kél,
de fölöttem ragyog.
Minden, ami igaz,
elcsúsztatva is az.
S én ilyen elcsúszásban élek,
ilyen örökös elcsúszásban.
Színész voltam, színész vagyok,
játszom.
Az életem ez,
a terhem, átkom.
Áll mögöttem valaki,
vállamra teszi szép kezét,
de amikor hátranézek,
nincs mögöttem senki,
csak egy kéz súlyát érzem vállamon.
Időnként lesből csap le rám a rím,
időnként szavaimnak útjukat állják
a fogaim,
felsebzik őket,
ruháikat szétszaggatják,
de időnként a szavak
verik ki egyik-másik fogamat,
oly erővel tódulnak ki a számon.
Színész voltam, színész vagyok,
játszom.

Ó, persze, a szavaim, a szavak!
Elméláznak olykor,
s időnként, akárcsak én, önfeledten játszanak.
Van úgy, hogy kopott farmerben lődörögnek,
van úgy, hogy indulataim melegítőjében kocognak,
önfegyelmem kifogástalan öltönyében feszítenek,
vagy éppen érzelmeim háziköntösében
üldögélnek keresztbe tett lábbal.
Netán velem együtt rohannak rémülten át
bokron-árkon.
Színész voltam, színész vagyok,
játszom.
Elindulok, de lábam együtt lép velem,
mozdulok, de a karommal, testemmel.
Megszólalok,
ám mintha belőlem szólna valaki,
régholt emberek hajolnak át
nemlétükből a létbe
a hangom által.
Apám szólal meg a hangomon,
s nagyapám,
holt őseim
és ismeretlen halottak
mondatják velem a magukét.
Szememben kél a nap,
de fölöttem ragyog.
A mindenségnél hol kisebb,
hol nagyobb vagyok,
mely ha akarom,
a pupillámba belefér.
Jobb és bal kezemmel közrefogom magamat,
jobb és bal kezemmel a végtelenbe nyúlok,
a semmi magzatvizében pancsolgatok.
Egyik kezem tárgyakat tesz az asztalra,
a másik kezem elveszi az asztalról,
amit az egyik kezem odatett.
Így építkezem,
önmagam Atlantiszát
építgetem
egy életen át.
A mélyben,
mélyen a felszín alatt,

eleve elsüllyedt világrésznek építem,
amelyről elmondhatom:
hiába kerestem.
Magam fekszem
mozdíthatatlan szálfaként
útjaimon keresztben,
s magam mutatok magamnak utat:
minden mozdulatomban
ezernyi idegen mozdulat!
Egy mondat közepén kuporgok,
egy mondat közepén gesztikulálok,
egy végenincs monológ
végigmondhatatlan mondatának közepén,
láthatatlan óriás véreként
fröcsög le rám a reflektorfény,
a sűgőlyukban a sátán ül,
az ügyelőpultnál isten,
s én játszom csak, játszom, játszom,
a játék egészen behálóz, átszű, átfon,
játszom, mint kinek önmagán kívül senkije, semmije,
játszom csak, s immár harminchét évem ablakán át

hajolok ki a semmibe.

„*jak* fn *Áll* Vadon is élő hosszú szőrű, a bölényhez hasonló ázsiai szarvasmarha-féle
(*Poephagus grunniens*)”

Magyar Értelmező Kéziszótár

A barátom, Z. T. a minap elküldte a JAK-füzetét
az utóbbi időben
ez már a negyedik JAK-füzet
amit a barátaimtól kaptam –
Z. T.-n kívül még M. M.-től, P. A.-tól
és természetesen V. I.-től – ha ez így megy tovább
nemsokára akár JAK-füzet farmot is létesíthetnék
jól megférnek itt a szobában egymás mellett
noha a barátaim nem mindig férnek meg jól
egymás mellett
s megesik
hogy én se férek meg jól velük
JAK-füzeteik ellen azonban semmi kifogásom nem lehet
békésen szuszognak és mélabús szemmel bámulják könyveim
friss füvet legelnek fűzőld szőnyegemről
s noha a szárazságot ők is jól bírják
akár a teve vagy a sivatagi vadjuh
ellentétben a barátaimmal
akik örökösen
jó borral locsolnák
örökösen kiszáradt torkukat
JAK-füzeteik időnként belekortyolnak ásványvizes poharamba
talán még hasznukat is vehetem
mondjuk egy újabb költözködésnél
ami lassanként újból esedékes lesz
hiszen már kilencedik éve élek ugyanabban a lakásban
és kilencedik éve ugyanabban a házasságban
és harmincadik éve ugyanabban az országban
holott mi sem ártalmasabb
mint kilenc évig élni ugyanabban a lakásban
és kilenc évet élni ugyanabban a házasságban
az országokkal viszont ki tudja hogy van ez
nagyapám például hetvenhét éves volt
amikor meghalt
s e háromnegyed évszázad alatt
négy országban élt
noha ki sem mozdult a falunkból
legalábbis Izsán kívül sosem lakott huzamosabb ideig másutt

ám a barátaimtól kapottakhoz hasonló JAK-füzetek
feltehetően neki is nagy segítségére
lehetek volna
ha lettek volna már az ő idejében is JAK-füzetek
hiszen a JAK-füzetek tudvalevően kiváló málhások
és hátasoknak vagy igásoknak is nem kevésbé kiválók
úgyhogy barátaim JAK-füzetei valószínűleg
nemcsak költözködésnél
hanem egyéb alkalmakkor is segíteni fognak
amire minden bizonnyal szükségem is lesz
hiszen errefelé nagyon szeles az életünk
szelek tépik minden oldalról
szelek kavarják föl minden szögletét
szél veri marja véresre bőrünk
szél szaggatja meg ruháinkat
szél szél szelek fújnak
szelek a történelemből
úgy nézem
ezek már meglehetősen szelíd
mondhatnám házi JAK-füzetek
noha domesztikációjuk
nem fejeződött be egészen
egy-két vonásukkal
mozdulatukkal kitörésükkel
nagyon is emlékeztetnek még
a vadJAK-füzetekre
bár látni
ők is ugyanarra a sorsra jutnak
mint az őstulok-ivadék zebumarhák
a batengből szelídített balimarhák
a garuból szalonképessé civilizált gayalok
s nem is nagyon tiltakoznak efféle kilátásaik ellen
láthatóan jól érzik magukat e szobányi karámban
gyermekkoromban
akár karomban is ringathattam volna őket
hiszen azóta sem voltam soha olyan hatalmas mint akkor
békésen szuszognak és szomorkás szemekkel bámulják könyveim
friss füvet legelnek fűzőld szőnyegemről
s időnként belekóstolnak
ásványvizes poharamba
egy kicsit lehetne tágasabb is ez a szoba
hol nevetnek élnek sírnak köröttem a tárgyak

hosszú szőrüket gyapjas bundájukat idővel
minden bizonnyal levetik majd
barátaim JAK-füzetei
mivel nyaranként fürdőnadrágban is
elviselhetetlen itt a hőség
legfeljebb nekik is
varratok fürdőnadrágot
de télen sem süllyed 20 °C alá
s elképzelhető hogy barátaim JAK-füzeteinek
szerepköre is átértékelődik majd
húsukra talán nem lesz szükségem
és a szőrükből sem kell fonalat fonnom
s központi fűtésem lévén
tüzelni sem fogok
a trágyájukkal
de költözködésnél és egyéb alkalmakkor
azért jók lesznek valamire
s ha minden jól megy kába reggeleim
archimédeszi pontját is ők jelenthetik majd
hiszen mostanában úgy ébredek reggelenként hogy nem tudom hol
vagyok

úgy ébredek mintha mindig egy másik reggelben ébrednék
mintha egy másik életre s másik valóságra nyitnám a szemem
tükör elé állok ilyenkor
és elmerülten vizsgálgom
van-e még arc s hány arc van az arcom mögött
rákiáltok a tükörképemre hogy megtudjam
hányan ismernének hangjukra a hangomból
s a szememben kutatgom kíváncsian
hány embert hány évtizedet
évszázadot őriznek szorongásaim félelmeim
és barátaim JAK-füzeteit verset hallgatni is megtanítom
írásaimat nekik olvasom föl először
már látom milyen jól megértjük egymást
esténként velem szemben ülnek vagy heverésznek
s elropogtatnak jámboran egy-egy fűszálat fűzöld szőnyegemről
és békésen szuszogva hallgatják legújabb verseim
ha egyszer a barátaim – tehát Z. T., továbbá
M. M., P. A. és természetesen V. I.
– erre úgysem hajlandók
s ha megtetszik nekik valamelyik
elbődítik magukat

hangjuk repesve szárnyal majd a holdig
megremeg tőle a néma éjszaka
felzeng s átforrósodik tőle
a holt-hideg űr
azután belekortyolnak ásványvizes poharamba
és békésen hallgatnak
s kérődznek tovább

„– Was gibt es heute?
– Es gibt Suppe, Reis, und Fleisch.”
Egy német nyelvkönyvből

Prágától Berlinig az utat az étkezőkocsiban vészeltük át.
Igaz, én csak Ústítól, mert addig eltartott a pálinkám,
amit előző nap vettem Budapesten,
ahol oly jó a Szabadság-,
oly jó a Szabadság-
-hídon sétálgatni.
Mert az ötlet Pallasz Athénéja,
nevezetesen hogy ugorjunk el Berlinbe,
Budapesten pattant ki a fejünkből: teljes fegyverzetében,
egyszerre lobogtatva meg mindhármunk útlevelét. Mindhármunkét:
az enyémen kívül még D.-ét és Sz.-ét,
akik már Prágától az étkezőkocsiban
dekkoltak. Néhány sörösüveg
fedezékében, hát persze.
Odakint sűrűn
/////////
/////////
/////////
esett az eső.
Megyek utánuk Ústínál,
mert, mint mondom, elfogyott a pálinkám.
Gondoltam, arra egy(-két) sört még én is ráönthetek.
Szóval, D. és Sz. már ott beszélgettek nagyban.
Úristen, hát nem a színházról?!
Arról, hogy milyen a progresszív,

a kreatív, a kegyetlen, meg az ilyen meg olyan.
 D. filozófusnak készült meg szociológusnak, s ilyeneknek.
 Tizenhat éves korában már a kisujjából rázta,
 a kisujjából Kantot, Hegelt, Marxot.
 Ő sem tehet róla, hogy épp a színművészetire vették föl Budapesten,
 ahol oly jó az Egyetem-,
 oly jó az Egyetem-
 -presszóban „diplomázni”.
 Ezt megelőzően pék volt, kazánfűtő, díszletező.
 És eltanácsolták a jogtudományiról.
 Vagyis a jog(ások)nak asztalánál nem foglalhatott helyet,
 sem egyaránt,
 se másképp.
 Elment hát színésznek,
 ott legalább nyíltan,
 s hivatalból komédiázhat.
 Időközben házasságot kötött egy magyar állampolgárságú lánnyal,
 és nem tért vissza az országba, ahol született.
 Csak akkor értettem meg igazán,
 miért idézgette már egy ideje
 oly szívesen
 az országból országba bukdácsoló
 Norwidot: „Ne tanítsátok hát, hogy hol
 lelem fel hazámat...”
 Igaza volt,
 minden embernek
 magának kell megküzdenie e/a tudásért.
 Sz. prózaírónak készült, amióta csak eszét tudja.
 Sokat potyáztam nála, mert eleinte jól kereső pincér volt.
 De ő megvadult, és többet és többet és többet akart.
 Így lett földönfutó gyalogkakukk.
 Kengyelfutó újságíró.
 Így lett Sz.,
 aki berlini utunk idején
 maga sem tudta, hogy néhány hónappal később
 egy színtársulat szépreményű művészeti vezetője lesz.
 Még ma sem tudja, mert igaz, hogy kinevezték,
 de azután rögtön vissza is vonták
 a kinevezését. Majd később kinevezésének visszavonását,
 azután pedig kinevezése visszavonásának visszavonását is
 visszavonták.

Ő nem az országot hagyta el,
 csupán a színházat,
 amelynél egyetlen bűne volt,
 hogy színházat szeretett volna csinálni.
 G., aki e törekvéseiben társa volt, ugyancsak
 Magyarországon rendez azóta.
 Igaz, Sz. is eljátszadózott egy ideig a gondolattal.
 Végül is megelégedett azzal, hogy van egy gondolat,
 amellyel eljátszadózhat időnként.
 Elég az hozzá, hogy untattak,
 de a szalonnás rántotta (Die Gäste essen
 und trinken. „Bringen sie bitte die Speisekarte.”
 „Guten Appetit!” „Danke.”) jó volt.
 Szóval untattak, pedig nincs-sok-különbség van köztünk.
 Ha csak annyi nem, hogy ők az életüket szeretnék
 a színházhoz kötni, számomra viszont
 maga a létezés drámai.
 Egy évekkel későbbi barátnőm szerint
 belepusztulnék, ha nem lenne az.
 Az itt-lét,
 a da-Sein.
 Pedig mit meg nem tettem, hogy elkerüljem a drámát!
 Ezt a verset most mégis *Az áldozat* hátára* írom.
 Drezdánál az öreg Zs.-né jutott eszembe.
 Odakint már csak
 ///
 ///
 ///
 szemerkélt.
 Ő volt a némettanárom az Almában.
 Ó, Tannenbaum, ó, Tannenbaum.
 Mégsem szálltam ki Drezdában.
 Minek is szálltam volna, ha egyszer Berlinig utazom.
 Berlinben mégis kiszálltam, pedig Berlinig szólt a jegyem.
 („Megérkeztem hát”, gondoltam, s lelki szemeimmel
 már láttam is magam előtt majdani tudós életrajzíróim
 sommázatát: „Kelet-Berlin – Európa legnyugatibb pontja,
 ahová a költő életében eljutott.”)
 Az Ostbahnhofon végleg szem elől vesztettem
 a pardubicei lány márványba faragható seggét.

* Értsd: szerző első drámája kéziratlapjainak „hátra”.

Már csak e segg miatt is érdemes lett volna Buonarottinak
néhány évszázaddal később születnie, szűrtem le
magamban a tanulságot, mert a tanulságok
akkor is nélkülözhetetlenek, ha
semmire sem használhatók.
Biz' isten,
szívesen kiülnék esténként
e lány ölének barlangnyílása elé,
akár az ősemlék,
s megbabonázottan bámulnám
szeme rőzselángját. Ekkor jutott eszembe Inge.
(Akinek nem Inge... annak Clara.)
Tizennégy éve Karlsbadban.
A Moszkva Szálló fölött,
a domboldalban.
Hu-húúú!
Aztán az apjáról mesélt,
M. egykori Oberstruhmanführerről,
aki akkoriban Münchenben vagy hol élt.
Ő az anyjával Zwickaiban, de nem M. volt a neve.
Csehül még az anyjától tanult meg, és Křiriben született.
Talán éppen az ő üresen álló házuk falát vizeltem le egyszer részegen,
amikor gimnazistaként komlóbrigádon voltam ebben a faluban.
Tavaly, Várnában, azt hittem, őt látom a gragyinán.
Megszólítottam, de nem tudott csehül.
Még szerencse, hogy nem ő volt,
különben nagyon csehül álltam volna,
hiszen a feleségem is velem volt. „Életem
sorára vándorlás vár – írtam neki egyszer. – A vándor
különös kötelességeit kell gyakorolnom, és a legsajátosabb próbákat
megállnom. Hogy mosolygok néha, amikor átolvasom
a föltételeket, melyeket e kötelék szab,
melyeket én szabok magamnak!” De ez a levél,
s időnként határozottan emlékszem rá, nem is az én tollamból
származik: Natalie-jához írta Wilhelm Meister. Übung
macht den Meister.
Az S-Bahnon persze potyán utaztunk.
Ez D. módszer, akinek két szeretője is van itt.
A mulatt Fräuleinről, azonkívül, hogy D.-nek is szeretője,
nem tudok semmit. Vele igazán mulatságos lehet D.-nek.
Hédiről később még szólni fogok.
Szóval, az S-Bahnon – majdnem SS-Bahnt írtam –

az jutott eszembe, hogy mi lett volna, ha az a valami Fritz*
 negyvennégyben (vagy negyvenötben?) magával viszi anyámat?
 A mi házukban lakott I.-n, mert tiszt volt.
 Mi nem voltunk tisztok, de a mienk felelt meg neki.
 Úgy látszik, rokon lelkek lehettünk, mert, igaz, kicsit
 később, nekem is az felelt meg.
 A mi házukban lakott Vologya is, mert ő is tiszt volt.
 (Tehát Vologyával is rokon lelkek vagyunk.)
 Igaz, ő meg Vlagyivosztokba
 akarta vinni a muttert.
 Végül is V. G. rendőr vitte őt Pestre,
 egy-két évvel később,
 negyvenhétben vagy mikor.
 Ha anyám nem megy hozzá, márpedig nem akart,
 akkor Csehországba viszik őt. Talán Křiribe,
 talán éppen Ingéék alighogy üresen maradt házába.
 Viszont oda sem akart.
 Akkor inkább Pestre.
 De mégiscsak egy i.-ihoz.
 Még ha rendőr is az illető, de i.-i rendőr Pesten.
 Szóval, arra gondoltam, mi lett volna, ha...
 Akkor most egy kiköpött germán lennék.
 De nem vagyok az.
 És orosz se,
 és cseh se, és szlovák se, és... magyar se...
 Se-se, se-se, se-se.
 Egyszer majd írni fogok egy regényt.
 Egy r e g é n y t . (– Talán. –) A színházról.
Függöny – ez lesz a címe. De nemcsak a színházról
 szól majd. Többről. Arról, hogy felmegy a függöny,
 lemegy a függöny. Felmegy a függöny, lemegy
 a függöny. Felmegy, lemegy. Fel. Le.
 Meg akartam nézni a Brandenburgi kaput.
 De Sz. azt mondta, hogy ő... ugyan nem megy oda.
 Mert már másodszor van itt és unja.
 Nem tudom, a kaput unta-e,
 vagy azt, hogy onnan
 nem mehetett tovább. Az igazat
 megvallva, Komáromban én se nagyon szeretek
 kijárni a Duna-hídhöz. Sőt, a Duna-partra

* Szerző nagyanyja szokta így mondogatni: „Az a valami Fritz.”

se szeretek kijárni. „A rakodópart
alsó kövén ültem...”,
s a túlparton
egy másik országra
láttam én – fogalmazom át
időnként a költő szavait. Egy másik országra..., arra,
ahol születtem. „Ne tanítsátok hát, hogy hol
lelem fel hazámat...” Ne tanítsátok.
Magamnak kell megküzdennem
a/e tudásért.
Afféle innen oda,
onnan ide állapot ez az enyém.
De az itt-is-ott-is lét vajon nem jelent-e
sehol-se létet?
Ne tanítsátok hát,
ne tanítsátok hát.
D. szerzett vagy tíz márkát – ez is az ő módszere.
Az egyik nyilvános klotyóból emelte el,
ahol a végcsénit a húgyozó vendég lelkiismerete helyettesíti.
Nekem 3 db gumióvszert pottyantott ki az automata.
S mindezt potom 1 márkáért, mert ki akartam próbálni.
Nem az óvszert, az automatát.
Ó, Tannenbaum, ó, Tannenbaum.
Der Koch und die Köchin kochen.
Zs.-nénél összesen 44 szót tanultam meg németül.
Ebből nyolcat elfelejtettem azóta.
Most harminchatot tudok.
És harminchat éves vagyok.
És azt hiszem, leszek még több is.
És minél több leszek, annál kevesebb...
annál kevesebb német szót fogok tudni.
Vagyis 36 év múlva már egyet sem.
Akkor majd újrakezdem.
Akkor majd halott poraimból
újra összeállok testemmé,
szétnyitom magam fölött a földet
és ismét nekilátok a németnek.
Még jó, hogy Berlinben ott volt velem D. meg Sz.
Sz., aki talán hatvankét szót is tud,
s D., aki még nála is jóval,
de jóval többet,
úgyhogy nyugodtan olvashatja eredetiben

Hegelt meg Marxot meg... Lukácsot
és... Heller Ágnest.
S nyugodtan kutyantgathatja eredetiben német szeretőit is.
Így az ő érdeme, csakis az övé, hogy volt hol aludnunk.
Mert a szállodák, persze, szóba se jöhettek.
Az egyik túl drága volt, a másokban meg nem volt hely.
A harmadikat viszont még el se kezdték építeni.
De vissza se jöhettünk, mert a nemzetközi
jegypénztár Z Á R V A volt.
Így Hédinél szálltunk meg, de nem Hédivel.
Illetve csak Sz. meg én nem, mert D. vele.
Pedig Hédi igazán szép lány.
És: „...A csodák teljét: látja – magát.” (Novalis)
Oroszt és franciát tanít egy iskolában,
az anyja Halleban él, az apja Bonnban,
de róla nem szívesen beszél.
Két üveg sör és két cigaretta között elmondta,
hogy bejárta Kelet-Európát,
végigsátorozta a Balaton-partot is,
ahol megtanult néhány szót magyarul.
És nem értette, hogy lehetünk mi magyarok,
ha mégse vagyunk azok.
Ő Franciaországba vágyik,
s az első adandó alkalommal kint marad.
Kisfiús, kócos álmaim belém kapaszkodnak időnként,
s úgy érzem,
többé nem eresztenek el.
Bevallom,
itt villant először agyamba,
hogy egyszer akár én is elhagyhatnám
az országot, ahol élek. Ám ahonnan eljönnöm
nem szabad, mondván, ha mindenki eljön,
ki marad? „Ne tanítsátok hát, hogy hol lelem
fel hazámat...” Mert mit nevezzen hazájának az ember?
Az egyik országban születtem,
a másokban élek;
az egyik nyelvet, múltat ad,
a másik kenyeret:
melyiket nevezzem
hazámnak?
Megtörténik, hogy olykor
egészen egyszerű kérdésekre nem lehet

egészen egyszerű válaszokat adni.
Sőt az is, hogy egyáltalán nem lehet válaszokat adni rájuk.
Mert megtörténik, hogy kiderül,
mi sem bonyolultabb
az egészen egyszerű kérdéseknél.
Vagy talán ez a heverő,
ez az asztal,
ez a szék,
ez a néhány rozzant bútordarab,
ez a néhány ezer könyv a hazám,
melyek berendezik
e zordon betonfalak közé szorított életem?
Ez a test,
mely napról napra gyengül,
s időnként jelentkező fájdalmakkal üzeni:
vigyázz!?

Netán ez a vers,
melybe egy-két tűnő pillanatra beköltözhetek,
hogy újból száműzött csavargóként
lépjek ki nyikorgó ajtaján?
Hédi ugyanolyan panelházban él,
amilyenben én is Dunaszerdahelyen.
Vagy amilyeneket Kolozsvárott és Wroclawban is láttam.
Meg Budapesten,
ahol oly jó a Felszabadulás-,
oly jó a Felszabadulás-
-téren ácsingózni.

S vajon kezdenek-e már egymásra hasonlítani maguk a lakók is,
hiszen „... a lakókat tulajdonképpen az épület
alakította ki” (Goethe), illetve ha még
nem is alakította ki teljesen,
erősen alakítja,
alakítgatja őket?!

Wo hern komme sie?
Ich komme auch aus der Tschechoslowakei.
Akárcsak Hédi, Marie, Günther felesége is francia szakos.
Amikor náluk jártunk, akkoriban fejezte be doktori
disszertációját Sartre-ról. És az egzisztencializmusról.
D. úgy mutatott be neki, mint egzisztencialista költőt.
Pedig nem vagyok egzisztencialista.
Egyetlen bűnöm van: az egzisztenciám.
Túl az Óperencián.

Ám e bemutatásnak mégiscsak volt haszna.
Marie asszony láthatóan a kegyeibe fogadott.
Azaz csak fogadott volna.
Mert a kegyeiben már nem volt hely
Günther miatt, akinek az egyik filmjét (*Die Verlobte*) épp
az előző napon láttuk. Fődíjat nyert valamelyik
nemzetközi fesztiválon. A fasizmusról szól –
áttételek nélkül.
Áttételesen a mindennapi fasizmus anatómiáját adja.
Günther túlélte a fasizmust.
Most ötvenéves és rákban fog meghalni.
Marie is tudja ezt, de keményen viseli a sorsát.
Nincs más választásunk, mindig választanunk kell.
Megígértem, hogy elküldöm neki a mesekönyvemet.
Magyarul ugyan nem tud, de miért ne küldhetném el?
Én sem tudok németül, és mégis...
ó, Tannenbaum, ó, drága Zs.-né!,
... mégis vettem egy verseskönyvet,
(„Ich brauche ein Heft.”)
Harald Gerlach *Mauerstücke* című kötetét.
Egyik versének címe: *Augenzeuge*.
A szemtanú.
Sz. fel akarta keresni Peter Hacksot, de nem kereste fel.
Ehelyett vett magának egy meleg bakancsot, potom 75 márkáért.
És végignézte a Deutsches Theater *Sirály*-előadását.
Donnerstag, 11. September, Reihe 10, Sitz Nr. 96.
Én negyedórát bírtam belőle, aztán kijöttem.
Most meg itt kezdett
////
////
///
szemerkélni az eső.
Ha Anatolij Pavlovics látta volna az előadást,
jótékony céllal, bizony isten, elaludt volna.
Jótékony céllal, hogy továbbra se kelljen
megtagadnia a *Sirály*t.
De Sz. nem aludt el rajta, s nem is hagyta ott.
Hiába, ő vérbeli színházi ember.
Én csak egy egyszerű néző vagyok.
Mondhatnám –
más esetekre is érvényesen –
Augenzeuge.

Mert ez a legfontosabb:
 szemtanúnak lenni. „Aki a jelent látja,
 az mindent látott, ami csak valaha volt vagy
 valaha lesz...” (Marcus Aurelius) Különben is,
 mi ez az egész, ha nem színház?
 Felmegy a függöny, lemegy a függöny.
 Felmegy, lemegy.
 Fel, le.
 S közben hány,
 ó, hány országon és orgazmuson át vezet az ember útja?!
 Az emberélet útjának felén innen, s rajta túl.
 Csak megyünk, megyünk,
 akár a bulldózer,
 magunk előtt tolva kincset, szemetet:
 nyerünk,
 veszítünk,
 félünk,
 nem félünk,
 félünk...
 No de hagyjuk, ne keressük mindenben a tanulságot!
 Jó lesz vonatra szállni,
 hiszen már itt is sűrűn
 ///////////
 ///////////
 ///////////
 esik az eső.
 Ennek a szövegnek tanulsága egyébként nincsen.
 Ámbátor ez is lehet tanulságos –
 szól rám valahonnan valamelyik isten.
 S azt is mondja még: ideje eltűnnöm.
 Ideje eltűnnöm innen.
 Függöny.

Dunaszerdahely, 1981, 1985

Újabb év jön
de a múltófélben levő esztendő
rúnáit sem tudtad maradéktalanul megfejteni
szomorúan üldögélsz egy városszéli lakásban
nem messze a HÉV mozdonya túlköl rekedten
s mocorog álmában a Kopasz-hegy

éjszaka van
hányszor írtad le már ezt versben
éjszaka
éjszaka van

ez a lakás a barátodé
aki ugyanolyan hontalan ebben a városban
ugyanolyan hontalan ebben az országban
ezen a földön ebben az univerzumban
mint te

az írógép is az övé
melyen ezt a verset írod
ezt a verset
melyet régóta forgatsz már a szádban
mely bévülről harap az ajkadba
mar bele nyelvedbe
föltépi szájpadrásodat
kiveri néhány fogad szétrágja ínyedet
ezt a verset
mellyel
hallgatod
lehallgatod
kihallgatod magadat
mellyel a halált próbálgatod
a halált formálgatod saját képedre
s meg lehet túllépni is ezzel a verssel fogsz
a halálon

újabb év jön
ragadozó vadként
lopakodik
settenkedik feléd
e városszéli lakótelep
tervszerűen burjánzó

vadonában
sejtre sejt –
épülnek egymásra a napok

ez a lakás a barátodé
hol Jónásként akár viharba
került hajón meghúzod magad
s miként őt a cet
téged is készül már
elnyelni a böfögő város

csak tudnád
ó ha tudhatnád
melyik isten küldte érted
melyik isten melyik sátán
netán magától jött mert megérezte
mindig arra vágytál hogy jöjjön csak jöjjön

egyelőre csupán mutatja magát
irdatlan száját kitátva böffent feléd
irdatlan száját kitátva böffent feléd

idegen itt körötted minden
idegen barátod írógépe
idegenek a bútorai könyvei
idegen az edényeiben főzött ételek íze
fürdőszobájában idegen a mosószeres szappanok
samponok levegőillatosítók illata
szekrényeiben idegenül lógnak
az ingeid ruháid
s idegenek a kedveseid is
ha vilmulsz és györgyikélsz
barátod lakásában blazírtan éppen

veled virraszt
míg ébren vagy
az éjszaka
veled virraszt a nézett világ
veled virraszt a látott világ

újabb év jön
az olvasólámpából fény szele fúj

zizegnek körötte a teleírt papírlapok
táncosnők: libegnek rajtuk a szavak
ka
pu céran
s te fáradtan bámulod őket
és hallgatod egykedvűen a részletek
mozdulataikból kiszivárgó zenéjét

még jó hogy elrejtőzhetsz
néha a testedben
bújócskázó kisfiúként
lapulhatsz benne akár ha
padlásfeljáróban pincelépcsőn
a fészker és a kamra ezernyi zegében-
-zugában lapulnál
percek múlnak így el
órák napok hetek hónapok évek
miközben észrevétlenül nősz növekszel
pattog feszül rajtad a bőr
mígnem kinövöd lassan a tested
kinövöd lassan ezt a lakást
leomlanak körötted a falak
romba dőlnek életed díszletei
a semmibe tűnik át szomorúan a Kopasz-hegy
éjszaka van

éjszaka
felboncolt óramű fölötted az űr
látod fogaskerekeit rugóit parányi szegecseit
hallod lélektelen tiktakolását
éj-sza-ka-éj-sza-ka-éj-sza-ka-van
őszülő szakálladon
gyermekkori álmaid kicsurgó
nyála szárad
ú-jabb-év-jön-ú-jabb-év-jön
de még a múltófélben levő esztendő
s eddigi életed rúnait
sem tudtad maradéktalanul
azokat sem tudtak megfejtetni–

*„Aki voltam, arra emlékeznetek
legyen kedv, és ne kötelesség dolga.”
Petri György*

Gondoljátok meg,
gondoljátok meg, ti mind,
kik szerettetek, s ti is, kik nem,
kiket engem szeretni vagy nem szeretni
teremtett az isten,
s ti is gondoljátok meg jól,
kiket én is szerettem olykor-olykor,
vagy kikkel csak úgy elvultunk,
ahogy elvan időnként,
ahogy elvan a másikkal az ember,
eltelve közben
másnak takargatott szerelemmel,
gondoljátok,
gondoljátok meg,
maholnap negyvenéves vagyok:
lovagoltam hintaló-napokon,
átbukdácsoltam göröngy-éveken,
s szelek tépik, ime,
bősz esők porlasztják immár
szikla-szép életem,
és lassan több bennem a halál,
mint amennyi élet volt
bennem valaha is,
s már reggel,
rögtön ébredés után,
amikor hirtelen fölfáj,
amikor szikkadó husomban, szuvasodó
csontjaimba, lankadó zsigereimben hirtelen fölfáj,
fölfáj és fázni kezd minden porcikámban
a hunyorgó reggel,
amikor álommal minősül vissza
a nehezen jött, ám annál gyorsabban bomló álom,
amikor megszokott mozdulataim keresem az ébredéshez,
de hirtelen egyiket sem találok,
ebben a köztes időben,
amikor még szemét dörzsöli bennem a lélek,
én már az őzlábakon közelítő
éjszakától félek,

az álmatlan és álmotlan éjszakáktól,
amikor úgy feszül körém szobám magánya,
akár bűvárharang köré a tenger mélye,
amikor mélyvízi szörnyek
szobám meghitt tárgyai,
s én mindegyiktől
külön-külön
rettegek,
félek,
és nem és nem és nem akar jönni az álom,
és nem és nem és nem és nem akar megvirradni,
gondoljátok meg,
gondoljátok meg, ti mind,
kikkel szerettük,
s ti is,
kikkel nem szerettük egymást,
nem adhattam többet néktek,
csak annyit, hogy éltem,
s ha vétettem ellenetek,
az is ennyi volt,
ennyi volt a vétkem,
éltem – nem néktek, nem magamnak,
s másoknak sem,
csak úgy,
ahogy botor bogárka vagy madár az ágon,
nincs már bennem szerelem,
ami volt – annyi volt,
nálatok hagytam, nem sajnálom,
ma meg már egyre kevésbé érzem késztetését
annak, hogy szeressek,
s egyre gyakrabban érzem magam egyedül
már szeretkezés közben is,
pedig mennyire belétek tudtam veszni egykor,
hogy veletek együtt támadjak fel
újra és újra,
hogy veletek jussak el a gyönyör
valóságot a csodától elválasztó határán túlra,
ha hozzáértem a lábatokhoz,
a lábatok mosolygott,
ha a melletekhez,
a melletek,
minden szeretkezésünkör

a belső szerveink is szeretkeztek,
szeretkezett a májunk, a tüdőnk,
a szívünk, lépünk, epénk,
zsigereim a zsigereiteket szólongatták
s becézgették szerelmesen,
hogyan hallalak benneteket,
egy személyben voltam én mindenki,
aki hall,
s hogy lássalak,
mindenki, aki lát,
de íme, a nőekkel együtt hal ki,
velük együtt hal ki belőlem immár a világ,
a nőekkel, akik elhagytak engem,
s a nőekkel halok meg lassan,
akiket én hagyok el,
emléketek verdes csak immár fölöttem,
mint két élő szárny,
melyek közül kipusztult már a madárka,
nyelvemmel belehajoltam a szátokba,
nyelvetekkel belehajoltatok
a számba,
szememmel a szemetekbe
és szemetekkel a szemembe,
életemmel az életetekbe
és életetekkel az életembe,
még a beleim és a zsigereim is értetek
dolgoztak, ha az enyéme voltatok,
s amikor elhagytatok éppen,
azért, hogy túléljelek benneteket,
szerettem volna, ha egyszer is a helyetekben lehetek,
s átélhetem,
előbb külön-külön,
aztán egyszerre mindazt a kéjt,
amit egyenként éltetek meg velem,
de vajon túlélné-e,
túlélné-e az ember
a gyönyört, ha egyszerre szakadna rá,
amiben egyenként részesítették vad kedvesei,
s amibe kedvesei is egyenként örültek bele
újra meg újra,
egyenként minden vak kéjben hörgő szelid szüz,
s minden angyalarcú kurva,

gondoljátok meg,
gondoljátok meg, ti mind,
kiknek életéhez a magamét hozzá élem,
ha szemetekre nem és nem és nem akar jönni az álom,
és nem és nem és nem és nem akar megvirradni köröttetek,
maholnap negyvenéves vagyok,
életnek egyre rútabb,
de egyre szebb és szebb halálnak,
ó,
hányszor öltözködtem testetekbe,
a hajatokat öltöttem magamra,
leheleteteknek csecsemő illatát
vagy részeg bűzét öltöttem magamra,
a bőrötöket,
karotokat, combotokat öltöttem magamra,
ágyékokat selymét, bársonyát,
s veletek együtt
magamra öltöttem a torz mindenséget,
bolygók, meteorok közt szeretkeztünk,
 kozmikus csillagporban fulladoztunk,
ha nyomta oldalátokat valami
holdat, napot vettem ki alóla,
tollpihét,
vak szobáitokban
megbámult minket tükrötök,
mely pokoli bendőként nyeli el
és rejti magába minden titkotok,
hányszor,
ó, hányszor öltözködtem nagy,
benső csöndetekbe,
szátok sziklakövei közül
öntudatlan előbugyogó hangotok
forrásvizébe,
izmaitok rángásába,
húsotok halk remegésébe,
hányszor szerettem volna
látni magam a szemetekkel,
hallani magam a fületekkel,
érezni szagomat az orrotokkal,
ó, hányszor,
hányszor néztem testetek a testemmel,
falloszom hányszor méregette melleitek, hasatok,

hányszor kacsintott össze szemetekkel, szátokkal,
hányszor bámészkodott vulvátokban,
testetek által
a világ
tárult s tágult ki előttem valahányszor,
testetek volt a tavasz,
testetek volt a nyár,
testetek volt az ősz, a tél,
testetekben a vadon szólt –
ág reccsent, levelek zizegtek,
avar zörrent,
almafákkal szegélyezett utak voltatok,
komótosan poroszkáltam
vagy éppen szaporábbra fogtam lépteim rajtatok,
s mint akinek ezernyi dolga/útja van,
akárhányszor buktam is el,
talpra szökkentem
untalan,
letéptem a körmöm,
hogyan beléje ülve
hajózhassatok át az éjszakán,
kitéptem a hajam,
hogyan azzal bélelve ki vackotok,
vészeljétek át a telet,
a magány boltíve alatt álltunk,
bőszén záporoztak ránk a csillagok,
árvák voltunk,
elhagyottak,
boldogok,
itt kuksolok most,
akár tengermélybe merült bűvárharangban,
szobám magányában az éjszaka fenekén,
és nem és nem és nem akar jönni az álom,
és nem és nem és nem és nem akar megvirradni,
maholnap negyvenéves vagyok:
lovagoltam hintaló-napokon,
átbukdácsoltam göröngy-éveken,
s szelek tépik, íme,
bősz esők porlasztják immár
szikla-szép életem,
s jó lenne tudni,
jó lenne végre tudni,

szeretkezéseinkből magatokra emlékeztek-e csupán,
vagy belőlem is megőriztetek valamit,
megőriztéték-e az öntudatlan harapást,
mellyel nyakamba, vállamba,
karomba martatok,
mert én őrzöm fogaitok nyomát,
ami fájdalom volt tegnap,
élő emlék ma,
gondoljátok meg,
gondoljátok meg, ti mind,
kik szerettetek, s ti is, kik nem,
kiket engem szeretni vagy nem szeretni
teremtett az isten,
egymás által –
mint árvát az árva –
mi végső soron magunkat
rúgtuk, haraptuk, tömködtük át
az örökkévalóból
az örökkévalóságba.

A vetkőzés. Változatok a teremtésre (1985–1991)

Papírt teszel magad elé,
ceruzát.

A papírról lesöpröd a havat,
lepöckölsz róla egy eltévedt csillagot,
megfosztod lombjától a ceruzát,
letördeled gallyait,
lesöpröd fészkeiket.

Hiányával él benned most a vers,
s hiányával éltet téged is.

Végigsimítod homlokod,
akár ha hideg, idegen tárgyat érintenél,
akár ha hideg, idegen tárgy érne hozzá.
Szemüregedből két parányi bolygó
parázslík a vak éjbe.

Hosszú,
elviselhetetlenül hosszú az éj,
világok pusztulnak
és világok születnek benned,
s isten is unottan malmoz az ujjjaival,
míg papírra kerül az első jel.
Elviselhetetlenül hosszú a lét,
a nemléttel hosszabb önnön magánál,
s néked itt e földön,
létedben kell megélned
a nemlétedet is.

„...minden arra való a világban, hogy nevén
nevezzük, megérintsük, emberivé tegyük,
minden dolgot, minden létezőt –
megszámlálhatatlan, mi minden vár
szabadító szavára...”

Artur Lundkvist

„A püspök felemelte mutatóujját és végignézett a társaságon...” Éppen reggelizett; lágytojást evett üveg pohárból, bőven meghintette sóval, pirospaprikával – borsot nem szórt rá, undorodik a megborsozott lágytojástól –, összekeverte, kiflit tört hozzá, amikor váratlanul eszébe ötlött ez a kép. De honnan? Eltöprengett. A kép, alighogy felvillant, a következő pillanatban már el is tűnt a szeme elől. Próbálta újra felidézni, legalább a püspök arcát, ruházatát, hogy ezzel valami többet is megtudjon róla, meg a társairól, akik némán túrték a püspök bizonyára szúrós tekintetét. Hiába. Vajon ott volt-e ő is abban a társaságban? Hányan lehettek és kik voltak még rajta kívül? Rajta kívül, ha ott volt egyáltalán. Minden képhez tartozik valamilyen történet – ez így van, ennyit már megtanult a világból. S eltagadhatatlan az is, hogy minden történethez tartozik valamilyen – döntő jelentőségű – tér, valamilyen idő. Vajon milyen esemény előzhette meg, s milyen esemény követhetné ezt a képet? Milyen tér, milyen idő? Az összefüggések miféle láncolatának része ez a villanás? „A püspök felemelte mutatóujját és végignézett a társaságon...” Vagy olvasta valahol? Hiszen az is lehet, hogy olvasta. De hol? Ha viszont olvasta, akkor aligha lehetett ott ő is. Kevergette a sóval és pirospaprikával bőven meghintett lágytojást. A kiskanál odaodakoccant az üveg pohár falához. Nem, egészen bizonyos, hogy nem olvasott ilyesmit. Előfordulhat, hogy csupán egy megíratlan novella első mondata ez a kép. Egy regényé. Egy drámáé. Egy filmforgatókönyvé. De melyiké? Mindegy, meg kell találnia, hogy melyiké. Meg kell találnia, s ha megtalálta, meg kell írnia. És ha egyáltalán nem is lehet írni olyan novellát, regényt, drámát, filmforgatókönyvet, amely ezzel a mondattal kezdődik? „A püspök felemelte mutatóujját és végignézett a társaságon...” Fölösleges az aggodalom, bizonyos, hogy lehet. Elméletileg: bármi kezdődhet bármivel. Sőt nem is volna rossz indítás ez a mondat. Vagy mégis? Az első mondat mindig nagyon fontos. Talán a legfontosabb. Hiszen eleve kijelölheti az elbeszélés medrét, s ugyanígy félre is viheti az egész cselekményt. Cselekményt? Dehát kik ültek ott, abban a társaságban? Az üveg pohár megcsendült. Nők is voltak, vagy – természetesen a püspökön kívül – kizárólag csak nők voltak? Mikor, melyik térben s időben? Mindig ezzel van a legtöbb baj. A térrel, idővel. Olcsó fogás lenne hozzátenni: na és persze a nőkkel. Különben is el van rontva a délelőtti. Még jó, ha nem az egész napja. El

van rontva, mert föláll, odamegy az íróasztalához és – nem fog eszébe jutni semmi. Só, pirospaprika, kifli, üveg pohár, kiskanál. A legjobb lesz, ha most sétál egyet. Ha körbejárja a lakóházat, a lakótelepet, az egész várost. Vagy beül egy kocsmába, és megiszik egy sört. Esetleg egy féldecit is hozzá. Milyen öltözékben lehetett a püspök úr? Egyáltalán: püspök volt? Biztos ez? És ha más? Vízvezetékszerelő vagy admirális? Puff neki! Akkor kezdheti újra az egészet. Elölről. „*A vízvezetékszerelő felemelte...*” Nem. Nem kell újrakezdeni semmit. Bár csak villanás volt a kép, annyit világosan látott, hogy az asztalfőn ülő férfi püspök volt. Csakis püspök lehetett, nem más. „Rosszul vagy?” – hallotta hirtelen a másik ember hangját. „Miért lennék?” – csodálkozott. „Mert csak turkálgatod azt a tojást.” Fuj. Egészen kihűlt. Az ablakon besütött a nap. A Föld szabályosan járta Nap körüli útját. A Naprendszer működésében a tudósok aznap reggel nem észleltek semmi rendellenességet, semmilyen váratlan eseményt. „*A püspök felemelte mutatóujját és végignézett a társaságon...*” Vendéglőben a kihűlt lágytojást mindig visszaküldi. Fuj.

Én

Én. Hányszor mondom:
én, én, én, én. Én.
Mi van e mögött?
Mi van e szó mögött,
s a mögött,
hogy annyiszor mondom:
én. Én, én, én, én.
Én: kőbe hajló rózsza.
Én: végsőt csobbanó sivatag.
Csontra meztelenedett ujj,
s a köréje tekert
hajszál,
mely sosem volt senkié.
Szemüregem kiszikkadt tenger medre,
mélyén fényben fel-felcsillanó kagylóhéjak,
kihűlt képek,
megíratlan metaforák
holt meteorjai.
Én: kozmosz remegése, dübörgése.

Én: a semmi dobhártyája.
A semmi szeme,
mellyel rálát a meglevőre,
s a nemlevőre is.
Én. Hányszor mondom:
én, én, én, én. Én.
Mi van e mögött?
Mi van e szó mögött,
s a mögött,
hogy annyszor mondom:
én. Én, én, én, én.

Én vagyok, én

Én vagyok ez a kéz,
ez a száj, ez a szem, ez a homlok,
én vagyok, én.
Ez a lehelet és ez a testszag is én vagyok,
s az ujjperecek e roppanása nemkülönben.
Szüntelenül beleköltözöm
elmozdult mozdulataimba,
megbotlom elhagyott lábnyomaimban.
Én vagyok az a prosztatás, mérges öregúr is,
aki már soha nem leszek,
s a halott,
akit valaha megszült anyám.
Mögöttem kóbor szelek dünyögnek, énekelnek,
isten könnycseppjeit virágzó barkaág díszeleg előttem.

A másik

Kitörné csontom rácsait
húsom falán dörömböl
egy másik ember s ha tudna
kibújna bőrömből

Kibújna és futna tőlem
menekülne messzire
és én kíváncsian nézném
nélkülem élni bir-e

De mégsem hagyhat el soha
hiszen teste az enyém
és bármelyikünk szóljon is
mindketten azt mondjuk: én

Az egünk

Egy őrülttel társalkodom napok óta
vele élek azazhoggy bennem él
nem sejti senki a létezését
csak én tudom
hoggy velem van szüntelen
beszélek hozzá és viisszaszól
leheletétől megolvadnak a kövek
a kiürült űr felzeng szavától
hajam színe a haja színe
s az ő szeme villan a szememben
a mozdulataitól oly jellegzetesek
a mozdulataim
hanghordozása alapján ismerni rám
ha megszólalok
egy őrülttel társalkodom napok óta
én kérdezek – ő válaszol
azután ő kérdez – s én felelek
nem tudom mit akar
nem tudja mit akarok
felnézek az égboltra s azt mondom:
„Az egem az eged”
s ő azt:
„Az egünk”

A halott fölkél az ágyból
kiballag a fürdőszobába
tükörbe néz
s az arcomat látja benne
fogat mos
törülközik általam
mindenütt a nyomomban van
reggelizik velem
az asztalra könyökölök
tenyerembe rejtjük
fejünket
velem együtt ül a vécén
beszél a számból
érdemeim erényeim
néki köszönhetem
vétkeimért
őt okolom
lépteim koppanásában is
az ő léptei énekelnek
döglött macska nyávogását
hallom a fülével
kővé merevült virág illatát
szívom magamba az orrával
s a szemével látom
mint temeti be magát földdel
egy béna sírásó

I. A városra rácsukódik

október van és alkonyodik
szememben neonreklámok fénye gyúl
ablakom alatt a rákóczi út hömpölyög
koponyámban láthatatlan istenkéz matat
módszeresen tünteti el belőle
a gondolatokat emlékeket
ürességet rak a helyükbe
dolgozom még

ám a lélek
az éjszakára
készül bennem már
szeretnék egy kutyát s érzem
lábaimnál szuszog békésen
pedig nincs is ott
meztelenül állok a zuhany alatt
nehezen vagyok már frissebb
fáradtabb bármitől
minden lefekvéssel
a halált próbálgatom

ha végigmegyek a lakáson
jön mindenhova velem
a városra rácsukódik a szemem

II. Fönről csillagport

a városra lassan rácsukódik a szemem
az éjszaka egyelőre álmomban történik meg velem
a semmit próbálgatom ilyenkor illik-e hozzám
s illik-e a halál ajkához szám
sűrű feketeség vesz körül melybe pókfonálon
alá-aláereszkedik még egy-egy kósza álom
melyben egyre inkább nincs és nem történik semmi
mely nem is marasztal de nem is kényszerít már menni
aztán az egyre nehezebb ébredés ha múltán az éjjel
a szemem megtelik vakító-bántó fénnel
mely onnan egész bensőmre tovább terjed
s futótűzként föléget fölperzsel mindent bennem
életemben egyre több az üszkös csonk a füstös orom
és egyre sűrűbben száll kavarg bennem a korom
csontjaim karóin varjak rikognak
a tegnap a ma s erőtlenül a holnap
míg eltelik lassan az utolsó nyomorult órá
s fönről a semmi láthatatlan csillagport szór rám

Éjszaka van, a reggel messze még
ásító ürre bámul ablakod
szorongásaid bíbor virága
bontja szirmát e kései órán
zúgva zúg félelmeid fenyvese
képzeltéseiteid ellepnek mint ki
szavannák sárgult fűvében gázol
riadtan fülelsz apró neszekre
melyek zuzmóként telepszenek rá
agyadra s szived is megülik végül
apró szúrások gyors nyílallások
tóparti nádasa ring testedben
hideg kőbe mártod szép kezedet

Összeszededetem magam reggelenként,
mint akit az álom darabokra szerelt szét.
Ez itt a karom, a fejem,
ezek itt a zsigereim, s ez a lüktető
húscsfat: a szívem...
A helyükre illeszttem részeim,
szemüregembe visszahelyezem a szemem,
meglelt tüdőmmel elvégzek
néhány légzőgyakorlatot,
majd fogat mosok,
s megvakarom a halántékom
alá visszakerült fülem.
Visszanéz rám,
s egésznek mutat fel a tükör,
suhogást hallok a fürdőszoba ege alatt,
köröttem Eufória kisasszony
lebeg,
tapsikol
láthatatlanul.

bogár mozog szembogaramban egy fűszál hegyén
paták kopognak köröttem
patak szalad a lábam előtt
a világ millió tétova
s millió rejtett célhoz igazodó mozdulat
mi más lenne az egész
ha nem a részek
önfeledt zsongása
miközben Isten állig felhúzott
térdekkel kuporog bennem és fázik
elkéült ajkamon is láthatjátok:
elkéült az ajka
fogam vacogásában is hallhatjátok:
vacog a foga
szirmait bontja köröttem
és szőke haját langy szelekkel fésülteti a nyár
vastag sugárban dől az égből a fény
elhagyott és megálmodott asszonyok verejtékének
mámorító illatával a világot lélegzem magamba
ám bennem hull és hull és hull a hó
és üveges szemmel bámul maga elé Isten
bajuszán megvillannak fagyos leheletének üveggyöngyei
szemöldöke ereszéről megőszült jégcsapok csüngnek alá
kibámul szememen a nyári ragyogásba
s azt motyogja maga elé i g e n
azt motyogja maga elé n e m

A szememnél kezdődik a kozmosz,
de befelé növekszik, tágul.
Bolygók keringnek koponyámban,
fénylő lángcsóva csap ki a számból.
Holt kövek, izzó napok hevernek
bennem egymás hegyén és hátán.
Velem kárhozik el az Isten
és velem üdvözülni itt a sátán.

Torkom szárítja szemem szikkasztja
az itt-lét orkánja
ez az öldöklő számum
elmaradnak mellőlem emberek állatok
lassacskán már az isten is rám un
élek *-telen* és *-talan*
a munkám lélektelen
kószálok céltalan
s részegnek hisz mindenki aki lát
meg-megbillen fölöttem az ég
mint madarak szárnyai alatt
a világ
mulatságos lehetek így
igazán mulatságos
akár egy énekes kabóca
én
a semmibe bomló hús
színésze
bohóca

Elbűvölve figyelgetem időnként a testemet, miként teszi rendületlenül –
ámbar nem rendíthetetlenül – a dolgát. S miért éppen úgy, ahogy.
Miért épp a bajuszomban jelennek meg, példának okáért, az első ősz
szálak, s miért éppen azok, amelyek. Az ég: szememből kiszökött kék-
ség. A tükör nem az arcomat mutatja, hanem ami az arc, a bőr mögött
van: az izomrostokat, a felszívódott nedveket, a kéklő húst, a szuvaso-
dó csontot. Éjjelenként a semmivel beszélgetek a testem által: a semmit
szólítom vérem áramlásával, gyomrom hirtelen mordulásával, derekam
roppanásával, anyagcsere-folyamataimmal, s ha elalszom, bennem a
semmi alszik el. Nehezen jutok már egyről a kettőre. Hiába virulnak
még bennem a dac, a konok akarat virágai, s hiába pompáznak
a szívárvány színeiben. A saját fogsoromba harapnak fogaim.
Elbűvölve figyelgetem időnként, mely oldalról támad a ha-
lál. A lábam attól is megbotlik már, hogy lehetősége
van a botlásra. Hovatovább már csak any-
nyi erőm marad, hogy átbetorkáljak
az anyagtalanba, s elfogyjak
lassan, miként ez a
szebb reményű
vers
is

.

Hallom, hogy nő majd testemből a fű.
Szívembe miként marnak a kotrógépek,
s hogyan dolgozza fel az esővizet
és a hólét a vesém.
Kiüresedett kagylóhéjjá válik a végtelen tér,
egyszer-volt tenger:
a belőlem kiszakadt idő zúg,
muzsikál fel benne.
De még kedd van.
Addig még szerda, csütörtök.
Elkapok egy labdát,
amit gyermekkoromban dobtam el.
És tovább dobom:
elkapom-e még?

Megütnek, feljajdulok,
de csak évek múlva hallani a hangom.
Piros kutya csahol bennem:
a vér;
Homérosz kialudt szeme
süt rám az égről.
Szám megnyíló barlangmélyében
eleven test tüzel:
a nyelv matat, piszmozg
a vöröslő félhomályban,
világokat formál testtelen szavaimból.
Amíg fű nem nő belőlem,
s szívembe nem marnak a kotrógépek.
Amíg meg nem szűnnek határait,
melyek pontosan megszabták mindig:
mit,
 mikor,
 meddig;
amíg mindenütt jelenvaló,
azaz mindenünnen hiányzó nem leszek.
De még kedd van.
Addig még szerda, csütörtök.
A hús,
a csontvelő,
a test nedvei,
a drága enzimek
mégis hallják már a harangszót.
Pedig csak készülődik.
Még csak készülődik,
szárnyát próbálgatja tétován
fém-hideg fészkében.
A bronzban.

A holdól mint sebből a vér
ragacsos fény szivárog
patkány surran át az utcán
háztetőkön macska nyávog

Cibálja odakint a szél
az éj csillagos bokrárt
szobád barlang-homályában
ezernyi rémes árny ront rád

Majd szép szerveid szavaid
kéklő ködökbe tűnten
szétfröccsennek azután
lebegni kezdenek az űrben

Farkasok, bárányok szeme kiürül lassan.
Elhagyott üvöltés, bégetés leng a táj fölött.
Csecsemő álmaim agyveleje kiloccsan.
Kitódulnak számból a ködök.

Testem-országom,
hontalan' – hazám,
lettem: szolgálom,
görcsökben, lazán.

Síkja hasamnak,
ágyékom: berek,
marnak, harapnak
elvadult ebek.

Bőröm: határom,
rejteks a szívem;
testem, magányom
benépesítem.

Vagyok magamra
utaltan, fázón,
létem magasba
emelem: zászlóm.

*„És kérdezé tőle: Mi a neved?
És felele, mondván: Légió a nevem, mert
sokan vagyunk.”
Márk, 5, 9*

Néha megrettenek: mennyi múltam van,
külön-múltú a kezem, szemem, orrom,
s minden kis részem. A világot hordom,
a teremtetet mindegyik múltamban.

S mindegyik: más-más ember ígérete,
aki lehettem volna, de nem lettem.
Mégis folyton őket érem én tetten
magamban, s ők kérdik mindig: kérek-e

ezt, azt – mutatva: ez a rossz, az a jó,
s hatalmam is, ha van, másoktól való,
e sok ember mégis eggyé lett bennem.

Mert vagyok az egyszemélyes légió,
poklok minden kínja, s minden égi jó
zúg, örvénylik öntudatlan testemben.

Akit igazán szeretünk, szeretünk

A húsát is szeretjük annak,
akit szeretünk,
a vérét,
fogzománcát,
szelid zsigereit,
deoxiribonukleinsavját.
Akár törött edénycserepeket,
letűnt sorsok, kultúrák holt tanúit a föld,
emlékezetünk évezredes hordalékai alatt
úgy őrizzük meg azt,
akit igazán szeretünk:
rég elfeledve is kötőanyagunkká éltük őt.
Amikor belélegzem
halkan dudorászó leheleted
légtérben elvegyült illatát,
több száz kilométer távolságból is
meg tudom különböztetni mások leheletétől.
Ha meghalok,
a síromon nőtt virág belőled,
csókjaink közben lenyelt nyáladból való is lesz.
Ha kiveti magából egykor
lecsupaszult koponyánkat a föld,
varratainak kusza írásjeleiből
annak neve is kiolvasható,
akit igazán szeretünk,
szeretünk.

Várlak; vár a húsom, a vérem,
vár minden sejtem,
hogy a mindenséget belőlük
beléd temessem, rejtsem.
Várnak hónom alatt az izzadságmirigyek,
szememből, lásd, üdvözlésedre egy angyalka kilibeg.
Vár számban a nyál,
hogy rászáradhasson combodra, nyakadra,
várlak, hogy én benned,
s te bennem ismerhessél magadra.
Eseményeit tőled várja a koponyámba zárt történelem,
kéz a kézben várakozik rád ösztöneimben
az öröm, a félelem.
Esőzzél, havazzál rám,
ezt várja tőled tüzesen izzó bőröm,
várlak, innen és túl minden pokoli
bugyron és körön.
Várnak a hajszálaim,
hogy beigyák ágyékok illatát,
várom, hadd röppenjen a szemembe merevült képen
egy melled közül felröppenő pille át.
Füledre várnak szavaim, meséim,
vár a vesém, a májam, a lépem,
ha nem volnál,
megmerülnék érted a nemlétben.
Ideiglenes lakója a létnek –
hontalanul, megtúrten,
rád várok ebben az istentelenül kiürült űrben
a semmiből egy testbe –
testembe tűnten.

Zs.-nak

December; karácsony közeleg.
Jöjj hozzám, jöjj kicsit közelebb.
A földet ellepik ősz ködök, nagy havak.
Esténként tőled is, nekem is – védd magad, add magad.
Ölelj át, ölelj hát karodat, magadat – életed kitárva.
Pici kis Jézusnak magunkat szüljük, jöjj, bele a világba.
A három királyok már útnak indultak.
Kísérik őket, nézd, eljövők, régvoltak.
Életünk egén fenn egy csillag kigyullad.
József és Mária most összeborulnak.
Jöjj hozzám, engedj hát egy kicsit közelebb.
December; karácsony közeleg.

Zs.-nak

Nincs bennem dac nincs bennem alázat
ölelj most úgy ölelj
ahogy anyád is ölelhette apádat
amikor a semmiből világra álmodtak téged
amikor megálmodtak e süket világ zengő énekének
ölelj most ölelj hát ahelyett
hogy magadat magányod futóárkába ászod
ha engem ölelsz az ódon égen csillaggá nyílik
minden elvakart pattanásod
hogy befogadjalak orrom fülem szám és szemem nyitva lám
ha rád nézek a végtelenbe nézek
s általad a végtelen néz vissza rám
ölelj ölelj hát nyíljon rám
a te szemed is szád orrod szép füled
ha nem volnál
nem én
Isten lenne magányosabb nélküled

Zs.-nak

A szobában a másik ember alszik, a másik.
 Én a konyhában babrálgatom az álmatlanság rózsáit.
 Szirmonként számolgom a percek, órákat.
 A halál rám most minden oldalról egyszerre támad.
 Aztán vonatra szállok, az első hajnali vonatra.
 Csak utazom, s nem gondolok se erre, se arra.
 Reggelre vissza is érek, mint ki egy álomba tér meg a valóból.
 S ha megkérdi a másik ember: „Hogy aludtál, kedves?”,
 fejét gyengéden vonva fejemhez,
 azt felelem: „Jól, jól.”

Zs.-nak

Állok szavaid kivégző osztaga előtt
 elfeledve magamban mindent türelmest tülekedőt
 ki mind én voltam valaha
 míg egészen be nem havazott közönyöd hava
 most már semmi se fáj semmi se bánt
 ha van isten ő majd felránt
 magához a könnyű egekbe s ha nincs az sem érdekel
 a természet majdcsak újból szétbont szétszerel
 ha már így egyberántott valami téves őserő
 ez még a nyár? vagy már az őszelő?
 kérdem s hogy közben enyém voltál az ad most erőt
 nyugodtan állni szavaid kivégző osztaga előtt

Zs.-nak

Éjszaka van, alszik ilyenkor, alszik a hús is,
álma emberi, vidám is, bús is,
alszik a hús, a bőr, a haj,
a vér, a szív is aludni akar,
fogak rácsa mögött a nyelv is alszik,
álmaimban, mondd, mit akarsz itt? –,
alszik az emberben múltja, jövője,
ó, nézd, milyen szánnivaló most, milyen póre,
a legpórébb talán ilyenkor,
amikor álmai bunkerében dekkol,
alszik a hús, a húsom,
takaróm öntudatlan a csillagokra rúgom
s elsötétül hirtelen az égbolt,
eltüntetve mindent, ami az imént még volt,
álmomban rázom a semmi bokrárt,
és nem gondolok rád,
és nem gondolok rád,
s a húsom se gondol, többé az se gondol,
kifogytam már, s kifogyott a néked mondott mondatokból,
áthúzom a teremtest, melynek te is köszönheted léted,
még ha magamat is át kell húznom véled,
alszik a húsom, a kezem, szakállam, hajam,
éjszaka van,
éjszaka van,
éjszaka van.

Búcsú Zsókától

Bedesztkázom szemedet
kiköltözöm belőled
ölelésed elhagyom
verje sűrű gaz fel öled

Hontalannak hazája –
neked ő talán semmi

zord gödör a hiányod
ne félj be fogom temetni

Koporsófedél az éj
szögei a csillagok
süket csönd vagy fülemben
mert szádban én is az vagyok

Szerelem

Juditnak

I
Ne menj még.
Ha felöltözöl,
fázom.

II
Álmodtál rólam,
s én reggel
az álmodból ébredtem fel.
Szemem bántja
a szemedbe zuhogó fény,
tagjaimban tagjaid
ébredés utáni zsibbadtsága.
Arcomra kiült a mosolyod.

III
A testedbe öltözöm.
Fázósan húzom össze s gombolom be magamon
a bőröd, életed.
Külön-létem magadévá
ilyképpen élheted.

IV (C s ó k)
Az általad belélegzett levegő
az én tüdőmbe kerül,
s a tiédbe, amit én lélegzek be.

A táplálékomban levő keményítőt
a nyáladdal számba került
ptialin bontja dextrinekké.
Bőrömbe beléivódik bőröd illata,
az emberek sokáig
azt hiszik enyémnek.

V (F é n y)
A fény vagy, mi fölébreszt reggelenként,
Isten szeméből sugárzó fény.
S hogy legyen, aki higgye Istent,
azért vagyok én.

Juditnak

Holan mondja: szeretné megcsókolni kedvesének a hangját.

Ő kérdezi: meg lehet-e csókolni vajon a hangot?

Azt hiszem, igen.

Miként hallható a másik ember testszaga is. S miként szemének
színe belélegezhető. És miként mélyen magunkba szívhatók a mozdu-
latai, megízlelhető a sóhaja és ujjainkkal végigsimítható az élete.

A másik emberé, akiben te az éjjel vagy, s aki megvirrad benned
napra nap.

Akinek az álmait álmodod.

S aki tapint, lát, hall, szagol, ízlel neked.

Vacog a fogad, mert fázik, a mosolyoddal mosolyog rád, gyalog-
utadtól fáradt lábát masszírozza fásultan.

Fejetek fölé borul és betakar a lombos úr.

Azt mondjátok:

„Fejünk fölé borul és betakar a lombos úr.”

S azt is:

„A szemünkre szép lepke száll.”

Szép vagy. Szemed nyíló teavirág,
de mégsem tudok ma nevetni rád.
Köröttünk, nézd, böglyök seregelnek,
bennünk halottaink énekelnek.

Egy éjjel álmatlan forgolódva az ágyban
arra eszméltem, hogy szobámban
hirtelen éktelen suhogás támad,
s rögvest meg is pillantottam apámat,
a harminc éve, vagy tán régebben is holtat,
amint íróasztalomnál ülve csöndesen dalolgat,
csont-ujjaival kopogtatva hozzá az ütemet,
miközben eltöprengve figyelget engemet,
talán álmaim vigyázza ekként,
kikelve sírjából éjjelenként,
talán csak képzelődtem éppen,
s nem apám,
maga a halál ült asztalomnál a széken.

nem halt meg apám nem csak madárrá változott
itt röpköd azóta koponyám ege alatt
kinéz a szememen kirikkant haj a számon
szárnyával a végtelen időt méri bennem

Kozmikus szél söpör végig ezen a pörsenéses csillagon
Megemeli városainkat falvainkat
Megbontja zárt mértani rendszerük
A fénytelen égboltra fölszállnak
A hold-sárga tehenek és hold-sárga villamosok
Eső surrog a tehenek tőgyéből
Az egyik villamos ablakából kihajol halott apám
Por s pernye kavarog por és pernye csak
Borostás-arcú kisgyermek keresi
Árva anyja kezét

(Vázlat-töredék)*

Abban a pillanatban, amikor megszülettem, elveszítettem az anyámat. Nem, nem a szülésbe halt bele, mint annyi asszony, akiket megszerettem; akiket megszerettem, amikor elvesztettem; nem, nem a szülésbe. Csupán annyi történt, hogy amikor kiszakadtam belőle, erre persze csak később, jóval később jöttem rá, el is távolodtam tőle. Eltávolodtam tőle, s ezzel végérvényesen és jóvátehetetlenül elveszítettem őt. Eleinte embertelen kínokat álltam ki emiatt, de már nyugodt vagyok. *Nyugodt vagyok, mint a holtak.*¹ Embertelenül nyugodt.

Féléves voltam, amikor először találkoztam a halállal. Órákig szorongatott² a karjai közt, de végül is megmentettek. Úgy mondták, apám volt az, aki elrohant velem orvoshoz. Azután meghalt. Ő volt az első halottam. A haláltól azóta is félek. Amikor a sírba tettük őt, úgy képzeltem, most már nincs és nem is lesz senkim, aki megóvhatna a haláltól. Szóval, kimondatlanul is kimondhatatlanul félek. S talán éppen e már-már beteges halálfélelmem miatt kell a halállal minduntalan szembenéznem.³ Ez a félelem kezdetben olyan erős volt, hogy szinte fizikai fájdalmat okozott. De nagyon sok minden fájt még akkoriban, s csak lassanként sikerült megértenem: ha élni akarok, felül kell kerekednem a fájdalmaimon. Azóta nem sírok. *A fájdalmait már a csecsemő is kisírhatja, már a kiskutya is. Le van a szarva a fájdalmaim.*⁴ A szembenézés felülkerekedés.

Gyermekkoromban sok minden akartam lenni: pilóta, költő, tengerész... De mindegyik mesterségnek túl sok köze volt a halálhoz, s én minél messzebb akartam kerülni tőle. Az életet választottam azzal, hogy sírásó lettem. Az ellentmondás, meggyőződés és hitem: látszólagos – valamennyi mesterség közül a sírásóké a leginkább életigenlő. Ők azok, akik minden mozdulatukkal a halál ellen feszülnek; nyáron vagy télen, ősszel vagy tavasszal – egyre megy, megnyitják a földet, megtörlik a homlokukat, isznak néhány korty rumot és gyermekeiknek, unokáiknak az életről mesélnek. ...*a külső ember romlásnak indult bennünk, a belső napról napra megújul.*⁵ Álmodnak is olykor, de csak ritkán; sokkal többet tudnak ők az álmokról, mintsem magukhoz engedjék őket.

Engem a legnehezebb munka, a legkeményebb föld sem tud kifárasztani; a sírásók általában fáradhatatlanok. Nyitott szemükbe temetkezik a világ...

* E szövegtöredék az abszolút sírásó hagyatékából került elő.

1 Hervay Gizella: *Honfoglalásom káromkodás*

2 Ringatott?

3 Sőt már a halálfélelemtől is félek.

4 Hubay Miklós: *Álmok és mítoszok*

5 Szent Pál levele a korinthusiakhoz

Nagymama szeme fénye
felszívárgott végleg az égbe
Onnan ragyog sugárzik vissza
millió virág azt issza

Nagymama gyöngé hangja
átszívárgott a madárdalba
s hogy övé bár nem tudja senki
a világot telezengi

Tűnődés közben történt, eltűnődve mondom,
képeket pillantottam meg egyszer az égbolton,
csak úgy keret nélkül – D. I. aggatta őket oda,
hiszen szerinte: a ráma a képeknek csak kaloda,
ott ragyogtak hát a déli verőfényben rámátlanul,
miközben festőjük itt aludta részeg álmát alul,
itt, a földön, hiszen e helyt van pokla, édene,
hol kinyíllhat kínjában sorsa, lényege,
s fest, fest vadul, azután kábán szétekint
és az égboltra aggatja képeit.

Makákó: árnyam hintáz a lámpafény liánjába kapaszkodva
Tegnap tegnapelőtti s még korábbi szavaim madarai rikongnak
Bútorok könyvek kövér levelei közt motoz az éjszaka szele
Papír tisztásán tüzet rakok: piros tintám lángja felcsap az égig
Elfelejtett terveim vágyaim kígyói sziszegnek rám a fotelok bokrai
mögül

Holnap álmaim holnaputáni szorongásaim serege les rám
Az ágyam fölötti falipolc lombjai közül
Manók: ruháim susorognak a szekrény odujában
A szőnyeg rothadó avarjában lábnyomaim bogarai férgei nyüzsögnek
Nagyot reccsen sánta székem ha verset írni ráülök
S e reccsenésben saját hangjára ismer
Az öreg isten

Vérehulló alkonyat
fürdetgeti arcomat
ragyog köröttem minden
s elszürkül szemeimben
de csak bámulom báván
mint angyalarcu sátán
hogy isteneit az ember
ragaszkodó rettenettel
miként cipeli hátán

Csupa seb

Csupa seb az éjszaka,
csillagaiból vérzik,
amit megépít a kéz,
leromblja az ész itt,
s amit az ész megteremt,
a kéz húzza azt át,
csupa seb az éjszaka,
felém fordítja arcát.

Harangzúgásban

Harangnyelv a föld
szédülten verődik a semmi bronzfalához
vakon élünk és süketen nem-szűnő kozmikus harangzúgásban

Egymással szemben

Ülünk egymással szemben
és nem látjuk egymást.
Mintha nem ugyanabban az időben
ülnénk egymással szemben,
hanem néhány éves, évszázados eltéréssel.
Mintha nem is ugyanabban a térben.
Mintha úgy ülnénk egymással szemben,
hogy egyikünk már rég nem él.
Vagy úgy, mintha még meg se született volna.
Mintha egyikünk egy másik időből,
s egy másik térből hajolna át ebbe a mostaniba.
Egy másik létből.
Ebbe a mostaniba,

melyben egymással szemben ülünk
és nem látjuk egymást.
Beszélgetünk egymással
és nem halljuk egymást.
Noha visszanezünk a másikkra
és visszaszólunk neki.

(Saját húsa-foszlott koponyáját tartva kezében
mereng a dán királyfi.)

Virrad

Zalán Tibornak és Katona Imrének

virradnak körben
lassan a hangok
álmából ébred
dűnnyög a tó
virrad az ég az
élők és holtak
szemében immár
megvirrad bennem
szívem és májam
kéklő derengés
járja át lassan
szép zsigereim
most kapja vissza
színét alakját
minden a fénytől
kívülről töri
tojáshéj burkát
fel a bentlevő

Soltvadkert, 1985. augusztus 2.

Öltözködik, lám, az ember,
öltözködik gonddal,
türelemmel,
magára veszi éveit, századát,
festékként használja
a nappalt,
az éjszakát,
a történelmet is magára veszi,
a háborúkat,
tükörbe néz, s magán
nagyokat mulat:
bőrét, arcát is úgy vette magára,
s irigykedve pillog bogárra,
madárra,
hiszen szárnyat is szeretne,
s röpteti máris szárnyaló szerelme;
öltözködik,
öltözködik, lám, az ember,
hűségét kedvvel
ölti magára,
s hű ebként követi őt csahos magánya,
a hűtlenkedések, indulatok is
páncélingként feszülnek
életére,
kívülről sebezhetetlen:
befelé csorog hát vére,
akár a kabátot gombolja magára
városát, hazáját,
bennük halottait, s valamennyi
halhatatlan kedvesét,
aráját,
haja is öltözteti,
haja sötétje, fehérre,
a csillagos eget húzza kucsmaként fejére,
nyaka köré a szelet
tekeri sál helyett,
majd teljes díszében szétekint,
körötte minden pusztá képlet, ábra,
s nagyot legyint,
nagyot a világra.

Megy az ember, megy

Megy az ember megy megy előre
Fűre földre lép a lába aszfaltra utcakőre
Utazik földön föld alatt vízen víz alatt levegőben
Megy megy frissen fáradtan betegen jó erőben
Útjai spirál-alakban kígyóznak előtte végtelenül
mígnem az ég kékje
nyitva felejtett szemébe végtelenül

Megy megy az ember előre mint a mozdony
Nem pihen nem nyugszik megy örökmozgón
A semmiből világot teremtő Isten terhét cipeli hátán
Könnyű lábbal akár ha ő maga lenne a kecskelábú sátán
Lefele lépked a lépcsőn de fölfelé halad már régen
s mire a legfelső szintre fölér
lent lesz egészen

Hogy zeng föl

Időnként
talán valamelyik szállodaszobában
(az utcáról autóbúgás és villamoscsilingelés
ömlik be vastag sugárban az ablakon)
nagyon magányosnak érezzük magunkat
(nem kapcsoljuk be a rádiót)
csak fekszünk az ágyon
(nem megyünk ki a fürdőszobába lezuhanyozni)
és hallgatjuk elmélázva
(a telefon is néma)
hogyan zeng föl
bennünk
(az utcáról vastag sugárban
autóbúgás és villamoscsilingelés)
hogyan zeng föl
valahonnan
az idők mélyéből
Altamira
Cromagnon

1

Ami volt: rég volt.
S szép is, a fele.
Opál szemben meleg égbolt.
Valaki kopog.
Bentről kifele.

2

Nyíló szájban tenger locsog,
parti sziklák a fogak.
Az ajkak gátján átsap az idő,
feldübörög valahol
egy hideg vonat.

3

Síkok, élek, szögletek,
még testmeleg a párna.
Az asztalon árva óra ketyeg.
Nincs, ki ajtót nyitna,
ablakot tárna.

4

Gazdátlan tárgyak röpködnek
eltűnő szobában szárnyatlan:
szemüveg, fésű, kés.
Emitt földre csúszott paplan.
Testből kiszakadt szédülés.

Egy évszak univerzuma:
tél tere, ideje.
Ajtók nyílnak a semmibe:
befe, kifele.

Vetkőzik lám az ember
 lehullik róla ruha bélyeg rendjel
 vetkőzik – bőréből
 húsából kifordul
 ez a nagy
 végső vetkőzés jutott neki sorsul
 belevetkőzi mindenét a földbe porba
 mielőtt még igazán felöltözhett volna
 néhány perc óra évszak
 s máris pucér
 máris néma és süket és vak
 és lemeztelenedve
 feltárul a benti tér
 vetkőzik az ember
 nem törődve kegyelemmel
 vetkőzik úgy ítél

Acélkék

csörömpölnek az ég acélkék lemezei
 hideg van
 minden acélkékre színeződik át
 a szemed
 a hajad
 a bőrod színe
 s körötte az erdők városok
 és elacélkékülnek szobádban
 a lombok suhogását megőrző bútorok
 acélkékké válnak a mozdulataid is
 és acélkék a belőlük feltörő dallam
 hideg van
 kozmikus kertek kéklenek körötte
 vonítanak az idő kutyái
 arcod holdjára vonítanak
 az űrben

* *A hagyaték további darabjai.*

A pillangó

A pillangó isten álma
míg ő alszik csak addig láthatom
kábán röppen virágról virágra
megpihen vállamon
Azután isten felriad
s a lepke semmivé lesz hirtelen
mintha nem is lett volna itt velem

De se baj
mert teremtőnk megsimogat
óva óv
enni ad

A teremtés dicsérete

Isten teremtett növénykéi
állatkái forrásvizei a gyomrunkban
emésztődnek vesénkben hólyagunkban
löttykölődnek s beleink csatornájában
tekergőznek immár
mi pedig jóllakottan szuszogunk
s álomba merülő öntudattal
elvakkantunk
a teremtés dicséretére
egy-két tunya szót

A macska

A macska – macska,
semmi több,
illetve nem tud róla,
hogy több is lehetne,
s nemcsak lehetne,
valóban több;
a macska – macska,
meg amit gondolok róla,
s ami ugyanúgy hozzátartozik,
mint bármi,

ami a macskát
macskává teszi.

Sétáltatás

szinte megszólal
úgy néz rád időnként íróasztalod
nyugtalan járkál szobádban föl s alá
hozzád dörgölőzik
az ajtóhoz szalad majd
újból vissza a lábadhoz
s megint rád emeli szomorú szemét
míg végül megszánod
megigazítod rajta verseid
azután leballagsz vele az utcára
s ő megkönnyebbülten emeli hátsó lábát
az első vezna fácskának támasztva
majd boldogan körbefutja
a lakótelepet
csak úgy szállnak róla
csak úgy szállnak kavarogva
őrült kéziratlapjaid

Párnacihák: könnyü-testű hurik a szélben

Kiteregetett párnacihák könnyü-testű hurik
járják víg táncuk a szélben
hajladoznak libegnek-lebegnek
élvezik a szabadságot a mozgást
mély lélegzetet vesznek
tüdejük megtelik levegővel
nem nyomják őket gondoktól elsúlyosult fejek
egy-két órára elfelejtik a verejtékszagú
áporodott éjszakákat
az álmodók kicsorgó nyálát
a beléjük maró fogak rémületét
a szeretkező nők fara alatt rájuk fröcsögő férfimézet
a csecsemők tejszagú hányadékát
s a haldoklók szájából kicsurranó vért
az újrakezdés hitével kedvével libegnek-lebegnek

s járják víg táncuk a szélben a kiteregetett párnacihák
s mit sem törődnek azzal
hogyan az ember is valahányszor újrakezdhetné
akárhányszor kezdje is el

Ha a madarak megtehetnék

Ha a madarak megtehetnék
kalitkába zárnák az embereket
fiókáiknak ajándékoznák őket
nevelői célzattal persze
hadd tanulják meg azt a rendszerességet
amit egy ember gondozása megkíván
netán kedveseiknek kedveskednének velük
hozzájuk hasonlítgatnák s róluk neveznék el egymást
idősebb korban társnak is nagyszerűek
ha a madarak megtehetnék
kalitkába zárnák az embereket
időnként élelmet vizet raknának elébük
ünnepnapokon talán egy pohárka pezsgőt is
unottan megcsivitelnék köröttük
ügyes-bajos dolgaikat
s néhányan gyönyörködve hallgatnák
mi mindent össze nem beszélnek
mag- és tudathasadásról
civilizációs betegségekről
általános és speciális relativitáselméletről
egy nukleáris háború veszélyeiről
alakuló és felbomló gmk-kről
életvezetési sajátosságokról
és a szexuális élet
nyomoráról
ha a madarak megtehetnék
kalitkába zárnák az embereket
akik nem kezdenének éhségsztrájkba
nem esnének rabságuk miatt búskomorságba
nem némulnának el kiszolgáltatottságuk miatt
nem mondanának le a párosodásról
gyermeknemzésről

mintha eleve
rácsok közé születtek volna
s akiknek gyermekei a rácsokat
ugyanúgy a természet részének képzelik már
mint a fákat

a fű zöldjét
az ég kékjét

1985. március 29.

Port hord a szánkba

Kivénhedt autócsodák –
döcögnek velünk napjaink
a kormánykerék a kezünkben van
mi a kormányaink kezében
szuperszonikus narancshéj
húz el felettünk az égen
a történelem lovai nyerítenek bennünk
kinek a koponyáját zsugorítják
kinek a máját
kinek a határait
múzeumokat látogatunk
kitömött vekkerórák
digitális fogkefék
bámulnak vissza ránk
üveges szemmel
a vitrinekből
éjjeleink csendjét
Eustach-kürtszó veri fel
megbokrosodott ágyunk
leveti magáról a szeretőnket
majd leveti magát az ablakon
és hosszú tűzcsóvát húzva maga után
eltűnik az űrben
hatlövetű fecskefészek
gyülekeznek a villanydrótokon
közeledik az ősz közeledik a tél
szél fú
port hord a szánkba

szavainkon érzékelhetőkké válnak
a szívritmuszavarok
mondataink könyökvédőt húznak
nyelvéből él a nyelvész
nyelvében él a török
kijelentünk felkiáltunk felszólítunk
noha kérdeznivalónk is volna még
tökéletesek leszünk lassan mindahányan
tökéletes anyajegykezelők
köntörfalrakók
s egykedvűen bámuljuk amint
madzagra kötött lepényt esznek
és zsákban futnak
a játszi angyalok

1986. március 19.

A betolakodók

Betolakszanak
furcsa kis emberkék
tolakszanak be a számba
megragadják
s kényük-kedvük szerint
igazítják a nyelvem
betolakszanak az orromba
módosítanak a szaglásomon
betolakszanak a szemembe
megszabják
mit milyennek
és meddig láthatok
osztályozzák fülemben a hangokat
szavakat mondatokat
néhányan saját testükkel
tömik el hallójárataimat
s az agyamba is befurakodnak
tekervényeiben
éberen járkálnak föl-alá
s azt hiszik
ők döntik el

ki vagyok
ki lehetek
és ki nem

Budapest, 1985. november 2.

Fel-felriad álmaimból

jeges eső veri bőröm
életemre varju károgo
tört tükörbe nézek lassan
ám abból langy vér szivárogo

vagyok akár a teremő
kinek száját felpeckelték
pőre testem eltakarják
halott láncok tépett kelmék

gyűlnek körém hideg férgek
körbevesznek hazug hordák
földre döntenek megaláznak
égboltomat kirabolják

álmaimba ki-bejárnak
álmaimat tatarozzák
fel-felriad éjjelenként
álmaimból Magyarország

Budapest, 1987. május 19.

jöttünk külhonból mind a ketten
 egyenes derékkal térdre esten
 peckes léptekkel csúszva porban
 hontalanul mennyben pokolban
 házunk ágyunk immár ideköt minket
 de hogy szakíthatnánk el onnan idegeinket
 ami innen külhonnak látszik
 míg ott voltunk ez volt külhon ez a másik
 hol befejeznünk is nekünk kell
 amit még odaát kezdtünk el
 tollunkon ajkunkon elégia terem s óda
 hol otthon voltunk egykor járunk csak látogatóba
 s ha az egész nem kerülne sokba
 átruccanhatnánk együtt is Pozsonyba
 illetve nem is oda Bratislavába
 hol megihatnánk barátaimmal egy-két pohárka
 italt valahol s ők az ott maradottak
 a leendő a mostaniak a voltak
 úgy néznének ránk mint bűnösökre
 akik nélkülük úgyse vihetjük sokra
 vagy más alkalommal ki tudja hátha
 volt-hozzád is elmehetnénk Kolozsvárra
 azaz Clujba egykomám barátom
 ha sikerülne átjutnunk a határon
 ahová nemcsak téged engem is köt egy-két emlék
 s ahol ki tudja Mátyás szobra áll-e még
 a Házsongárdban Szisszel és Gizkával
 beszélgethetnénk meg a magunkban hordott halállal
 aztán újból itt teremnének Pesten a Zserbóban
 miként emberéletünk útjának felén ama dantei erdőben
 hogy tovább szöszmötöljünk fogyó napjaink közepette
 míg rá nem jövünk a fene megette
 ha nem is az egészet a felét bizonyára
 s elhitetjük magunkkal épp ez a fele volt az ára
 tűnő szerelmekkel indulatokkal eszmékkal fizettünk
 mindazért amit megtartottunk s ami elmaradt mögöttünk
 hazajöttünk hát...

hazajöttünk?

Budapest, 1987. január 6., március 1.

A Hotel Históriaban lakom
laknak itt velem bácsik és nénik
kik kikönyökölve az ablakon
a rút eget nagybőgőnek nézik

A Hotel Históriaban lakom
köröttem nyüzsg' a sok dáma cafka
támolygok köztük látón is vakon
s esténként felöntök a garatra
A Hotel Históriaban lakom
a reggelim kifli kapucíner
zene szól reng a padló és plafon
csárdás polka s valcer... persze: wiener...

A Hotel Históriaban lakom
hány éve – időtlen idők óta
ellen- itt néha a forradalom
száll ajkamról búsan száll a nóta

A Hotel Históriaban lakom
társaim koldusok meg királyok
pisla csillag kacag ily alakon
ha erkélyemre báván kiállok

A Hotel Históriaban lakom
merengve eljövön s rég multakon
hol mord hőésésben s tűző napon
csendeskesen hasad haj! a tudatom

Két fületem hegyezem:
fura dal a világ,
mást se hallok, mást se itt,
csak iá!-ra iá!-t.

Zengem én is, zengem hát
boldogan iá!-mat,
kidalolom magamból
bíbor
skizofréniámat.

Ádám ír

Zenét hallok ma mindenből
a bútorokból zene szól
dudorászik a lámpa is
a szék az asztal földalol

Énekel a falon a kép
tíz cserépben zeng a virág
s polcaimon több ezer könyv
ma engem is zengeni lát

Danáznak vígan tagjaim
minden hajszálam fűtyörész
zsigereim és sejtjeim –
zeng részeimben az egész

Előttem papírlap dalol
fölöttem a mord mennyezet
hisz most teremtem amiről
az Úr megfeledezett

Mondják: szomorúk a verseim,
és elmellőznek minden formát;
hadd írjak hát egy kedveset, im,
melyet jókedv s boldogság foly' át.

Kötött is lesz mellesleg, szonett,
maga a páírra szállt tökély,
karcsú, légies, mint egy tonett - - -,
s milljom olvasót fog ösztökél-

ni nagy derűre, nyílt mosolyra,
bátor harcra a munka frontján,
s hirdeti majd, ó, semmi kétség

(még ha netán másképp is volna):
űzzön bár falka bűsz toportyán,
az élet szép, azért is szép, szép!

Dunaszerdahely, 1981. szeptember 24.

Ádám álmodik

Trillázó sárgák, tündöklő kékek,
lágy zöldek, puha lilák,
mocori részek, lomha egészek
fürdenek vakító, isteni fényben,
éteri zenétől zeng a teremtet világ
(emitt manna, amott nektár,
az egész, akár egy mennyei Snack bár):
íme, az éden, az édeni éden,
Ádám is itt van, egy bokor tövében
szundi-szundi-szundikál
(nem messze tőle a tudás fája áll),
felhorkan időnként, s körülnéz, hol van,
majd újból elalszik,
álmodik rólam.

Ádám búcsúja

A Weöres-naplóból

Minden egész eltörött? Nosza, jött Weöres Sándor, és nem hagyta veszendőbe menni a részeit! Hulltukban kapkodta el vagy épp a földről szedegette föl minden egész szertefröcsögő, kisebb-nagyobb darabkáit. Aztán újból összerakta azokat. Hiánytalanul, egyet sem elvétele, egyről sem megfeledkezve. Minden színt, minden hangot. Minden illatot, minden mozdulatot, minden álmot... Minden egész minden valóságosan létező és minden nem létező parányát. S olyasmit is hozzá-hozzá-tett, ami eredetileg nem is volt, nem is lehetett része egyetlen egésznek sem. Pontosabban, ami egészen az ő eljöveteleig nem volt, nem lehe-

tett része, amit csak ő talált, mert csak ő találhatott meg, amit csak ő hozott, mert egyedül csak ő hozhatott magával. S ez pedig a világ Weöres Sándor-i többlete, Weöres Sándor-i szemlélete. Csak így, s csak ezzel lett/lehetett teljes a világ, ő maga pedig a világban külön-világ. Külön-világ, a maga teljességében: Weöres-univerzum. És az ember el-elcsodálkozik, hogy létezhetett évezredekig, évmilliókig, hogy létezhetett minden, ami egész volt, minden, ami az emberi kultúra, az emberi nem volt, nélküle, illetve annak Weöres Sándor-i látása nélkül. Hiszen ez képtelenség! S ha képtelenség, egyedül azzal magyarázható, s egyedül az indokolja jogosságát, hogy már az idők kezdete óta minden (csak?) arra volt jó, hogy egyszer, egy minden addiginál kuszáltabb században megszülethessen a világ Weöres Sándor-i összefoglalása, minden eltört egész weöresi harmóniája. Egyedül azzal, hogy már az idők kezdete óta minden feléje mutatott. Hogy Istennek, aki vagy van, vagy nincs, s annyiféleképpen van és annyiféleképpen nincs, az egész evolúció, az emberi civilizáció egész fejlődése mindössze arra volt jó, hogy egyszer, egy minden addiginál hitetlenebb században Weöres Sándor a saját képére teremtsen őt. És Weöres Sándornak köszönhetően borzongva szemlélje azt az ezerszer elátkozott isteni csodát, aminek világ a neve, s amit ő képtelen volt megteremteni. Hát most? Mi lesz, mi lehet ezután? Egyszerre kegyetlen is, kegyes is hozzánk a sors. Kegyetlen, mert Weöres Sándor előbb halt meg, mint mi, s kegyes, mert nem születünk korábban, mint ő.

Budapest, 1989. január 23.

Jeges éj sötétje hull

Ádám egy álmatlan éjjelen

szám futóárkában lapulnak a szavak
kushadnak csak sehol mámoros hurrá
szemem bombatölcsér víztükrén a nap
megcsillan majd jeges éj sötétje hull rá
gubbasztok napra nap mint könyv becsukódtam
lapjaim közt préselt virág a lélek
körülvessznek s zúdulnak rám ki voltam
mord falak zord szögletek és élő élek

Szorít, úgy szorít a lét,
mint az ingnyak,
csak ez ki, ha megfulladsz
se gombolható,
köröttem testtelen, léha
angyalárnyak ingnak,
lázálmának tud csak engem
a Mindenható,
lelkemnek harangja őrült
visszhangokat ver,
őszülő szavaim szájából
csorog a vér,
szorít, szorítja torkom a lét,
amúgy gyilkos módra,
köröttem lázas liliomok üvöltenek
lesz-re, van-ra, volt-ra.

A bohóc-Ádám

az ünnepnek vége a zászlókat
összeszedik tisztára söprik és mossák
az utcákat tereket sétányokat van aki meg épp
gyomormosásra szorul az ünnepnek vége
a plakátokra új plakátokat
ragasztanak az emberek
rendet raknak
magukban
a szónokok szavai is
a helyükre kerülnek bennük
az ünnepnek vége Harlequin szomorúan
járja a várost mindig ilyenkor a legszomorúbb
ilyenkor ünnep után
fél mindig leginkább a haláltól
a zászlókat összeszedik tisztára
söprik és mossák az utcákat tereket
sétányokat takarítják a villamosokat
a troli- és autóbuszokat és sorra kerülnek

a metró- meg a vasúti kocsik is tiszta
 a levegő és tiszta a város fölött
 az ég
 mégis valami furcsa bűz
 valami kibírhatatlan rothadásszag
 leng be mindent amerre Harlequin megfordul
 mintha isten rothadna valamelyik külvárosi kocsmazugban
 mintha isten rothadna a belváros árkádjai alatt
 mintha isten isten mintha maga isten
 az ünnepnek vége a zászlókat
 összeszedik Harlequin
 szomorúan járja
 a várost
 a szembejövők szemében kiürülten ásít a kozmosz
 mindenütt angyalbél
 mindenütt frissen kifordult angyalbél gőzölög

Budapest, 1989. május 2.

Bűnös vagyok

Ádám fohásza

Dörögj ég; hegy, omolj; kéneső, ess!
 Bűnös vagyok, Uram, büntess!
 Falak nőnek körém, bennem is falak,
 bűnös vagyok, mert kitaláltalak!
 És kitaláltam veled, s általad az eszmét,
 ha nem volna bűn a világon, magamnak akkor is keresnék.*
 Eszme nélkül, véltem, nem ember az ember,
 s nem bottal vertem magam – isteni kegyelemmel!
 S bár magam ellen vétve, ha ellened is vétenék még, érv tetten,
 úzz ki Édenedből, úzz, de tudd, azt is én teremtettem!
 S úzz végig akár ezernyi poklokon,
 a teremtést én vissza akkor sem vonom.
 És ne félj, téged se vonlak vissza már,
 nyugodt lehetsz, Teremtő: teremted egy nagy számár.
 A bűnöm, Uram, te vagy, s magam vagyok: büntess!
 Dörögj, ég; hegy, omolj; kéneső ess!

* Egy másik (megtalált) változat szerint: ha nem volna bűn, én akkor is bűnbeesnék.

Ádám, nem lévén akkortájt pisoár,
kisdolgát végezvén, egy fa tövében áll,
eltöpreng közben ezen-azon, *van*–on és *nincs*–en,
amikor hirtelen rászól fentről az isten:
„Jóllehet tökéletes minden, valamit elrontottam, tudom,
s különben is, az egész teremtést már nagyon unom.
De te, szerencsétlen, agyagból formált alak,
kit kitüntettek, midőn saját képemre formáltalak,
kiűzetésed ezennel visszavonom,
amire, hidd el, megvan minden okom,
s téged bízlak meg, kit teremtő szellemem szült,
lépj helyembe, s hozd helyre, ami nékem nem sikerült!”
Ádám csak hallgat, hinni nem akar fülének,
s csak mikor felzeng dicsőítésére az angyali karének,
szólal meg halkán, szomorúan:
„Ó, hát bolondnak nézel? Hagyjál húgyozni, Uram!”

„A tulpart: másik ország, ugyanilyen házakkal.
A folyó hideg. A vonat most megy el.”
Petri György

Ádám, a határon, a Duna-híd
kellős közepén, a korlátnak támaszkodva
almát rágcsál mélán. Alatta faágakat,
ismeretlen rendeltetésű műanyagflakont,
szemetet, s egykedvű sirályokat ringat
a piszkosszürke víz.
Ugyanabból a városból indult,
s ugyanabba a városba tart,
s bár tekintetét föl sem emeli a vízről,
az idegeiben,
a sejtjeiben érzi,
hogyan a tőle jobbról levő tábla szerint
ČSSR-t elhagyta már,
a tőle balra levő
pedig
a MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG-gal kecsegteti őt.

Maga sem tudja,
miért itt,
s miért mindig ugyanitt,
a senkiföldjén
kell néhány szusszanásnyi időre
megpihennie.
Az Édenre nem emlékszik már,
Évától is elvált néhányszor,
viszont az almáról,
amit most itt, a Duna-hídon rágsál mélán,
azóta sem tudott leszokni.
Csend van most benne,
belső tereiben némaság honol,
csend van most benne, s e csennel
pusztítja őt a pokol,
amikor hirtelen
ott terem mellette
az Introverzió Démona,
és verset írni,
zsebéből papírt s ceruzát
húzni elő támad kedve egyszeriben.
Ám a rákövetkező pillanatban el is bizonytalanodik,
s tudatának legmélyebb rétegei alól
iszonyú lángpallosok
emléke villan elő,
s megretten a gondolattól,
hogya a határon,
a senkiföldjén
verset írni talán nem is szabad,
s ha meglátná valaki,
határőrök és vámosok rontanának rá
bizonyára csőre töltött fegyvereikkel,
paragrafusaikkal.
Így hát a mozdulatot,
mellyel papírért s ceruzáért
nyúlt volna zsebébe, vissza is kényszeríti rögvést
a kezébe, s arra gondol, mint már annyiszor,
hogya talán mégis,
talán mindennek ellenére legjobb volna
ha itt maradna, itt, a Duna-híd kellős közepén,
hol a tőle jobbról levő tábla szerint
ČSSR-t elhagyta már,

míg a balról levő
a MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG-gal kecsgeti.
Hisz jóllehet nem itt lakik ugyan,
vetetlen ágya másutt őrzi testszagát,
asztalát másutt lepik el a legyek,
könyvei másutt porosodnak,
igazi otthona,
hol almát rágcsálva mélán,
néhány szusszanásnyi időre rendre megpihen,
s hol vélhetően Rohypnol nélkül is
jönne álom a szemére
és napjai sem
a Seduxen-, Melipramin-
és Pyramen-tabletták kerekein gördülnének tova,
egyedül itt van,
a piszkosszürke vizen ringatózó sirályok,
szemét, ismeretlen rendeltetésű műanyag flakonok,
s faágak között,
a határon,
a senkiföldjén.
Azután Ádám a csutkát messzire pöcköli a vízbe,
s a képzeletbeli küszöböt
szórakozottan lépve át,
elindul,
amerre mennie kell.

Komárom–Komárno, Duna-híd, 1988. szeptember 11.

Ádám töpreng és legyint

Kik bűzlő leheletük arcomba fújták,
hol vannak már a tán-nem-is-volt kurvák?
Egyedül maradtam, sőt, egyedülebb,
mint voltam valaha is, egyedül eb,
egy kóbor, kivert kószál csak köröttem,
melyet karóhoz rég oly sokszor kötöttem.

S a vers? Biz' a vers, az istenadta, ó, jaj,
se hús – se hal, sem átok már, sem sóhaj!
Széttört. Szét. Vagy a világ – darabokra?
Mennyei dalok dadognak makogva
fülemben. De elég! Nem kell már semmi.
Vége van? Vége hát. Ennyi volt csak? Ennyi?

Haller utca (1992; 1995)

Létezem.

Mindenben benne létezem.

Most ebben a papírban is benne létezem.

Most ebben az üres papírban is benne létezem.

•

Most kihajolok ebből az üres papírból és megírom ezt a szöveget.

Most kihajolok ebből a papírból és megírom ezt a szöveget.

Azután kihajolok a szövegből és megírom ezt a papírt.

Azután kihajolok a szövegből és megírom magamat.

•

Ez a szöveg nem én vagyok.

Ez a szöveg történet.

A történet nem én vagyok.

Én, Bovaryné, én vagyok.

•

Van, hogy más is én vagyok.

Van, hogy én vagyok a más.

A történetem nem én vagyok.

Én, Bovaryné, az én vagyok.

•

Kinézek negyedik emeleti ablakomon - alattam Ithaka.

Ithakában ragyog a nap.

Ithakában hull a hó.

Ithakában esik az eső.

•

Odüsszeusz Trójában hagyta az esernyőjét.

Trójában a trójaiak vére fröcskölte tele Odüsszeusz esernyőjét.

Trója... Trója... hol is van? – vakargatja Odüsszeusz szakállát

Pénélopé.

Itt belül, a homlokom mögött.

•

Odüsszeusz, Bovaryné, nem én vagyok.

Én a nem-én vagyok.

Hol van, hol van, Odüsszeusz?

Itt belül, a homlokom mögött.

•

Szél támad, lengenek Ithaka reklámjai.

Kimozdulnak a fényreklámok a szemközti ház falán.

Kimozdulnak a helyükből, jobbra-balra, előre-hátra.

Ithakára most csak a szél támad.

•

CSÉB CASCO CSEMEGE

A rádiód recseg-e?

– kérdi tőled egy kecsge.

A kérdező nem én vagyok, s a kérdezett sem én.

•

Én a kérdőjel vagyok.

Én a kérdőjel felső része, pontja.

Én a kérdőjel helye vagyok.

Én ebben a helyben vagyok.

•

Bovaryné, főzz teát.

Bovaryné, tegyél cukrot bele!

Citromfát is tegyél bele, Bovaryné!

Szép, virágzó citromfát.

•

Elül a szél, elül.

Most jó, jó most valaki – a történetbe belépne.

Teste, hangja, neve sincs még.

De már jó, jövel már, s belépne.

•

A történet ellenáll.

S ellenáll még ő is önmagának.

Testét, hangját, nevét keresi.

Ellenáll még és belépne már.

•

Testét, hangját... lenne is, nem is.

Ő a semmi még.

De ő a van is már.

Semminek sok, van-nak semmiség.

•

A történet nem én vagyok.

Ki ellenáll, nem én vagyok.

Kinek teste, hangja, neve nincs – az sem én vagyok.

Ki vagyok hát? Ki vagyok?

•

A permutációban létezem.

Kivagyok most, nagyon kivagyok.

Mindenben benne létezem.

Naponta háromszor étkezem.

•

Naponta ötször–hatszor vétkezem.
S öt-hat mozdulatot is elvét kezem.
Naponta ötször. Naponta hatszor. Ithaka.
Pénélopé, kezében tömött cekkerrel, kilép a Julius Meinl ajtaján.

•

Havi ötezer.
Havi tíz.
Havi ötven, száz.
Reszket a láb, citeráz.

•

Villamos száll le éjjel a Holdból.
Benne ezernyi holt lelke szorong.
Körbeszaladja az alvó várost.
Hajnaltájt visszacsörtet az égi remizbe.

•

Én a nem-én vagyok.
Én a permutáció vagyok.
Homlokom mögött napsütés, eső, hó.
Citromfa árnya talán az arcom.

Tíz párizsi

Párizs megér egy izét
Egy sej-hajt egy huj-jujt
Ide megérkezni annyi
mint most indulni el

•

Mint most indulni most... most...
mikor az út lassan véget ér
Csecsemő ősz szakállát zengeti
arcomon a szél

•

Mona Lisa tényleg van
és én is tényleg vagyok
A Louvre-ban minden kép előtt
újra megszületek s újra meghalok

•

Nekem biz nem Bakonyom
Sok itten a bakanyom

Ám ágyam az máris van
Hunyok Párizsban

•

Fent a toronyban Quasimodo meghajol
tapsol a turistasereg
a fényképezőgép lencséjébe
visszaröhög egy vízköpő

•

Párizsban beszopott az ős
a Szent Mihály útján elzuhant nesztelen
majd a Cluny kávéházban bámult nagy magyar szemekkel
Erős kávékat iszom most helyette

•

Trianon ködben
a Petit és a Grand
Mintha látomás lenne csak
Mintha impresszionista tájkép vásznába lépnék

•

A Kazamatákban Danton csontjait keresem
Mi lesz itt ó a feltámadáskor
Koponyák utcasorai vigyorognak rám
Enyém is lehetne belőlük ezer

•

Máris megér egy mesét
Meg egy hogyishívjákot
Szent Lajos szigetén mintha
egyik meg nem élt életébe
csúszna vissza az ember

•

Hat nap... akár egy villanat
Eltűntek a mártírok-hegyi órák
Ám e tünde fényben azóta is
tisztábban látni magamat
s Közép-Európát

Átcsobbannak a rámán...

A kép szétfolyik a falon
Átcsobbannak a rámán a színek
Lecsorog a mély-kék a meleg-barna
Hideg van itt Nagyon hideg

Belep a dermesztő sárga
Reggelre halott-sápadt leszek
Visszaárad a palettába Picasso Corot
Üresen zengenek a kozmikus terek

Kezdetben tétova...

Kezdetben tétova gondolat
Körülnőttem később magamat
De túladok lassan testemen
S maradok – világűrré vált sejtelem

Túl a negyvenötön
akár az Androméda-ködön
Nem trónolok kincseken
karóhoz kötni sincs ebem

Túl a negyvenötön
alig van már mihez közöm
Ahhoz sincs amihez lehetne
hiányában él bennem hit eszme

Túl a negyvenötön
lassan aszni kezd a tököm
Bár én hiszem
síromig mered még péniszem

Túl a negyvenötön
ülök világszéli rögön
Ha meghalni nem is maradjunk ennyibe'
visszaszületni készülök a semmibe

A földhöz nyomja,
nem emeli meg itt az ég a házakat, az embert,
nem emeli meg, hogy egy pillanatra közelebből vegye szemügyre
őket,
nem emeli meg, a földhöz nyomja inkább,
szinte odaszögezi hozzá,
derékig beleveri az embert a földbe,
az alsó épületszinteket is már-már beledöngöli,
a 24-es villamos is egyre nehezkesebben szakítja fel esténként a be-
beálló csend hajléktalanok által itt felejtett kartondobozát,
mintha őrá is egyre nagyobb súllyal nehezedne az ég,
mintha kerekei tengelyig már a földet tépnék föl maguk alatt,
áramszedőjétől egyre távolabb kerülnek a csillagok,
a Nagyváradi téri sarki hentes felől nyáridőben rossz hússzag kúszik
a földhöz lapulva,
az István Kórház egyik ablakát haldokló jajszava zúzza szét, s
csörömpölve hull az is a földre,

térdre rogyva a templom a Mester utca sarkán,
 a Haller-piacot zöldséges és zöldség rothadásszaga fogja burokba,
 s még a rózsza is rekedtebben sikolt a virágáros cigánylány kezében,
 messze innen a rózsadomb,
 ha van is, az országnak, messze a háza,
 elkínzott arcú utcaseprő vetné alkoholtól elhülyült tekintetét az égre,
 de fejét sem tudja felemelni már,
 betonsúlyú felhőtömbök szakadnak rá,
 ablak alatt oson a macskanyávogás is,
 összeragadt szőrű, gazdátlan kuvasz oldalog a házfalakhoz dör-
 gölözve,
 talán egy angyal lehet csak ilyen idegen errefelé,
 az ember is úgy él itt, mintha világvégen élne,
 lábát sziklafokról lógatva a jeges űr

be
 le

Zene szól – mintha...

Zene szól – nem ismerni fel mi
 de mintha könnyebb lenne az embernek lenni
 attól hogy *van* s hullámai is mintha
 a jövőből löknék őt most vissza
 napjai komor szirtfokára
 hogy továbbsodorják onnan is már a
 múltja felé zötykölí az embert e dallam
 melyben egybeér a mondható és a mondhatatlan
 melyben a mindenség ölt magára esztelen formát
 a mindenség és a semmi
 zene szól – mintha könnyebb lenne most lenni

...és felsejlenek újból kirajzolódnak
az első hangok megcsörren az ég s menten
ráfelel egy autó riasztója Ádám visszatér
leveti magáról a csend szkafanderét
visszaóvakodik hozzá zengeni kezd
csikorogni benne a világ íme visszatér
Ádám visszatér egyre távolabb hagyja
maga mögött a hallgatás poklát egyre
távolabb hagyja maga mögött a hallgatás édenét
a kozmosz dermedt némaságát a fejében
hangtalan zsibongó hangzavart megszólal
Ádám megszólal s láthatóvá lesz újból
az arca hangjától az arca kapja vissza
rég letörlődött vonásait Ádám a nyelvben
teremtődik s miként egykor az Úron
úgy néz most végig a szintaxisok fonémák
végtelen során nyitja a száját s általa
a nyelv kezd beszélni magát mondja Ádámban
miközben Ádám is magát mondja vele
a jelzőkben mindig valamely álma sejlik fel
bővített mondatok tréningruhájában lustálkodik
máskor százezer év mordul egyetlen tőmondatban
s közben a gombostűfejnyi szóközti térben
milliónyi láthatatlan pitypangszirmával virít
a kimondhatatlan

Idegen kabátként vetném le magamról néhanap életem
Napjaim gombját átbujtatnám a velem történtek gomblyukán
Kihúznám kezem mozdulataim kabátujjából
Átcsapnám vállam fölött elnehezült éveim felöltőjét
Holtak itt felejtett tekintetének lüktetése élők pulzáló lélegzetvétele
mocorogna közben a térben
Ave!, ave! – zeng köröttem a kozmosz
Nevermore – sóhajtja hangtalan vállamon egy holló
*
(Szférák zenéjétől hangos a pokol
Két füle közt Ádám elszántan gyalogol)

Nézegetem azt a fiatalembert, férfit, aki közel három évtized alatt írt verseim tükréből visszanéz rám. Én volnék? Nincs okom megtagadni őt, még ha sok csapdát rejtő naiv hite, sokáig elhúzódó idealizmusa, jó néhány tétova mozdulata egyre idegenebb is számomra. De hát az, hogy miképpen viszonyulok ahhoz, aki voltam, végül is magányügy. Sokkal fontosabbak ennél a megírt versek, sőt, bizonyos értelemben a meg nem írtak is. S hogy ezek, azaz a megírtak milyenek, illetve milyeneknek látom őket én? Az első, ami szembetűnő, s talán nemcsak én látom így, hogy milyen szomorúak, milyen komorak, s mennyire a magányosság, a halál és az elmúlás élményének hatása alatt vannak. És meglehet, az is észrevehető, hogy a magányosság ezekben az opusokban – legalábbis az írói szándék szerint – az életforma, az élet kikerülhetetlen sajátosságának szintjére, a halállal, az elmúlással való szembenézés pedig az önmagunkkal való szembesülés szintjére emelkedik. Az önmagával való folytonos szembesülés viszont a verseim tükréből visszanéző fiatalemberek, férfinak mindennapos, legbensőbb énjéből fakadó igénye volt. Másfelől az is megfigyelhető ezekben a szövegekben, hogy miképpen tágult e fiatalemler, férfi élményköre, élményvilága a kezdeti időszak szinte kizárólagos én-élményétől a középső szakasz történelem- és közösségélményű versein keresztül az utóbbi évtized talán pozitívna is nevezhető szkepsziséig. Ezeket az alapvető élménymódosulásokat gyakori poétika-váltások követték. De nemcsak a sokszor egymástól teljesen idegen poétikák váltogatásáról, hanem a különböző szerepek váltogatásáról is beszélnek az e kötetben levő versek. Akár a ruhapróbánál: egyik szerep után a másikat vette fel, próbálta ki, aki eddigi verseim tükréből visszanéz. Az állhatatosság hiánya mozgatta őt? Inkább a modortól, a megtanulttól, a megállapodottságtól, a beszűkült önisméltléstől való félelem. Jó két évtizede írtam egy önvalomást, melynek *A megtalált nyugalanság* címet adtam. Nos, ha most e válogatás fölé is ugyanezt írnám, akkor annak e cím mögött rejlő, s azt remélem, írásaimat is mozgató magatartás, tetszetősebben szólva: életfilozófia lenne az oka. De mi az, ami ezt a címmé emelt/emelhető nyugalanságot – egyik versem szerint: nyughatatlanságot – magyarázza? Talán mindenekelőtt szerep és személyiség megbonthatatlan egységének szüntelen bizonygatása, a folyamatos önmeghatározásnak leküzdhetetlen kényszere, a megszenvedett önazonosság megóvásának belső igénye. Egyik verseskönyvem „fülére” írt „önreklámomban” korunk egyik központi, és az ember sorsát alapjaiban befolyásoló kérdéseként az önazonosság megőrzésének kényszerítő parancsát és az önazonosság elvesztésének félelmét jelöltem meg. Az autonóm személyi-

ség félelmét a manipulált és uniformizált embertől. „Századunk végéhez közeledve ennél kötelezőbb parancs és fojtogatóbb félelem aligha van” – vetettem papírra akkor. És ez, úgy gondolom, nemcsak arra az egy könyvemre érvényes. Hiszen lényegében ez a parancs és ez a félelem határozta meg eddig valamennyi mozdulatomat, emberi és írói lépésemet, próbálkozásomat is. Igen, a megtalált nyugalanság. És jó lenne, ha az vezetne életem hátralevő részében, amiként az e válogatásból visszanéző fiatalembert, férfit is az vezette.

1995. április 25-én, Budapesten

Tóth László

Jegyzetek

Verseimbe nem egy helyen idézeteket, idegen szövegeket is beépítettem, amelyeket általában a saját szövegeimnek megfelelő sortördelésben, illetve azokhoz igazodó központoszással (vagy annak elhagyásával) közlök.

ÁTKELÉS

A kurzivált szöveg egy népi siratóénekből való. Szentlászlón gyűjtötte Kiss Lajos. Megjelent az *Idő, idő, tavaszidő* című gyűjteményben (Fórum Könyvkiadó, Novi Sad 1971).

A TEREMTÉS ELŐTT

A kiemelt szövegrészek Friedrich Nietzsche *Zarathustrájának A három átváltozásról* szóló részéből valók Szabó Ede fordításában.

GYAKORTA MAGAM ELÉ...

A kiemelt rész idézet Sylvia Plath *Szedrezés* című verséből Tandori Dezső fordításában.

JÓNÁS, A CET ÉS AZ ÚR

A címbeli párhuzam Zbigniew Herbert verscímével (*Hermész, a kutya és a csilag*) csupán véletlenszerű.

A szöveget Károli Gáspár bibliafordítására építettem.

SZEGÉNY NAGYPAPA MEGÜTÖTTE...

A kiemelt szövegrész idézet Tolnai Ottó *Rovarház* című regényéből.

ÉPÍTETTEM ERDŐT ERŐSET...

A címbeli utalás Jerzy Harasymowicz *Erdőépítés* című versére – amely az Irodalmi Szemle 1967. évi 6. számában, Tőzsér Árpád fordításában olvasható magyarul – csupán véletlenszerű. A két szöveg közti párhuzam is esetleges.

A kiemelt rész Konrad Sutarski *Hosszú karú ősapánk* című versében található Weöres Sándor fordításában.

AMINT A KONYHASZEKRÉNYT GYUFÁT...

A kiemelt részek idézetek Nádas Péter *Észrevételek* című szövegéből (Mozgó Világ, 1979. 1. sz.).

INNEN ÉS TÚL

A dőlt betűs szövegrészekben Antal Sándor-, Gérard de Cortanze-, Csiki László-, Janus Pannonius-, Radnóti Miklós-, Zoami-, Ezra Pound-, John Keats-, Walter Wer-

ner-, Veress Miklós-, Fábry Zoltán-, Szilágyi Domokos-, Bornemisza Péter-, Ady Endre-, Kármán József-, Tolnai Ottó-, James Joyce-, Zbigniew Herbert-, Vörösmarty Mihály-, Illyés Gyula- és Kányádi Sándor-idézeteket használtam föl. A csöves lány vallomását Boros István *Korányi-kikötő* című riportjából vettem. Beretvás Márton esetéről *Megugrott tolvaj* címmel a Komáromi Lapok 1885. január 10-i száma tudósít.

Az angol nyelvű versidézet jelentése Ritoók János fordításában: *Vannak dolgok melyeket valaki érthetlenné akar összefűzni / Nyelvtan itt többé nem segít / Mindnyájunkat többé-kevésbé föld temet.* A szlovák nyelvű szöveg magyar fordítása: *Ó az a fa / mindig ugyanaz a fa / mindig ugyanazok a gyökerek és ágak / a szememben mindig ugyanaz a / hó / suhogás / sír.* A lengyel szöveg Tőzsér Árpád fordításában: – *Hermész vagyok – mondja az isten, s előveszi a legszebbik arcát. Nem akarsz velünk jönni a világ végére? Gondolkodni fogok róla, hogy féljél, s fejed a vállamnak támaszd.*

KÖLTÉSZET NÉLKÜL

A Rózewicz-versrészlet jelentése: *Milyen lesz az első nap / a világon költészet nélkül.*

A KÉP HAJA

Az utolsó sor Correggio mondása; jelentése: *Én is festő vagyok.*

A BENSŐ ERDŐ

A kurzivált sorok idézetek Dante *Isteni Színjátékából* és Branko Nijlković *Első ének* című verséből – Babits Mihály, illetve Fehér Ferenc fordításában.

PAPÍRSZELETEK

A *Tanulmány* című vers kurzivált szövegrészét Radnóti Miklós *Nyugtalan órán* című verséből vettem.

HERMÉSZ PUSZTULÁSA

A kurzivált rész idézet Vladimír Holan *Szerelmesek* című verséből Székely Magda fordításában.

A TETT NÉLKÜLI SZÍNHELY(EK)

A francia mondat Voltaire ajkán hangzott el; jelentése: *Tiporjátok el a gyalázatot!*

A GESZTUSOK MINDENHATÓSÁGA

A kiemelt rész Kerkidasz *Epilógus* című verséből való Kárpáty Csilla fordításában.

A SZOBA

A mottóként idézett szlovák szöveg jelentése: *Őserdők a szobában...*

A Vladimír Holantól származó cseh verssor jelentése: *Hogy ezt kitaláltam? Miért ne!*

AZ „ITT” ÉS AZ „OTT”

A *Lángoló galambdúc* – Płonący gołębnik – Tadeusz Śliwiak válogatott verseskötetének a címe (Wydawnictwo Literackie, Kraków 1978). Az idézett lengyel szöveg a költő *Test* (Teszt) című verse. Fordításomban: *Azt mondtam a hatévesnek / rajzolj házat / – s rajzolt egy felhőkarcólót / Azt mondtam rajzolj madarat / – s rajzolt egy repülőgépet / Azt mondtam rajzolj vasárnapot / – s rajzolt egy zsúfolásig megtelt / hatalmas stadiont / És hol vagy te – kérdeztem tőle / – itt – válaszolta s rárajzolt a papírra / még egy pontot.*

Az *X. óra* – Godzina X – Jalu Kurek verskompozíciójának címe (Ludowa Spółdzielnie Wydawniczy, Warszawa 1978). A *Minden vallás eszme...* kezdetű kiemelt szövegrész idézet ebből a kompozícióból, fordításomban.

ÁDÁM A HATÁRON

ČSSR – a (volt) Csehszlovák Szocialista Köztársaság (Československá socialistická republika) rövidítése.

A versek betűrendes mutatója

A barangó	87	Álom	11
A békahangú lányok (<i>A transzcendens szitakötő</i>)	77	Álom és ébrenlét között	144
A benső erdő	143	Általad a végtelen	215
A beszélő láng (<i>A transzcendens szitakötő</i>)	78	A macska (<i>Az abszolút sírásó visszatér</i>)	232
A betolakodók	236	A magány órái	17
A boldog szonett	240	A másik	202
A bronzban	209	A másik ember	219
Acélkék (<i>Az abszolút sírásó visszatér</i>)	230	Amint a konyhaszekrényt gyufát...	97
Ádám a határon	245	A mulandóságról (<i>Naplótöredékek...</i>)	65
Ádám álmodik	241	A múlt idejű Múlt idejű ember	166
Ádám búcsúja	241	A Múzsához (<i>Naplótöredékek...</i>)	65
Ádám kisdolgát végezvén	245	A nagymama nem visel...	93
Ádám visszatér	258	Andante	137
A doromboló húsdaráló (<i>Átváltozás</i>)	83	A penge és a lepke (<i>A transzcendens szitakötő</i>)	77
A fakanál arca (<i>Az abszolút sírásó..., I.</i>)	75	A pillangó (<i>Az abszolút sírásó visszatér</i>)	232
A feleségem voltaképpen jó...	96	„A püspök felemelte a mutatóujját...”	200
A fürtös égből...	14	Arcunk két fele	142
Ágainkon fészket...	15	A Sehogyse dicsérete	90
A gesztusok mindenhatósága	155	A színész	170
A házörző rózsa (<i>Átváltozás</i>)	83	A szoba	159
A Holdről	152	A szűk egekből...	12
A hús bohóca	208	A távolság megidézése	27
A képek	140	Átcsobbannak a rámán...	255
A kép haja	139	A teremtés dicsérete (<i>Az abszolút sírásó visszatér</i>)	232
Akit igazán szeretünk, szeretünk	213	A teremtés előtt	69
A kutyafejű madár (<i>A transzcendens szitakötő</i>)	77	A tett nélkül színhely(ek)	150
A laposmellű alkonyok...	14	Átkelés	58
A láthatatlan virág (<i>A transzcendens szitakötő</i>)	78	A tópart óriása	151
A légió	212	A transzcendens szitakötő (<i>A transzcendens szitakötő</i>)	77
Alkony	145	<i>A transzcendens szitakötő</i>	77
Állig felhúzott térdekkel kuporog és fázik	207	A tudás	156
Állok szavaid előtt	216	<i>Átváltozás</i>	81
Álmomban a semmi bokrát	217	A vak tárlatvezető	85
Álmomban végtelen (<i>Három változat</i>)	146	A vendégszoba	164
		A vetkőzés	230
		A víg részek	138

A virággá vált lepké (A <i>transzcendens szitakötő</i>)	77	Egy látomásra (Naplótöredékek...)	63
Az ablakokon...	18	Egymással szemben	225
Az <i>abszolút</i> sírásó feljegyzéseiből, I. sorozat	73	Egyszerű tételek (Papírszeletek)	147
Az <i>abszolút</i> sírásó feljegyzéseiből, II. sorozat	79	Egy újabb önarckép	142
Az abszolút sírásó önéletrajza	222	Éjjelenként a semmivel	209
Az <i>abszolút</i> sírásó visszatér	230	Éjszakánként testes karfiol...	99
Az angyal pokolra száll	70	Elégia. A nőkhöz	191
Az egünk	203	Előkészület	199
Az éj mindent... (Papírszeletek)	147	Én	201
Az éjszaka	211	Ének a megénekelthez	39
Az emberevő fa (Átváltozás)	84	Énekelnek...	133
Az idegen	154	Én vagyok, én...	202
Az időzített rózsza	152	Epitáfium (Az <i>abszolút</i> sírásó..., II.)	81
Az intés (A <i>transzcendens szitakötő</i>)	78	Építettem erdőt erőset...	94
Az „itt” és az „ott”	168	Értekezés a JAK-füzetekről	175
Az öltözködés	227	Esténként a Mész	37
Az utolsó kísérlet (Naplótöredékek...)	65	Esti dal (Naplótöredékek...)	63
Az ünnepnek vége. Harlequin...	243	Európé ráveszi a bikát, hogy rabolja el őt	104
Barlangjában őrzi	19	Faló a síneken (Átváltozás)	82
Belső vándorlások	43	Fekete vár	25
Bölcselet (Az <i>abszolút</i> sírásó..., II.)	80	Félálom (Az <i>abszolút</i> sírásó..., II.)	81
Bűnös vagyok	244	Fel-felriad álmaimból	237
Charlie bá' (Naplótöredékek...)	65	Felirat Fábry sírkövére (Naplótöredékek...)	66
Csak bámulom, hogy az ember...	224	Félúton	35
Csak úgy (Az <i>abszolút</i> sírásó..., I.)	76	Flóra és kő	206
Csillagok, felhők (Átváltozás)	84	Fodrozódik köröttem...	17
Csend vagy	217	Föld és kés	28
Csupa seb	225	Fölepítéd a lerombolt...	72
Dante három sorából (Naplótöredékek...)	64	Fölkap, megpörget	36
December; karácsony...	215	Gyakorta magam elé...	71
Diptychon	204	Ha a madarak megtehetnék	234
Dzsungel	224	Háborús gyermekrajz (Az <i>abszolút</i> sírásó..., I.)	75
Ébredés után	206	Ha egyszer én is (Papírszeletek)	146
Egy ilyen est (A <i>transzcendens szitakötő</i>)	79	Haller utca	256
Egy kép alatt	134	Hamu és tenger	29
		Harangzúgásban	225
		Három apokrif	30
		Három sejt az életemből	16
		Három változat	145

Hazafelé (<i>Naplótöredékek...</i>)	63	Lakatlan ház (<i>Három változat</i>)	145
Helyzetek	15	Lám, a villám...	30
Hermész pusztulása	149	Látomás (<i>Az abszolút sírásó..., I.</i>)	73
Hirtelen megszólal	132	Liliomos éj (<i>A transzcendens szita-</i> <i>kötő</i>)	77
Hogy zeng föl	228	Litánia	20
Hol? (<i>A transzcendens szitakötő</i>)	78		
Homokóra (<i>Az abszolút sírásó vissza-</i> <i>tér</i>)	231	Magamra maradtam	145
Hotel História	239	Magasba emelem	212
		Majdani üzenet a Tao Cetiről (<i>Átválto-</i> <i>zás</i>)	85
Iá	239	Mák (<i>Az abszolút sírásó visszatér</i>)	80
Idegen szobák	153	Malom u. 308., V. em.	131
Idegenül	9	Már mindig	37
Impromptu (<i>Az abszolút sírásó..., II.</i>)	81	Maszkok	40
Innen és túl	113	Még (<i>Papírszeletek</i>)	147
Intés (<i>Papírszeletek</i>)	148	Megy az ember, megy	228
Írdatlan száját kitátva...	188	Meneküléspróbák	22
Íróasztalomnál ülve halott apám dalol-	220	Mérleg hava	50
gat		Mérsékelt égöv	38
		Mert nincs kit... (<i>Papírszeletek</i>)	146
Janus (<i>Átváltozás</i>)	81	Mikor megölsz	19
Jeges éj sötétje hull	242	Milyen esték	134
Jelenlét	41	Minden, ami van... (<i>Papírszeletek</i>)	148
Jónás, a cet és az Úr (<i>Átváltozás</i>)	82	Mindennapos teremtés (<i>Naplótöredé-</i> <i>kek...</i>)	64
		Mintha cethal gyomrában...	135
Késen innen, késen túl	31	Mint temeti	204
Két füle közt Ádám...	258	Misztérium	31
Két perc a folyóparton	11	Mi űzi (<i>Naplótöredékek...</i>)	63
Kétsoros (<i>Az abszolút sírásó..., II.</i>)	80	Monológ a hitről (<i>Az abszolút sír-</i> <i>ásó..., I.</i>)	74
Kettős lángnyelvet	143		
Kezdetben tétova...	255	Nagymama nem látott...	94
Kik búzló lehetünk	248	Nagymama szeme, hangja	223
Kis levél	71	<i>Naplótöredékek, avagy Fejezetek az</i> <i>elnémulás könyvéből</i>	63
Kitódulnak számból	211		
Koponyáddal támasztod...	13	Nyár van...	141
Korrektúra után (<i>Az abszolút sír-</i> <i>ásó..., I.</i>)	73	Nyilatkozat	140
Kozmikus szél söpör	221	Nyughatatlan	54
Költészet nélkül	138		
Költő a konyhában	136	Ott ragyogtak a déli verőfényben	223
Könyörtelen éj (<i>A transzcendens szita-</i> <i>kötő</i>)	78	Ők (<i>Három változat</i>)	145
Körön kívül, körön belül	131		
Köröttünk böglyök	220		
Kötél nyúl a torkomba...	18		

Önarckép negyvenévesen	208	Szorít a lét	243
Önarckép, tollal (<i>Az abszolút sír- ásó..., II.</i>)	79	Szutra (<i>Az abszolút sírásó..., II.</i>)	80
Önmarkecolók (<i>Naplótöredékek...</i>)	64	Tanulmány (<i>Papírszeletek</i>)	148
Örökség	36	Tél	229
Őskori est (<i>A transzcendens szitakötő</i>)	78	Tél, éjféli hegedű	28
Özönvíz (<i>Az abszolút sírásó vissza- tér</i>)	231	Testből kiszakadt	229
Palack	12	Tíz párizsi	253
Papírlap dalol	240	Toccata és fuga	46
<i>Papírszeletek</i>	146	Történelmi lecke fiúknak, lányoknak	100
Párnacihák: könnyü-testű hurik a szélben (<i>Az abszolút sírásó visszatér</i>)	233	Tudósítás (<i>Az abszolút sírásó..., II.</i>)	80
Permutációk	251	Túl	27
Pillanatfelvétel az alvó városról (<i>Papírsze- letek</i>)	147	Túl a negyvenötön	256
Pillanatkép (<i>Papírszeletek</i>)	147	Tükör előtt	138
Port hord a szánkba	235	Tükör, fájdalom	26
Rögzítés	142	Úgy néznének ránk	238
		Új pokol	156
		(út)Leírás, avagy Németóra	178
		Utoljára... (<i>Papírszeletek</i>)	148
Sanzon: az égből (<i>Az abszolút sírásó..., II.</i>)	79	Vagyok	155
Sanzon: az életünk (<i>Az abszolút sírásó..., I.</i>)	73	Valamit nem tudunk... (<i>Az abszolút sír- ásó..., I.</i>)	75
Sanzon: kinek a hangja (<i>Az abszolút sírásó..., I.</i>)	74	Vallomásféle, éjféلكor	139
Sétáltatás (<i>Az abszolút sírásó vissza- tér</i>)	233	Valóban...	14
Sírfelirat	31	Várlak; vár a húsom...	214
		Vázlat a kertről	27
Szabályos töredékek	32	Végtelen ős (A <i>transzcendens szita- kötő</i>)	79
Szádon alvadt vér...	19	Vers négy tételben	141
Szaggatott vonal	10	Villamos a kertben (<i>Átváltozás</i>)	83
Szakítás után	137	Virrad	226
Szárnyával apám	221	Virrad, lassan	35
Szegény nagypapa megütötte...	91	Waldstein gróf feltételezett leveléből, melyben Casanovát invitálja könyv- tárosnak a duxi kastélyba	103
Szerelem	218		
Színmű (<i>Az abszolút sírásó..., I.</i>)	73	Zene szől – mintha...	257
Szirmonként számolgom	216		
Szociográfia, avagy A másik ember	136		

Tartalom

IDEGENÜL (1968–1972)	7
Idegenül	9
Szaggatott vonal	10
Két perc a folyóparton	11
Álom	11
A szűk egekből...	12
Palack	12
Koponyáddal támasztod...	13
A laposmellű alkonyok...	14
A fürtös égből...	14
Valóban...	14
Ágainkon fészket...	15
Helyzetek	15
Három sejt az életemből	16
Fodrozódik köröttem...	17
A magány órái	17
Kötél nyúl a torkomba...	18
Az ablakokon...	18
Mikor megölsz	19
Szádon alvadt vér	19
Barlangjában őrzi	19
Litánia	20
Meneküléspróbák	22
Fekete vár	25
Tükör, fájdalom	26
Vázlat a kertről	27
A távolság megidézése	27
Túl	27
Tél, éjféli hegedű	28
Föld és kés	28
Hamu és tenger	29
Lám, a villám...	30
Három apokrif	30
Késen innen, késen túl	31
Sírfelirat	31
Misztérium	31
Szabályos töredékek	32
MÉRSÉKELT ÉGÖV (1972–1976)	33
Félúton	35
Virrad, lassan	35
Fölkap, megpörget	36

Örökség	36
Már mindig	37
Esténként a Mész	37
Mérsékelt égöv	38
Ének a megénekelthez	39
Maszkok	40
Jelenlét	41
Belső vándorlások	43
Toccata és fuga	46
Mérleg hava	50
Nyughatatlan	54
Átkelés	58
Naplótöredékek, avagy Fejezetek az elnémulás könyvéből	
Esti dal	63
Egy látomásra	63
Hazafelé	63
Mi úzi	63
Dante három sorából	64
Mindennapos teremtés	64
Önmarkecolók	64
A mulandóságról	65
A múzsához	65
Charli bá'	65
Az utolsó kísérlet	65
Felirat Fábry sírkövére	66
ISTENTELEN SZÍNJÁTÉK (1977–1981)	67
A teremtés előtt	69
Az angyal pokolra száll	70
Gyakorta magam elé...	71
Kis levél	71
Fölépítéd a lerombolt...	72
Az abszolút sírásó feljegyzéseiből (I. sorozat)	
Színmű	73
Látomás	73
Korrektúra után	73
Sanzon: az életünk	73
Monológ a hitről	74
Sanzon: kinek a hangja	74
Háborús gyermekrajz	75
A fakanál arca	75
Valamit nem tudunk...	75
Csak úgy	76
A transzcendens szitakötő. Tizennégy haiku	
A virággá vált lepke	77

A penge és a lepke	77
A transzcendens szitakötő	77
A békahangú lányok	77
Liliomos éj	77
A kutyafejű madár	77
A láthatatlan virág	78
A beszélő láng	78
Őskori est	78
Könyörtelen éj	78
Hol?	78
Az intés	78
Végtelen ősz	79
Egy ilyen est	79
Az abszolút sírásó feljegyzéseiből (II. sorozat)	
Önarckép, tollal	79
Sanzon: az égből	79
Kétsoros	80
Mák	80
Tudósítás	80
Bölcselet	80
Szutra	80
Impromptu	81
Félálom	81
Epitáfium	81
Átváltozás	
Janus	81
Jónás, a cet és az Úr	82
Faló a síneken	82
A doromboló húsdaráló	83
A házőrző rózsza	83
Villamos a kertben	83
Az emberevő fa	84
Csillagok felhők	84
Majdani üzenet a Tau Cetiről	85
A vak tárlatvezető	85
A barangó	87
A Sehogyse dicsérete	90
Szegény nagypapa megütötte...	91
A nagymama nem visel...	93
Nagymama nem látott...	94
Építettem erdőt erőset...	94
A feleségem voltaképpen jó...	96
Amint a konyhaszekrényt gyufát...	97
Éjszakánként testes karfiol...	99
Történelmi lecke fiúknak, lányoknak	100

Waldstein gróf feltételezett leveléből, melyben Casanovát invitálja könyvtárosnak a duxi kastélyba	103
Európé ráveszi a bikát, hogy rabolja el őt	104
INNEN ÉS TÚL (1980)	111
Innen és túl. Monodráma	113
ÖTÖDIK EMELET (1982–1984)	129
Körön kívül, körön belül	131
Malom u. 308., V. em.	131
Hirtelen megszólal	132
Énekelnek...	133
Egy kép alatt	134
Milyen esték	134
Míntha cethal gyomrában...	135
Költő a konyhában	136
Szociográfia, avagy A másik ember	136
Szakítás után	137
Andante	137
Tükör előtt	138
A víg részek	138
Költészet nélkül	138
Vallomásféle, éjféلكor	139
A kép haja	139
A képek	140
Nyilatkozat	140
Vers négy tételben	141
Nyár van...	141
Arcunk két fele	142
Rögzítés	142
Egy újabb önarckép	142
Kettős lángnyelvet...	143
A benső erdő	143
Álom és ébrenlét között	144
Magamra maradtam	145
Alkony	145
Három változat	
Ők	145
Lakatlan ház	145
Álmomban végtelen	146
Papírszeletek	
Mert nincs kit...	146
Ha egyszer én is	146
Pillanatkép	147
Pillanatfelvétel az alvó városról	147

Még	147
Az éj mindent...	147
Egyszerű tételek	147
Intés	148
Minden, ami van...	148
Tanulmány	148
Utoljára	148
Hermész pusztulása	149
A tett nélküli színhely(ek)	150
A tópart óriása	151
Az időzített rózsza	152
A Holdról	152
Idegen szobák	153
Az idegen	154
Vagyok	155
A gesztusok mindenhatósága	155
Új pokol	156
A tudás	156
 FELJEGYZÉSEK EGY ÉN-ONTOLÓGIÁHOZ (1980–1991)	 157
A szoba	159
A vendégszoba	164
A múlt idejű Múlt idejű ember	166
Az „itt” és az „ott”	168
A színész	170
Értekezés a JAK-füzetekről	175
(út)Leírás, avagy Németóra	178
Irdatlan száját kitátva...	188
Elégia. A nőkhöz	191
 A VETKŐZÉS. VÁLTOZATOK A TEREMTÉSRE (1985–1991)	 197
Előkészület	199
„A püspök felemelte mutatóujját...”	200
Én	201
Én vagyok, én	202
A másik	202
Az egünk	203
Mint temeti	204
Diptychon	204
Flóra és kő	206
Ébredés után	206
Állig felhúzott térdekkel kuporog és fázik	207
Önarckép negyvenévesen	208
A hús bohóca	208
Éjjelenként a semmivel	209

A bronzban	209
Az éjszaka	211
Kitódulnak számból	211
Magasba emelem	212
A légió	212
Akit igazán szeretünk, szeretünk	213
Várlak; vár a húsom...	214
December; karácsony...	215
Általad a végtelen	215
Szirmonként számolgom	216
Állok szavaid előtt	216
Álmomban a semmi bokrárt	217
Csönd vagy	217
Szerelem	218
A másik ember	219
Köröttünk böglyök	220
Íróasztalomnál ülve halott apám dalolgat	220
Szárnnyával apám	221
Kozmikus szél söpör...	221
Az abszolút sírásó önéletrajza	222
Nagymama szeme, hangja	223
Ott ragyogtak a déli verőfényben	223
Dzsungel	224
Csak bámulom, hogy az ember	224
Csupa seb	225
Harangzúgásban	225
Egymással szemben	225
Virrad	226
Az öltözködés	227
Megy az ember, megy	228
Hogy zeng föl	228
Testből kiszakadt	229
Tél	229
A vetkőzés	230
Az abszolút sírásó visszatér	
Acélkék	230
Özönvíz	231
Homokóra	231
A pillangó	232
A teremtés dicsérete	232
A macska	232
Sétáltatás	233
Párnacihák: könnyü-testű hurik a szélben	233
Ha a madarak megtehetnék	234
Port hord a szánkba	235

A betolakodók	236
Fel-felriad álmaimból	237
Úgy néznének ránk	238
Hotel História	239
Iá	239
Papírlap dalol	240
A boldog szonett	240
Ádám álmodik	241
Ádám búcsúja	241
Jeges éj sötétje hull	242
Szorít a lét	243
Az ünnepnek vége. Harlequin...	243
Bűnös vagyok	244
Ádám kisdolgát végezvén	245
Ádám a határon	245
Kik bűzlő lehetünk...	248
 HALLER UTCA (1992; 1995)	 249
Permutációk	251
Tíz párizsi	253
Átsobbannak a rámán...	255
Kezdetben tétova...	255
Túl a negyvenötön	256
Haller utca	256
Zene szól – mintha...	257
Ádám visszatér	258
Két füle közt Ádám	258
 Ki néz vissza rám? Utószó helyett	 259
Jegyzetek	261
A versek betűrendes mutatója	264

**Tóth László
HARANGZUGÁSBAN,
avagy
A HÚS BOHÓCA**

**Kiadta:
AB-ART Kiadó –
NAP Kiadó**

**Felelős kiadó:
BALÁZS F. ATTILA –
BARAK LÁSZLÓ**

**A kötetet tervezte:
BARÁTH FERENC**

**Nyomdai előkészítés:
RÓTH REA művészeti veze-
tő – NAP Kiadó**

**Nyomta:
Valeur Kft., Nagymegyer
(Vel'ky Meder)**

ISBN 80-88763-20-7

Tóth László (Budapest, 1949. szeptember 26.)

1954 és 1986 között Csehszlovákiában élt; majd visszaköltözött szülővárosába. Első írása harminc éve, 1966-ban jelent meg. Munkásságát többek között Fábry Zoltán-díjjal (1992), József Attila-díjjal (1994), a Bibliotheca Hungarica Alapítvány díjával (1995), valamint Esterházy János-emlékéremmel (1996) jutalmazták.

Művei

A hangok utánzata (versek, 1971)

Ithakából Ithakába (versek, 1975)

Átkelés (versek, 1977)

Ákombákom (mese, 1980)

Vita és vallomás (interjúk csehszlovákiai magyar írókkal, 1982)

Az áldozat (dráma, 1982)

Istentelen színjáték (versek, 1983)

Ötödik emelet, avagy Egy éden bugyrai (versek, 1985)

Lyuk az égen (gyermekversek és mesék, 1985)

Éjjelenként a semmivel, avagy A tett nélküli színhelyek (válogatott és új versek, 1987)

Párhuzamok, kitérők (esszék, tanulmányok, 1991)

Elfeledett évek (esszék, cikkek, interjúk, 1993)

Hármaskönyv (versek, 1994)

Nyomkereső. A második világháború utáni (cseh)szlovákiai magyar irodalom kistűkre (Bodnár Gyulával; oktatási segédlet, 1994)

Minden olyan furcsa (gyermekversek, 1995)

Próbafelvételek a (cseh)szlovákiai magyar irodalomról és művelődésről (Filep Tamás Gusztávval; tanulmányok, esszék, 1995)

Szó és csend (interjúk mai magyar költőkkel, 1996)

Válogatásában megjelent

Megközelítés (Kulcsár Ferencsel; fiatal csehszlovákiai magyar költők és képzőművészek, 1980)

A mullók városa (csehszlovákiai magyar írók meséi, 1983)

Bartók Béla Vegyeskar, Dunaszerdahely 1973–1983 (jubileumi kiadvány, 1983)

Gyűjtőpont (kortárs szlovák költők versei, 1984)

Fabry, Rudolf: *Az én az valaki más* (versválogatás, 1985)

Hogyan kell repülni (csehszlovákiai magyar írók gyermekversei és meséi, 1986)

Mindenes Gyűjtemény 1789–1792 (válogatás a folyóiratból, 1989)

Madách Imre: *Küzdes az élet...* (válogatás a költő műveiből, 1989)

Szélén az országútnak. Csehszlovákiai magyar költők 1919–1989 (1990)

„Az örökség”. *Esterházy János emlékezete* (Molnár Imrével; írások, szemelvények Esterházy Jánosról és Esterházy Jánostól; különnyomat az Új Forrás 1990. 4. számának mellékletéről)

- Mint fészkeből kizavart madár... A hontalanság éveinek irodalma Csehszlovákiában 1945–1949* (Molnár Imrével; versek, visszaemlékezések, vallomások, levelek, 1990)
- A szélördög* (népmese-válogatás, 1991)
- A megértés nehézségei* (pályakezdő Komárom–Esztergom megyei költők versei, 1992)
- Peéry Rezső: *Gondolatok a tehervagonban, avagy Védőbeszéd a szlovákiai magyarok perében. Peéry Rezső válogatott írásai I.* (Filep Tamás Gusztávval; 1994)
- Tudósítás egy ország elvesztéséről. Csehszlovákiai magyar elbeszélők 1918–1992* (1993)
- Peéry Rezső: *A végzet bábjátéka, avagy Peremmagyarok az idő sodrában. Peéry Rezső válogatott írásai II.* (Filep Tamás Gusztávval; 1994)
- Szalatnai Rezső: *Magyar magatartás és irodalom Csehszlovákiában* (tanulmányok, kritikák a csehszlovákiai magyar irodalomról, 1994)
- Wlachovský, Karol: *Belső világosság. Párbeszéd a magyar irodalommal* (Szőke Edittel; vallomások, tanulmányok, nyilatkozatok a magyar irodalomról, 1995)
- „Hívebb emlékezésül...” *Csehszlovákiai magyar emlékiratok és egyéb dokumentumok a jogfosztottság éveiből 1945–1948* (1995)
- Fókusz 1970–1995* (jubileumi emlékkönyv, 1995)
- Akhilleusz és a teknőc* (Vörös Istvánnal; kortárs cseh és morva költők, 1996)
- Peéry Rezső: *Európa önvédelme, avagy Magánbeszéd az egyszemélyes hazáról. Peéry Rezső válogatott írásai III.* (Filep Tamás Gusztávval; 1996)